

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

РЕКТОР СумДПУ імені А. С. МАКАРЕНКА

_____ проф. Юрій ЛЯННОЙ

« ____ » _____ 20 ____ р.

**ІНФОРМАЦІЯ
ПРО НАУКОВУ, НАУКОВО-ТЕХНІЧНУ ТА ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

за період 2019 – 2023 років

СУМИ – 2024

ЗМІСТ

ДОДАТОК 1	3
I. Узагальнена інформація щодо наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка	3
II. Результати наукової та науково-технічної діяльності	5
III. Науково-технічні (експериментальні) розробки, які впроваджено у 2021–2023 роках за межами СумДПУ імені А. С. Макаренка	16
IV. Відомості про наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність студентів, молодих учених	30
V. Основна дослідницька інфраструктура	31
VI. Основна інноваційна інфраструктура	99
VII. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями	100
VIII. Розвиток матеріально-технічної бази наукових досліджень та розробок	106
IX. Втрати наукового потенціалу, спричинені війною	107
X. Заключна частина	108

Інформація про наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність

І. Узагальнена інформація щодо наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності

а) Про заклад вищої освіти:

СумДПУ імені А. С. Макаренка є закладом вищої освіти, який здійснює підготовку бакалаврів за 13 галузями знань, 41 спеціальністю, 51 освітньо-професійною програмою, магістрів - за 10 галузями знань і 33 спеціальностями, 35 освітньо-професійними програмами, докторів філософії – за 8 галузями знань, 12 спеціальностями та освітньо-науковими програмами, докторів наук – за 2 галузями знань і 3 спеціальностям. Станом на 01.01.2024 р. в університеті навчається 3256 здобувачів вищої освіти, у тому числі 214 - іноземних громадян, (2698 - денної форми навчання та 558 - заочної форми навчання). До складу університету входить 4 навчально-наукових інститути та 3 факультети. Наукову діяльність здійснюють: 12 ресурсних центрів і центрів трансферу технологій, 2 навчально-наукові центри, 2 міжвідомчі, 1 міжуніверситетська, 1 студентська та 21 університетська науково-дослідна лабораторія, а також 1 ботанічний сад, 1 біостанція та 4 музеї.

б) Про наукові, науково-педагогічні кадри:

Університет має потужний професорсько-викладацький склад, кадровий потенціал якого сформований із досвідчених докторів наук, професорів, кандидатів наук, доцентів, стейкхолдерів. Упродовж останніх п'яти років професорський рівень викладацького корпусу зростає: кожен дев'ятий науково-педагогічний працівник університету має ступінь доктора наук, а кожен другий – ступінь кандидата (доктора філософії). До викладацької діяльності в університеті залучаються висококваліфіковані фахівці, які представляють заклади освіти, наукові установи, підприємства, установи та організації України. Діляться своїм досвідом зі студентами іноземні фахівці з Польщі, Сполучених Штатів Америки, Великобританії, Китаю. Заміщення посад науково-педагогічних працівників в університеті відбувається згідно вимог Закону України “Про вищу освіту” на конкурсних засадах, у відповідності до Ліцензійних вимог провадження освітньої діяльності та Порядку проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників СумДПУ імені А.С. Макаренка, укладання та розірвання з ними трудових договорів (контрактів), затвердженого Вченою радою університету.

в) Про види виконаних науково-дослідних робіт , їх кількість, джерела та обсяги їх фінансування за останні п'ять років:

Загальний фонд, всього

2019, к-ть од.	2020, к-ть од.	2021, к-ть од.	2022, к-ть од.	2023, к-ть од.
2	2	2	1	2
2019, тис.грн	2020, тис. грн	2021, тис. грн	2022, тис. грн	2023, тис. грн
1001.5	1183.9	1705.4	1201.9	2352.6

- фундаментальні

2019, к-ть од.	2020, к-ть од.	2021, к-ть од.	2022, к-ть од.	2023, к-ть од.
0	0	0	0	0
2019, тис.грн	2020, тис. грн	2021, тис. грн	2022, тис. грн	2023, тис. грн
0	0	0	0	0

- прикладні

2019, к-ть од.	2020, к-ть од.	2021, к-ть од.	2022, к-ть од.	2023, к-ть од.
2	2	2	1	2
2019, тис.грн	2020, тис. грн	2021, тис. грн	2022, тис. грн	2023, тис. грн
1001.5	1183.9	1705.4	1201.9	2352.6

- розробки

2019, к-ть од.	2020, к-ть од.	2021, к-ть од.	2022, к-ть од.	2023, к-ть од.
0	0	0	0	0
2019, тис.грн	2020, тис. грн	2021, тис. грн	2022, тис. грн	2023, тис. грн

Спеціальний фонд, всього

2019, к-ть од.	2020, к-ть од.	2021, к-ть од.	2022, к-ть од.	2023, к-ть од.
24	26	69	2	2
2019, тис.грн	2020, тис. грн	2021, тис. грн	2022, тис. грн	2023, тис. грн
181.4	373.9	1025.56	70	100

- державні гранти

2019, к-ть од.	2020, к-ть од.	2021, к-ть од.	2022, к-ть од.	2023, к-ть од.
0	0	0	0	0
2019, тис.грн	2020, тис. грн	2021, тис. грн	2022, тис. грн	2023, тис. грн

- міжнародні гранти

2019, к-ть од.	2020, к-ть од.	2021, к-ть од.	2022, к-ть од.	2023, к-ть од.
0	0	0	0	0
2019, тис.грн	2020, тис. грн	2021, тис. грн	2022, тис. грн	2023, тис. грн

- договори/контракти, які фінансуються українськими замовниками (окрім грантів)

2019, к-ть од.	2020, к-ть од.	2021, к-ть од.	2022, к-ть од.	2023, к-ть од.
0	0	0	0	0
2019, тис.грн	2020, тис. грн	2021, тис. грн	2022, тис. грн	2023, тис. грн
181.4	373.9	1025.56	70	100

- договори/контракти, які фінансуються іноземними замовниками (окрім грантів)

2019, к-ть од.	2020, к-ть од.	2021, к-ть од.	2022, к-ть од.	2023, к-ть од.
0	0	0	0	0
2019, тис.грн	2020, тис. грн	2021, тис. грн	2022, тис. грн	2023, тис. грн
0	0	0	0	0

II. Результати наукової та науково-технічної діяльності

а) Про основні наукові результати НДР за усіма завершеними у 2020 – 2023 роках науковими дослідженнями і розробками, які виконувались за рахунок коштів з усіх джерел, у т. ч. за рахунок коштів державного бюджету.

Назва роботи: «Інституційно-технологічне проектування інноваційних мереж для системного забезпечення національної безпеки України». Науковий керівник: к.е.н., доц. Омеляненко В. А. Номер державної реєстрації: 0117U003855. Фактичний обсяг фінансування за 2017–2020 рр. – 1337,238 тис. грн.

Основні наукові результати:

На основі авторського підходу розроблено науково-методичні основи прогнозування обсягів виробництва суб'єктів господарювання з урахуванням рівня інноваційної безпеки на основі аналізу офіційних даних річних фінансових звітів вітчизняних підприємств реального сектору економіки за оприлюдненою інформацією на Інтернет-порталі smida.gov.ua, проведеного ранжування підприємств за параметром технологічного прогресу (рівнем інноваційної безпеки) згідно з отриманими виробничими функціями Тінбергена та на основі цього досліджено рівень інноваційно-технологічної безпеки реального сектора економіки України. Проаналізовано інноваційні ресурси забезпечення національної безпеки та роль інформаційних технологій (ІТ) при її забезпеченні. Визначено роль ІТ у забезпеченні національної безпеки з інформаційно-технічної та інформаційно-психологічної точки зору та запропоновано концептуальні основи стратегії використання ІТ. Також визначено особливості інноваційних комунікацій в розвитку високотехнічних секторів (на прикладі космічної промисловості). Концептуальні засади інституційно-технологічного проектування як методології управління інноваційним розвитком у рамках стратегії забезпечення національної безпеки та методологія технологічної траєкторії для прогнозування стану національної безпеки в комплексі, на відміну від існуючих аналогів, дозволяють реалізувати системний підхід до забезпечення якісно нової (інноваційної) основи національної безпеки. Розроблено організаційно-економічні основи інституційно-технологічного проектування розвитку інноваційних мереж у міжгалузевих високотехнологічних секторах, що забезпечують національну безпеку, дозволяють, залежно від національних пріоритетів, формувати синергетичні макропроекти. У межах розробки інструментарію реалізації принципу системної оптимізації через інтеграцію функцій інноваційних мереж у високотехнологічних секторах розроблено ряд аналітичних підходів. Аналітична матриця «Marginal rate of technical substitution – Technological progress parameter» дозволяє підвищити достовірність оцінки рівня їх інноваційного розвитку з урахуванням пропорційності виробничих ресурсів – фізичного і людського капіталу. Результати апробації запропонованого методичного підходу до комплексного оцінювання рівня інвестиційно-інноваційної безпеки дозволили сформулювати передумови для пошуку шляхів зростання, прогнозування тенденцій і побудови сценаріїв зміцнення інвестиційно-економічної безпеки України. Використання розроблених методичних засад інтегральної оцінки рівня технологічного розвитку створить передумови для пошуку дієвих шляхів розширеного відтворення суб'єктів промислової діяльності, прогнозування тенденцій і побудови сценаріїв подальшого розвитку промисловості, а також підвищення її ефективності в умовах невизначеності зовнішнього середовища. Розроблене методичне забезпечення оцінки втрат інноваційного потенціалу держав-антагоністів у «гібридному» конфлікті – України та Росії, що базується на моделюванні виробничої функції Тінбергена-Солоу та обчислення фіксованої і поточної динаміки параметра технологічного прогресу за 2013–2017 рр.; дозволяє з високою достовірністю кількісно визначити втрати (приріст) інноваційного потенціалу країн як частини їх номінального ВВП та закласти основи для моделювання реальної динаміки національної безпеки. З точки зору розробки стратегії розвитку мереж методичні підходи до оцінки потенціалу інноваційного розвитку конкретного суб'єкта реалізовано на основі оцінки відповідності його внутрішніх можливостей розвитку зовнішнім

при формуванні та реалізації стратегій його інноваційного зростання. Запропоновано схему взаємодії комплексів знань, що впливають на посилення і реалізацію потенціалу інноваційного розвитку організації, а також підхід до формалізованої оцінки достатності (недостатності) наявних знань певного виду для забезпечення критичного (мінімально необхідного) рівня складових потенціалу інноваційного розвитку. На основі аналізу сучасного досвіду запропоновано розглядати систему взаємозалежних критеріїв і показників, що характеризують інноваційний компонент національної безпеки на основі пріоритетів національних інтересів, як аналітичну основу розробки стратегій інноваційного розвитку на різних рівнях (загальнодержавний, регіональний, секторальний). Запропоновано розглядати використання методології аналітики 3.0 як ефективний інструмент аналізу інноваційної безпеки й створення нових основ стратегічного державного управління на основі отримання ефекту синергії та економії ресурсів. Узагальнено сучасні підходи до забезпечення національної безпеки через стратегії розвитку та визначено основні проблеми інноваційного розвитку на основі міжгалузевої взаємодії, які створюють загрози національній безпеці. На основі аналізу світового досвіду та глобальних інноваційних тенденцій встановлено, що міжгалузева взаємодія, яка формується на основі технологічних ланцюжків між якомога більшою кількістю учасників при забезпеченні національної безпеки, сприятливим чином впливає на стан системної стійкості та конкурентоздатності економіки. На основі цього запропоновано концептуальні основи стратегії інноваційного розвитку на основі врахування потенціалу міжгалузевих інноваційних зв'язків, які в подальшому будуть конкретизовані для реалії України.

Цінність результатів для світової та вітчизняної науки:

Запропоновані теоретико-методологічні основи інституційно-технологічного проектування характеризуються орієнтацією на одержання синергетичних ефектів за рахунок технологічних факторів розвитку та структурної перебудови інноваційної системи. Інтегративним результатом впровадження інституційно-технологічного проектування за умови його впровадження в рамках національної інноваційної політики є підвищення результативності системи координаційного управління секторальним розвитком за рахунок оптимізації функціональних організаційних структур, застосування інформаційно-комунікаційних технологій та створення ефективної системи моніторингу інновацій (технологічної траєкторії) з метою збалансованого розвитку інноваційної системи. Таким чином, перевагою розробок є те, що вони ґрунтуються на стратегічному плануванні та управлінні, мережевому розвитку інноваційного потенціалу, удосконаленні ринкових механізмів фінансово-економічної діяльності. Методологічний підхід до формування системи взаємоузгодженого управління продукуванням (отриманням) і використанням технологій, на відміну від існуючих, розглядається авторами як інструмент реалізації потенціалу інноваційного розвитку організації, посилення конкурентних переваг, забезпечення стійкого розвитку в перманентно мінливих умовах інформаційної (постіндустріальної) економіки на основі оперативного приведення у відповідність до цих змін її потенціалу інноваційного розвитку та розробки векторів кооперації. Наукові розробки, на відміну від існуючих аналогів, розглядають і враховують вплив складових підсистем потенціалу інноваційного розвитку господарюючого суб'єкта на управління продукуванням і використанням (комерціалізацією) знань у процесі формування і реалізації його стратегій інноваційного розвитку через інноваційні комунікації та кооперацію.

Цінність результатів для економіки та суспільства:

Викладені у роботі підходи може бути використано як аналітичні основи для оцінки ефективності існуючих стратегій інноваційного розвитку та розробки стратегії нової (інноваційної) індустріалізації на різних рівнях з урахуванням завдань забезпечення національної безпеки. Запропоновані основи використання проектного підходу дозволить оптимізувати систему інформаційно-аналітичної підтримки стратегічного планування через координацію взаємозв'язків усіх учасників стратегічного управління, що включає алгоритм послідовного розв'язання інформаційних, організаційних і прогнозних завдань у рамках

єдиного циклу стратегічного планування реалізації національних інтересів. Наукові положення та результати дослідження впроваджено у практику діяльності: Науково-дослідного інституту економічного розвитку при формуванні Підсумкових рекомендацій до формування проекту Бюджетної резолюції на 2019 р. у частині обґрунтування бюджетного фінансування заходів із підтримки національної безпеки та інноваційної діяльності (довідка № 72-В/18 від 27 липня 2018 р.); Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 1-12/955 від 30 вересня 2019 р.) при прогнозуванні основних індикаторів фінансово-економічного стану та оптимізації інноваційно-інвестиційної діяльності використано науково-методичні підходи до аналітики інновацій через розвиток відповідної системи інформаційно-аналітичного забезпечення, що передбачає оцінку впливу інноваційної динаміки на соціально-економічні процеси. Результати дослідження впроваджено при реалізації проекту міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу «The EU Financial Sector as a Driver for Sustainable Development: European Integration, Policy Reform and Networked Economy Perspectives» програми ЄС «ERASMUS+» Модуль Жан Моне (№ проекту 575275-EPP-1-2016-1-UA-EPPJMO-MODULE, реєстрація в Мінекономрозвитку 22.05.2017 р., № 3613), довідка про впровадження № 2018/35 від 27.03.2018 р. До рекомендацій проекту включено розроблені авторами проекту групи фінансово-економічного стимулювання інноваційної діяльності, складові організаційно-економічного механізму стимулювання розвитку секторів, що забезпечують національну безпеку, та відповідні принципи його побудови, а також методичний підхід до оцінки каналів трансферу технологій та схему функціонування системи інновацій, що спрямована на вирішення завдань національної безпеки. Результати проекту апробовано в рамках стажування з питань соціально-економічного розвитку в м. Жешув, Польща (сертифікат ER-0518/025) та впроваджено в діяльність Науково-дослідного інституту економічного розвитку (№ 72-В/18 від 27.07.2018 р.) та Східноєвропейського центру фундаментальних досліджень (довідка № 135 від 27.07.2018 р.). Викладені у роботі підходи може бути використано як аналітичні основи для оцінки ефективності існуючих стратегій інноваційного розвитку на різних рівнях та розробки стратегії нової (інноваційної) індустріалізації на різних рівнях з урахуванням завдань забезпечення національної безпеки. Запропоновані основи використання проектного підходу дозволить оптимізувати систему інформаційно-аналітичної підтримки стратегічного планування через координацію взаємозв'язків всіх учасників стратегічного управління, що включає алгоритм послідовного розв'язку інформаційних, організаційних і прогнозних завдань у рамках єдиного циклу стратегічного планування реалізації національних інтересів. Результати досліджень впроваджено на 3 підприємствах України (ТОВ «ТУРБОМАШ», довідка № 507 від 24.10.2019 р. ТОВ «ТЕХНОХІМ», довідка № 307 від 16.11.2019 р.; ПрАТ «ТЕХНОЛОГ» групи фармацевтичних компаній АТ «ЛЕКХІМ», довідка № 1740 від 15.08.2019 р.) та одному підприємстві Польщі (Meritt Group, довідка № 6/1/1/2019 від 1.10.2019 р.). Експертами Академії інноваційного розвитку освіти в рамках договору № 12/2019 р. від 4 березня 2019 р. проведено апробацію результатів науково-дослідної роботи в частині розроблення методології розвитку економіки через кластерно-мережеві принципи організації та розробки прототипу мережевої науково-освітньої моделі, що спрямована на інноваційний розвиток країни та регіону, в рамках міжнародної науково-освітньої програми «Інноваційні технології в освіті та науці: досвід Європейського союзу та його впровадження в освітній процес» (Україна – Чеська Республіка, лютий – травень 2019 р.), акт № 41/06-19 від 18.06.2019 р. У ході реалізації проекту розроблено ряд рекомендацій щодо мережевого аспекту інноваційного секторального та регіонального розвитку, зокрема й з урахуванням потреб об'єднаних територіальних громад. Розроблено пакет пропозицій щодо змін порядку формування державних програм розвитку через оптимізацію інноваційних мереж та міжгалузевої взаємодії. За результатами проекту підготовлені рекомендації щодо розвитку мережевої кооперації у виробництві інноваційної продукції шляхом формування єдиного та взаємопов'язаного з сектором реальної економіки науково-освітнього та інноваційно-технологічного інформаційного простору комунікацій, що утворює «інформаційний міст» між розробниками інноваційної продукції. Також розроблено рекомендації щодо реалізації інноваційних проектів на основі державно-приватного

партнерства за пріоритетними напрямками забезпечення національної безпеки. Також створено прототип мережевої науково-освітньої моделі, що спрямована на інноваційний розвиток регіону в умовах складної економічної ситуації у зв'язку з втратою рядом підприємств регіону традиційних ринків збуту.

Кількісні результати:

25 статей у виданнях, що входять до Web of Science та Scopus; 40 статей у журналах, що входять до переліку фахових видань України; 7 монографій та розділів монографій, що опубліковані українськими видавництвами за темою проекту державною мовою; 7 монографій та розділів колективних монографій, опублікованих у закордонних виданнях мовами країн, що входять до ОЕСР. Взято участь в роботі 69 наукових конференцій та семінарів. Результати досліджень впроваджено на 4 підприємствах та установах України та ЗВО Естонії. Отримано 12 свідоцтв авторського права.

Вид: прикладне дослідження

Назва роботи: *«Розробка науково-методичних засад та практичного інструментарію оцінювання комерційних (ринкових) перспектив товарних інновацій».* Науковий керівник: к.е.н. Нагорний Є. І. Номер державної реєстрації: 0119U100179. Фактичний обсяг фінансування за 2019–2021 рр. – 2166,288 тис. грн.

Основні наукові результати:

Систематизовано проблеми і причини низької активності та результативності інноваційної діяльності зі створення, впровадження і комерціалізації товарних інновацій. З'ясовано, що низька ринкова адекватність товарних інновацій та ігнорування ринкових тестів з оцінки її рівня, негативно впливають на результати інноваційної діяльності (маємо до 20% не впроваджених та 28% ринково неуспішних впроваджених товарних інновацій). Розроблено науково-методичний підхід до оцінки величини та визначенні видів комерційних невдач товарних інновацій на ринку, який, на відміну від існуючих, одночасно враховує фінансову, маркетингову, технічну та організаційну складові та дозволяє всебічно проаналізувати та оцінити масштаб і вид можливої невдачі (абсолютна, часткова, відносна), якщо це дійсно матиме місце. Запропонований підхід дозволяє оперативно розробити заходи з підвищення рівня ринкової адекватності інновацій, з метою недопущення можливої невдачі. Розроблено теоретико-методичний підхід до маркетингового тестування та оцінки ринкових перспектив товарних інновацій, який, на відміну від існуючих підходів, передбачає впровадження процедури такої оцінки на кожному етапі інноваційного циклу, та містить низку методів і інструментів тестування та механізм їх поєднання, що дозволяє ефективно організувати інноваційну діяльність зі створення комерційно успішних товарних інновацій з високим рівнем перспективності. Удосконалено теоретико-методичний підхід до критеріальної бази оцінки та відбору з ряду альтернатив інноваційних проєктів з розроблення товарних інновацій, що містить різні групи критеріїв та одиничні критерії оцінки, а також методи за допомогою яких відбувається оцінка та відбір інноваційних проєктів, і який, на відміну від існуючих підходів, також передбачає одночасну кількісну багатофакторну оцінку їх рівня ринкових перспектив та комерційного успіху, що підвищує точність вибору найбільш ефективних проєктів. Удосконалено теоретико-методичний підхід до форсайтних досліджень майбутніх потреб у товарних інноваціях, який, на відміну від існуючих, дозволяє привести у відповідність проєктне завдання на розроблення товарних інновацій з реальними потребами і запитамі споживачів у них, з метою максимального їх врахування. Розроблено методичний підхід, за допомогою якого приймають рішення про готовність товарних інновацій до виходу на ринок та закінчення робіт над процедурою маркетингового тестування, який містить чотири групи оціночних показників, а також алгоритм їх об'єднання в один комплексний показник, що дозволить оцінити ринкові перспективи розроблюваних товарних інновацій та прийняти один з варіантів управлінських рішень з їх комерціалізації за результатами цієї оцінки. Удосконалено теоретико-методичний підхід до діагностики та посилення споживчого капіталу підприємства, який, на відміну від існуючих підходів, включає відповідні інструменти, що дозволяють створити, ще на ранніх

етапах інноваційного циклу, систему взаємовигідних взаємовідносин із цільовими споживачами з метою оцінки ринкових перспектив розроблюваних товарних інновацій. Розроблено організаційно-економічний механізм управління ринковими перспективами розроблюваних товарних інновацій промислових підприємств, який, на відміну від існуючих, включає підсистему маркетингового тестування, яка складається з методичного забезпечення та інструментарію для оцінки ринкових перспектив товарних інновацій на всіх етапах інноваційного циклу їх розроблення; і містить систему взаємозв'язків між підсистемами та елементами механізму (вплив, взаємоузгодження, коригування, зворотного зв'язку) для отримання загального позитивного результату (протестована на ринкову успішність розроблена товарна інновація, яка готова до комерціалізації, якій прогнозується успіх). Розроблено схему оцінки і прийняття остаточного рішення про доцільність впровадження на етапах інноваційного циклу процедури маркетингового тестування ринкових перспектив товарних інновацій, що розробляються.

Цінність результатів для світової та вітчизняної науки:

Наукові розробки, висновки та рекомендації суттєво доповнюють і розвивають концептуальні засади інноваційного розвитку, розвивають теорію інноваційного менеджменту, зокрема методологічні та теоретико-методичні засади маркетингового тестування ринкових перспектив товарних інновацій в частині формування відповідного організаційно-економічного механізму. Особливий інтерес отримані результати становлять для вітчизняної науки та науки країн, що прагнуть долучитись до європейського та світового співтовариства на правах рівного партнера та конкурента, оскільки формують механізм який дозволить їм визначити, посилити та реалізувати власні відносні конкурентні переваги та підвищити результативність власної інноваційної діяльності в напрямку розроблення ринково успішних товарних інновацій. Отримані результати мають широку географію оприлюднення, не тільки в фахових вітчизняних виданнях, а і у виданнях, що відносяться до міжнародних наукометричних баз даних, тобто просувають вітчизняні нароби в світову науку. Результати проекту використовувались для підготовки наукових кадрів ЗВО.

Цінність результатів для економіки та суспільства:

Отримані результати, на відміну від існуючих закордонних напрацювань, враховують умови ведення господарської діяльності не лише в економічно розвинутих та інноваційно-активних країнах світу, до яких, на жаль, не відноситься Україна, але й вітчизняні реалії. Вони представлені у вигляді конкретних інструментів, методик та процедур, а не переліку рекомендацій. Результати роботи, на відміну від існуючих вітчизняних аналогів, що стосуються маркетингового тестування ринкових перспектив товарних інновацій, переносять рівень своєї реалізації на всі без виключення етапи інноваційного циклу розроблення товарних інновацій, шляхом впровадження відповідного інструментального забезпечення маркетингового тестування. Інтегральним результатом цього впровадження є підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства у напрямку створення ринково успішних товарних інновацій. Перевагами розроблених науково-методичних підходів до оцінки та вибору альтернативних проєктів з розроблення товарних інновацій, до маркетингового тестування їх ринкових перспектив, до діагностики споживчого капіталу підприємства є такі, що дають принципову можливість інноваційно активним промисловим підприємствам приймати обґрунтовані рішення про готовність їх товарних інновацій до комерціалізації, дозволять оцінити їх ринкові перспективи та комерційний успіх, поліпшити їх ринкову адекватність, зменшити інноваційні ризики, суттєво підвищити свій рівень конкурентоспроможності. Отримані результати наукової роботи є важливим напрацюванням для промисловості України як провідної галузі національної економіки. Результати дослідження надають принципову можливість оцінити, обирати і реалізовувати найбільш ринково успішні товарні інновації, враховуючи наявний потенціал підприємств-інноваторів, інноваційні ризики суб'єктів інноваційного процесу та ринковий потенціал самих інновацій. Це дозволить вітчизняним промисловим підприємствам посилити свої ринкові позиції, підвищить свою конкурентоспроможність на національному і зарубіжному ринках. Результати проведених

маркетингових досліджень показали, що найбільший інтерес до проєкту проявили машинобудівні підприємства, які в зв'язку з прийнятим європейським вектором, вимушені шукати нові напрями розвитку та ринки збуту. Отже, результати досліджень впроваджені на 3 підприємствах України: ТОВ «Сумський машинобудівний завод» (акт від 22.11.2019, акт від 17.11.2020, акт № ОМ11-2445 від 14.12.2021); ТОВ «Технохім» (акт № 144 від 02.12.2019); ТОВ «Турбомаш» (акт № 506 від 24.10.2019). Впровадження в діяльність вітчизняних промислових підприємств результатів даного наукового проєкту дозволить їм підвищити рівень оперативності й точності аналізу та оцінки ринкової адекватності товарних інновацій. Це дозволить підвищити ефективність і знизити ризик інноваційної діяльності, збільшити шанси на ринковий успіх товарних інновацій, уникнути марних витрат часу і коштів (у 2-3 рази), суттєво підвищити рівень конкурентоспроможності підприємств інноваторів і посилити їх позиції на національному і зарубіжному ринках, забезпечити умови переходу на інноваційний науково-технологічний шлях розвитку. Отримане підвищення прибутковості та темпів приросту прибутку інноваційно-активних вітчизняних промислових підприємств (які складають провідну галузь вітчизняної економіки, що визначає темпи НТП в інших галузях) дозволяє збільшити надходження до бюджету, збільшити ВВП України, сформувати імідж рівного партнера у світовому співтоваристві, скоротити відставання від інноваційно-активних країн світу. Результати наукового проєкту відповідатимуть пріоритетам стратегії «Європа-2020» в контексті слідування цілям ініціативи Інноваційного Союзу і тим самим зроблять вклад в її реалізацію.

Кількісні результати:

17 статей у виданнях, що входять до Scopus та Web of Science; 36 статей у журналах, що входять до переліку фахових видань України; 13 колективних монографій, що опубліковано українськими видавництвами державною мовою; 7 розділів колективних монографій, що опубліковано у закордонних виданнях мовами країн, які входять до ОЕСР; захищено 2 докторські і 1 кандидатську дисертації за тематикою роботи; отримано 2 свідоцтва авторського права України; взято участь в роботі 50 наукових конференцій.

Вид: прикладне дослідження

Назва роботи: «Інноваційна складова безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів України: стратегічні напрями інституційного забезпечення і трансферу технологій в інноваційних ландшафтах». Науковий керівник: д.е.н., проф. Омеляненко В. А. Номер державної реєстрації: 012Ш100657. Обсяг фінансування на 2023 р.– 1201,862 тис. грн.

Метою проєкту є розробка організаційно-економічних механізмів формування інноваційних ландшафтів старопромислових регіонів України в контексті забезпечення безпеки їх сталого розвитку.

Основні наукові результати у 2023 році:

- науково-обґрунтовані особливості регіональних моделей трансферу технологій;
- науково-методичні основи формування регіональних моделей трансферу технологій в Україні;
- результати макропроєктування регіональної моделі трансферу технологій в контексті побудови інноваційних ландшафтів старопромислових регіонів України;
- результати моделювання ефектів формування регіональної моделі трансферу технологій в контексті побудови інноваційних ландшафтів старопромислових регіонів України;
- узагальнено світовий досвід використання ІКТ-інновацій для завдань трансферу технологій в контексті сучасних моделей інноваційних процесів;
- інструментарій використання ІКТ-інновацій для трансферу технологій в розрізі змістовних блоків сталого розвитку;
- узагальнено практики використання інновацій в сфері даних для політики сталого розвитку (на основі Кейптаунського глобального плану дій за даними в області сталого розвитку та глобальних ініціатив, зокрема Global Pulse, Data for Climate Action, GSMA «Великі дані для соціального забезпечення» тощо);
- зроблено оцінку рівня цифровізації інноваційних процесів;

- надано практичні рекомендації з координації впровадження цифрового інструментарію управління даними у розрізі цілей сталого розвитку з урахуванням рівня їх важливості для старопромислових регіонів України;
- проведено аналіз рівня впровадження «зелених» технологій в старопромислових регіонах України;
- узагальнено світовий досвід інституціоналізації організаційно-економічних механізмів та мотивації трансферу «зелених» технологій в старопромислових регіонах;
- проведено оцінку потенціалу екологічної складової сталого розвитку старопромислових регіонів України;
- розроблено комплекс організаційно-економічних заходів для трансферу «зелених» технологій в контексті проблем сталого розвитку старопромислових регіонів України;
- проведено моделювання ефектів запропонованих організаційно-економічних заходів для трансферу «зелених» технологій в контексті проблем сталого розвитку старопромислових регіонів України.

Інтегральним результатом виконання проекту є теоретико-методологічні засади просування системного підходу до управління розвитком регіональних інноваційних ландшафтів для цілей забезпечення безпеки сталого розвитку. На основі використання методології рандомізованих контрольованих випробувань (randomized controlled trial, RCT) та теорії поведінкової економіки проведено моделювання регіональної інноваційно-технологічної платформи-інтегратора (мережі). Також розроблені рекомендації щодо вибору інноваційних проєктів на основі державно-приватного партнерства й мережевої науково-освітньої моделі за пріоритетними напрямками забезпечення безпеки сталого розвитку в пілотних регіонах. На основі поєднання елементів стратегії «блакитного океану» та узгодженості політики для сталого розвитку (PCSD) визначено стратегічні аспекти використання методів пошуку інноваційних шляхів сталого розвитку старопромислових регіонів України на основі визначення найбільш проблемних його вимірів (траєкторія безпеки). На їх основі складено карту інновацій для сталого розвитку регіонів, що враховуватиме безпеку сталого розвитку та ситуаційний підхід (Area-based Development Approach, ABD-підхід), що дозволить (1) врахувати для росту регіональної конкурентоспроможності соціально-політичні й інституціональні особливості територій та (2) перейти від програм, заснованих на рішеннях з «згори», до ініціативних стратегій, ініційованих «знизу» з місцевими ресурсами. При цьому, концептуалізація інноваційного ландшафту як фактору розвитку національної інноваційної системи та аналіз його основних складових в рамках концепції сталого розвитку та якості життя громади дозволить підвищити ефективність Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері, зокрема й з урахування специфіки кризових викликів 2020 р.

Розроблено науково-методичні основи аналітики інноваційної складової сталого розвитку територій та методологічні засади визначення впливу інноваційних процесів на формування необхідного взаємозв'язку між сталим розвитком і безпекою, що пов'язано із застосуванням авторської інтерпретації видів капіталу, зокрема інституційного, прив'язкою кожного з цих видів капіталу до конкретної Цілі сталого розвитку, а також із визначенням ключових аспектів їх формування через інноваційну складову. Це дає змогу осучаснити аналітичні засади формування інноваційної політики і визначити найбільш доцільні інноваційні рішення для досягнення Цілей сталого розвитку на рівні територій, а також створити об'єктивне підґрунтя для генерування концепції узгодження інноваційної політики з Цілями сталого розвитку, на базі якої можливо встановити першочергові завдання щодо управління інноваційними процесами; Значне практичне значення матимуть науково-методичні підходи до оцінки потенціалу технологій в рамках концепції сталого розвитку та до визначення макропроєктування процесів трансферу технологій на основі концепції О-кільця та інноваційних мережевих інтеграторів.

Адаптація вітчизняного та іноземного досвіду та результатів проекту надасть змогу більш обґрунтовано координувати реалізацію трансферу технологій в рамках стратегічних сценаріїв відновлення економічного зростання старопромислових регіонів України в умовах

переходу до Індустрії 4.0. Керівник проекту Віталій ОМЕЛЬЯНЕНКО отримав стипендію ЄС на реалізацію індивідуального дослідницького пост-док проекту, присвяченого вивченню європейського досвіду в сфері інституційних трансформацій для реалізації інноваційної політики. Місцем реалізації дослідницького проекту було обрано Естонський університет прикладних наук Майнор (Таллінн, Естонія). В ході відрядження до Естонії у лютому і червні 2023 р. представником СумДПУ розглянуто питання розробки економічних стратегій Естонії, досвід ревіталізації старопромислових територій, інституційних засад співпраці освітніх, наукових установ та бізнесу в умовах Індустрії 4.0, проаналізовано кейс співпраці Естонського університету прикладних наук та смарт-сіті м. Таллінн, прочитано гостьові лекції з проектного менеджменту та інституційного забезпечення інноваційного розвитку, проведено дослідницький семінар щодо реалізації освітньо-наукових проектів, визначено перспективи подальшої співпраці. 24 жовтня 2023 р. керівник проекту Віталій ОМЕЛЬЯНЕНКО в якості запрошеного експерта взяв участь у фокус-групі «Актуалізація регіональних стратегій розвитку: задачі з відновлення та європейські пріоритети» в ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». На Міжнародному форумі сталого розвитку, що відбувся 13-17 листопада 2023 року в Римі під егідою міжнародного консорціуму INNOSD в ході декади World Science for Peace and Development керівником проекту д.е.н. Віталієм ОМЕЛЬЯНЕНКОМ презентовано результати держбюджетних науково-дослідних проектів молодих вчених СумДПУ імені А. С. Макаренка в частині повоєнного відновлення територій України та на прикладі СумДПУ імені А. С. Макаренка представлено можливості участі університетів у процесах посткризових трансформацій на локальному рівні. Доповідь викликала інтерес аудиторії, особливо цікавим був досвід функціонування університетів в кризових умовах. Також в ході Форуму обговорено перспективи грантової співпраці в межах вказаної тематики. Керівник проекту Віталій ОМЕЛЬЯНЕНКО у 2021 р. входив до складу підгрупи «Розвиток промисловості, інновації, Індустрія 4.0» робочої групи для доопрацювання Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021–2027 роки та Плану заходів на 2021–2023 роки з її реалізації. Також окремо подано пропозиції щодо забезпечення якості життя у регіоні до Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021–2027 роки та Плану Заходів на 2021–2023 роки з її реалізації (лист № 1303 від 06.05.2021 р.). Результати науково-дослідного проекту у частині визначення інноваційного виміру досягнення цілей сталого розвитку використані у процесах проектування інновацій для сталого розвитку у місцевих громадах, плануванні соціально-економічних перетворень у довготерміновій перспективі (Помічнлянська територіальна громада Кіровоградської області; Білоцерківська територіальна громада Київської області; Ямпільська територіальна громада Вінницької області; Громадська організація «ReSURS»). Науково-методичні підходи до проведення системного аналізу та визначення основних складових інноваційного ландшафту в рамках концепції сталого розвитку впроваджено в наукові проекти Міжнародного центру науки і технологій (довідка №2403/21-49 від 24 березня 2021 р.).

За результатами виконання дослідження опубліковано 21 статтю в журналах, що входять до наукометричних баз даних Web of Science та/або Scopus, 57 статей у журналах, що входять до переліку фахових видань України/статті у закордонних журналах, 9 монографій, що опубліковано українськими видавництвами за темою проекту державною мовою, 1 монографія за темою проекту у закордонних виданнях офіційною мовою ЄС.

Вид: прикладне дослідження.

б) Про основні наукові результати НДР за усіма науковими дослідженнями і розробками, виконання яких розпочалося, або продовжилося у 2023 році, за рахунок коштів з усіх джерел, у т. ч. за рахунок коштів державного бюджету

Тема роботи: «Організаційно-економічне забезпечення повоєнного сталого розвитку територій на основі інфраструктурно-сервісної методології розвитку інноваційних спільнот». Номер державної реєстрації: 0123U100271. Керівник роботи: Олена

ОМЕЛЬЯНЕНКО, доктор філософії, провідний науковий співробітник науково-дослідного сектору. Термін виконання 2023–2025 рр. Обсяг фінансування у 2023 р. – 799,5 тис. грн.

Метою проекту є розробка аналітичного інструментарію та організаційно-економічних механізмів повоєнного відновлення сталого розвитку територій на основі інфраструктурно-сервісної методології розвитку інноваційних спільнот як основи забезпечення благополуччя локальних громад для уникнення соціальних, екологічних і економічних проблем війни та їх апробація в рамках пілотних інфраструктурно-сервісних проєктів.

Основні наукові результати у 2023 році.

Перший етап дослідження зосереджено на розгляді концепції інноваційних спільнот та її впливу на сучасне суспільство. В дослідженні проаналізовано основні теорії інноваційних спільнот, які досліджують процеси співпраці та інноваційного розвитку. Перелічені теорії допомагають розуміти різні аспекти інноваційних спільнот і мереж, динаміку їх розвитку та фактори, що впливають на їх ефективність. Кожна з цих теорій має свої особливості і може бути використана для аналізу та розвитку інноваційних процесів у різних контекстах. Визначено, що інноваційні спільноти можуть мати різноманітні ефекти, які сприяють інноваційному розвитку та досягненню цілей спільноти. Запропоновано групи індикаторів для оцінки ефектів інноваційних спільнот. Визначено, що теорії інноваційних спільнот мають важливе значення для розуміння, опису та практичного застосування процесів, що відбуваються в інноваційних спільнотах. Вони надають фреймворк для аналізу та управління динамікою таких спільнот, допомагаючи зрозуміти, як вони формуються, функціонують та впливають на розвиток громад. Загалом, теорії інноваційних спільнот відіграють важливу роль у розумінні та сприянні розвитку інноваційних процесів та спільнот, оскільки вони надають аналітичний фреймворк, що допомагає краще зрозуміти складні взаємозв'язки та динаміку в інноваційних спільнотах, що, в свою чергу, сприяє створенню більш стійких та успішних інноваційних екосистем. Використовуючи аналітичні підходи, дослідження охоплює еволюцію цих спільнот від індивідуального до екосистемного рівня. Встановлено, що інноваційні спільноти є складними адаптивними системами та взаємодіють з культурою, інститутами, політикою, інфраструктурою та людським капіталом. Особливу увагу приділено самодостатнім інноваційним спільнотам, які відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку територій. Досліджено публічно-приватне партнерство (ППП) як інструмент для формування та підтримки таких спільнот. Обґрунтовано, що фінансування через PPP є ефективною платформою для забезпечення сталості та ефективності інноваційних спільнот. Розкрито комбіновані моделі поєднання грантового фінансування та приватних інвестицій на основі публічно-приватного партнерства у секторі енергетики. PPP може стати ключовим для забезпечення стійкості енергетичного сектору та формування самодостатніх інноваційних спільнот для сталого розвитку територій та громад. Досліджено роль локальних інновацій у забезпеченні сталого розвитку, здійснено огляд іноземних практик локалізації Цілей сталого розвитку у сферах, що визначають благополуччя територій і громад у контексті цілей повоєнного відновлення України. Досліджено теоретико-методологічні засади виявлення феномену інноваційних спільнот, особливості створення самодостатніх інноваційних спільнот на рівні територій і громад в інтересах сталого розвитку.

Інформаційною базою дослідження є закони України, нормативні документи міністерств, відомств та інших органів державної влади, регіонального управління та місцевого самоврядування. У дослідженні використано офіційні матеріали та експертні оцінки ООН, ЄС, Світового банку, ОЕСР, Стенфордського університету та ін. Методологічну та методичну базу дослідження складають системний підхід до аналізу процесів та явищ, методи аналізу і синтезу, логічного узагальнення та систематизації, неокласична, інституціональна, неошумпетеріанська економічні теорії, наукові праці українських і зарубіжних дослідників з проблем сталого інноваційного розвитку економіки. У ході роботи проведено системний критичний аналіз та узагальнення напрацювань вітчизняних та зарубіжних вчених щодо визначення особливостей формування самодостатніх інноваційних спільнот на рівні території та громад як фактору сталого розвитку. На основі цього визначено фактори впливу на шляху до формування

самодостатніх інноваційних спільнот на рівні територій та забезпечення сталого розвитку в контексті взаємодії влади, бізнесу та населення регіону. Крім того визначено інноваційні підходи до управління стратегією конкурентоспроможності регіону, що орієнтована на максимально ефективне задоволення потреб і запитів населення регіону. В дослідженні запропоновано концептуальні основи інфраструктурно-сервісного підходу, що передбачає максимальне задоволення потреб та запитів людини, а також створення умов для роботи та життя, та орієнтований на задоволення потреб громади через залучення та утримання людського ресурсу за рахунок розвитку сервісів та розвитку інфраструктури. Інфраструктурно-сервісний підхід орієнтований на адаптацію управління розвитком інноваційних спільнот до проблем сталого розвитку як такого, що відкриває можливості для дослідження перспективних організаційно-економічних механізмів управління сервісною орієнтованістю, заснованих на оцінці впливу змін стану в результаті військових дій економічного простору та його ефектів на якість життя, життєвий простір та людський капітал. Методологія інфраструктурно-сервісного підходу ґрунтується на ідеях географії інновацій, що поєднує методи економічної географії, регіональної економіки та інноватики та досліджує просторові закономірності створення, впровадження та поширення нових ідей, технологій, продуктів, а також вплив цих процесів на регіональний (локальний) розвиток. З цих позицій інфраструктурно-сервісний підхід є актуальним, бо спирається на потенціал територій та спрямований на більш інтенсивне використання своїх можливостей. Інфраструктурно-сервісна методологія розвитку інноваційних спільнот передбачає розуміння того, що інновації охоплюють не тільки технологічні зміни, але й зміни в організаційній, трудовій та соціальній практиці як такі, що можуть потенційно вплинути на благополуччя людського капіталу громад. Сервісне моделювання передбачає опис усіх процесів у спільнотах різної типології, щоб врахувати ці процеси під час проектування. Обґрунтовано науково-методичні підходи до поняття «інноваційних спільнот» шляхом переосмислення концепцій соціальної активності та еволюції практичних спільнот, що призвело до формування інноваційних спільнот як групи осіб, об'єднаних для колективних дій та створення інновацій у визначеній географічній області для створення сталого суспільства, що сприяє практичному формуванню таких спільнот. Дістала подальшого розвитку еволюція аналітичних підходів у дослідженні інноваційних спільнот завдяки поступовому переходу від індивідуального аналізу до мережових, системних і екосистемних підходів, що сприяє узагальненню особливостей цих спільнот на рівні територій та громад. Визначено, що самодостатні інноваційні спільноти грають ключову роль у створенні інновацій та розвитку сучасного суспільства за рахунок об'єднання ресурсів і знань різних секторів завдяки публічно-приватному партнерству, що забезпечує сталість і ефективність цих спільнот. Обґрунтовано поєднання грантового фінансування та приватних інвестицій на основі комбінованих моделей публічно-приватного партнерства, що створює стабільну основу для самодостатніх інноваційних спільнот та забезпечує фінансову підтримку стратегічних енергетичних проєктів на локальному рівні. Розкрито роль локальних інновацій у забезпеченні сталого розвитку; визначено та охарактеризовано основні типи інновацій, що впливають на сталий розвиток громад; запропоновано авторське визначення поняття «локальні інновації для сталого розвитку». Удосконалено наукові уявлення про природу спільнот, для чого було використано різні критерії їх визначення. Систематизовано та узагальнено теоретичні положення та науково-практичні підходи до виявлення феномену інноваційних спільнот як рушіїв прогресивних суспільних трансформацій; з'ясовано їх сутнісні характеристики та переваги для розвитку територіальних громад. Обґрунтовано екологічну та економічну цінність самодостатніх інноваційних спільнот; розкрито особливості створення та ідентифіковано ознаки самодостатніх інноваційних спільнот на рівні територій і громад. Визначено роль, місце та можливості інноваційних спільнот у відродженні постраждалих від війни українських територій за принципом «відбудувати краще, ніж було» (“build back better”). Розкрито сутність цього принципу та відповідність його реалізації національним інтересам України. Отримані результати наголошують на ключових аспектах інноваційних спільнот, а саме дослідження зосереджене на системному та екосистемному підходів до інноваційних спільнот, розглядаючи

їх як складні системи, здатні до створення інновацій у визначеному географічному контексті. Прогрес у розумінні цих спільнот відбувався через еволюцію аналітичних підходів: від індивідуального рівня до екосистемного підходів, що сприяло їх адаптації до різних сфер життя, включаючи культуру, політику та інфраструктуру. Виділяється важлива роль публічно-приватного партнерства в формуванні самодостатніх інноваційних спільнот, що дає можливість поєднати ресурси для інноваційних проєктів та забезпечити їх стабільність. Такий підхід сприяє технологічному розвитку та енергетичній безпеці, забезпечуючи сталий розвиток на регіональному рівні.

Отримані результати дослідження не мають аналогів в Україні, оскільки у вітчизняному науковому дискурсі феномен інноваційних спільнот практично не вивчається. Порівняно із зарубіжними аналогами, отримані результати дослідження відрізняються всебічним, комплексним підходом до розкриття та поглиблення наукового уявлення про інноваційні спільноти, які формуються на рівні територій і громад, що забезпечує усебічне розуміння природи інноваційних спільнот, їхнього впливу на сталий розвиток територій та уможлиблює вдосконалення політики місцевого інноваційного розвитку. На відміну від існуючих вітчизняних напрацювань, отримані результати представлено у вигляді конкретних рекомендацій саме на рівні окремого регіону в контексті взаємодії влади, бізнесу та населення з метою формування інноваційних спільнот. Також враховано умови повоєнного стану економіки країни та можливості поєднання людського інтелекту та можливостей інформаційних технологій, що і дозволить створити самокеровані інноваційні спільноти.

Отримані результати спрямовано на практичне застосування шляхом створення сприятливих умов для розвитку інноваційних спільнот; формування ефективних механізмів публічно-приватного партнерства для створення самодостатніх інноваційних спільнот; забезпечення сталого розвитку та зменшення енергетичної залежності через інвестиції та інновації в енергетичний сектор; стимулювання технологічного прогресу в енергетиці, сприяючи використанню відновлюваних джерел енергії та зменшенню викидів. Ці результати відображають практичні інструменти та можливості для покращення енергетичного сектору, створення самодостатніх інноваційних спільнот та забезпечення сталого розвитку. Інфраструктурно-сервісне проектування є процесом організації простору таким чином, щоб у ньому максимально безперешкодно та ефективно відбувалася взаємодія економічних агентів в межах інноваційних спільнот. В такому контексті проєкту сервісні інновації буде розглянуто на локальному рівні як інтеграційну сукупність базових факторів рівня життя, соціально-економічних умов, характеристик інноваційних господарюючих суб'єктів, інноваційної інфраструктури, кластерних та мережевих зв'язків. Автори вважають, що для розвитку інфраструктури на рівні необхідно максимально використовувати наявний потенціал громади, що найбільш ефективно можливе через розвиток інноваційних спільнот. В межах практичного втілення інфраструктурно-сервісної методології розвитку інноваційних спільнот розглянуто гіпотезу про те, що розвиток на регіональному рівні варто здійснювати через поєднання стратегій smart-спеціалізації та завдань сталого розвитку.

Практичне значення одержаних результатів також полягає у тому, що використання наукових положень і обґрунтованих практичних рекомендацій дозволяє забезпечити сталий інноваційний розвиток територій і громад за рахунок підтримки формування інноваційних спільнот як невід'ємних складових локальних інноваційних екосистем, імплементації іноземних практик запровадження локальних інновацій з метою повоєнного відродження постраждалих від війни українських територій за принципом «відбудувати краще, ніж було» (“build back better”), зокрема у сферах відновлення енергетики, відбудови житла та редизайну громадського простору.

За результатами виконання дослідження у 2023 р. опубліковано 6 статей у журналах, що входять до наукометричних баз даних Web of Science та/або Scopus, 12 статей у журналах, що входять до переліку фахових видань України/статті у закордонних журналах, 3 монографії, що опубліковані українськими видавництвами за темою проєкту державною мовою, 2 розділи монографій, що опубліковані за темою проєкту у закордонних виданнях офіційними мовами ЄС.

Вид: прикладне дослідження.

III. Науково-технічні (експериментальні) розробки, які впроваджено у 2021 - 2023 роках за межами СумДПУ імені А. С. Макаренка

№ з/п	Назва розробки, її автор(и) та рік завершення	Рівень наукового результату	Суб'єкт впровадження (назва, підпорядкованість, юридична адреса)	Дата акта впровадження (реквізити договору)	Обсяг отриманих коштів від суб'єкту впровадження або інший практичний результат впровадження
2021					
1.	Мистецтво. 4 клас д.пед.н., проф. Лобова О.В.	Розроблено концепцію підручника, що став переможцем всеукраїнського конкурсу підручників для закладів загальної середньої освіти.	Заклади загальної середньої освіти України	Рекомендовано МОН України (наказ № 53 від 16.01.2021 р.)	Опубліковано підручник, що розповсюджується у ЗЗСО України, використовується у професійній підготовці студентів спеціальності «Початкова освіта».
2.	Природознавство для осіб з особливими освітніми потребами (F 70). 8 клас к.пед.н., доц. Косенко Ю.М.	Розроблено концепцію підручника, що містить систематизований виклад навчального матеріалу з природознавства для учнів 8 класу з особливими освітніми потребами, який відповідає Державному стандарту базової та повної загальної середньої освіти та чинній освітній програмі з цього навчального предмета.	Спеціальні заклади загальної середньої освіти України	Рекомендовано МОН України (рішення експертної комісії зі спеціальної педагогіки від 05.04.2021 р., протокол №2)	Опубліковано підручник, що розповсюджується у спеціальних ЗЗСО України, використовується у професійній підготовці студентів спеціальності «Спеціальна освіта».
3.	Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці д.психол.н., проф. Кузікова С.Б.	Розроблено концепцію монографічного дослідження, що репрезентує можливості формування суб'єкта особистісного і професійного саморозвитку в процесі фахової підготовки студентів-психологів.	Криворізький державний педагогічний університет, МОН України, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пр. Гагаріна, 54	Довідка № 09/1-601/3 від 23.11.2021 р.	Опубліковано монографію. Викладачі використовують матеріали під час лекційних і практичних занять з курсів «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія», «Основи психотерапії», «Основи психологічного консультування». Продовжено співпрацю.

4.	Основи психокорекції д.психол.н., проф. Кузікова С.Б.	Розроблено концепцію дослідження. Як варіант інтегративного використання різних методів психокорекції подається авторська програма тренінгу особистісного саморозвитку в психологічній корекції.	Криворізький державний педагогічний університет, МОН України, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, пр. Гагаріна, 54	Довідка № 09/1-602/3 від 23.11.2021 р.	Опубліковано навчальний посібник. Викладачі використовують матеріали під час лекційних і практичних занять з курсів «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія», «Основи психотерапії», «Основи психологічного консультування». Продовжено співпрацю.
5.	Тренінг для мам дітей з порушеннями аутистичного спектру к.психол.н., доц. Щербак Т.І., Остапенко А.О.	Розроблено концепцію тренінгу, що містить діагностичний блок, інтерактивні та ігрові методи «Діалог між сторонами мого Я».	КПН «Обласна дитяча клінічна лікарня», Сумська обласна рада, м. Суми, вул. Ковпака, 22	Довідка № 83/02-17 від 30.11.2021 р.	Теоретичні положення й практичні аспекти програми відображено в авторських курсах «Психодіагностика», «Патопсихологія». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
6.	Організаційно-педагогічні засади STEM-освіти у старшій середній школі США Бойченко В.В.	Здійснено комплексне дослідження теоретичних, нормативних, змістово-процесуальних та професійно-педагогічних засад STEM-освіти у старшій середній школі США, а саме: розкрито концептуальні засади STEM-освіти; виокремлено передумови й етапи розвитку STEM-освіти у старшій середній школі США; окреслено нормативні та змістово-процесуальні засади STEM-освіти у старшій середній школі США; визначено специфіку	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, МОН України, Волинська обл., м. Луцьк, вул. Винниченка, 31; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, МОН України, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Огієнка, 61; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, МОН України, м. Хмельницьк, вул. Проскурівського підпілля, 139	Довідка № 41/02-13 від 04.01.2021 р. Довідка № 4/21 від 21.01.2021 р. Довідка № 55 від 02.02.2021 р.	Результати дослідження оприлюднено шляхом опублікування розділів у монографіях та статей. Упровадження матеріалів дослідження дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів та розширити їх поінформованість про феномен STEM-освіти у старшій середній школі США. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

		<p>професійно-педагогічної підготовки STEM-учителів старшої середньої школи США й схарактеризовано відповідні програми на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти; з'ясовано сучасний стан STEM-освіти в Україні й визначено можливості використання прогресивного досвіду STEM-освіти США у вітчизняному шкільництві на державному, місцевому й інституційному рівнях у нормативно-правовому, організаційному, змістовому, методичному та професійно-педагогічному аспектах.</p>			
7.	<p>Формування культури інженерного мислення дітей старшого дошкільного віку засобами STREAM-освіти Гундар Н.М.</p>	<p>Визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування культури інженерного мислення дітей старшого дошкільного віку засобами STREAM-освіти.</p>	<p>Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 16 «Сонечко», Сумська міська рада, м. Суми, пр-т М. Лушпи, 45</p>	<p>Довідка № 14 від 12.11.2021 р.</p>	<p>Упровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти педагогічних умов формування культури інженерного мислення дітей старшого дошкільного віку засобами STREAM-освіти засвідчило їх ефективність. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
8.	<p>Інноваційна складова безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів України: стратегічні</p>	<p>Розроблено рекомендації щодо покращення якості життя громад на основі врахування локального</p>	<p>Бушанський старостинський округ № 2, Ямпільська міська рада, Вінницька обл., с. Буша, вул.</p>	<p>Довідка № 03-07.2/_452_ від 01.11.2011 р.</p>	<p>Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>

	напрями інституційного забезпечення і трансферу технологій в інноваційних ландшафтах к.е.н., доц. Омельяненко В.А.	потенціалу та цілей сталого розвитку.	Гоголя, 18; Управління освіти і науки Білоцерківської міської ради, Київська обл., м. Біла Церква, вул. Тараса Шевченка, 122	Довідка № 825 від 17.11.2011 р	
9.	Комплексна оцінка репродуктивного потенціалу та сформованості здоров'язбережувальної компетентності жінок раннього фертильного віку v.1 д.мед.н., проф. Калиниченко І.О., к.психол.н., доц. Заїкіна Г.Л., к.б.н., доц. Латіна Г.О.	Розроблено комп'ютерну програму, яка дозволяє здійснювати комплексну оцінку репродуктивного потенціалу жінок раннього фертильного віку. Ця програма є елементом сучасних комп'ютерних технологій, базується на мові програмування Сішарп з використанням інтерфейса програмування додатків Windows Forms. Основні алгоритми системи були розроблені з використанням методології ООП (об'єктно-орієнтоване програмування). Усі дані зберігаються в системі у вигляді колекції даних.	КУ Сумська ЗОШ І–ІІІ ступенів № 15 імені Д. Турбіна, Сумська міська рада, м. Суми, вул. Пушкіна 56	Акт № 2 від 17.11.2021 р.	Впровадження цієї програми дає можливість для проведення масових досліджень, а також отримувати автоматично результат, що надає велику перевагу означеній програми над бланковими методиками і опитувальниками у сфері громадського здоров'я.
10.	Нозогеографічний моніторинг регіону (на прикладі Сумської області, Україна) к.географ.н., доц. Корнус О.Г., к.географ.н., доц. Корнус А.О., к.географ.н., доц. Данильченко О.С., к.б.н., доц.	Застосовано методику нозогеографічного моніторингу, що дає можливість адекватно оцінювати сучасний стан здоров'я населення. Розроблено комплекс організаційно-економічних засад реалізації заходів профілактики неінфекційних захворювань населення для	Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, МОН України, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53; ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», МОН України, Луганська обл., м.	Акт № 1268/1 від 07.12.2021 р. Ак № 1/1465 від 09.12.2021 р	Опубліковано монографію. Впровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх фахівців з біології. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.

	Скиба О.О., к.фіз.вих.н., доц. Тонкопей Ю.Л.	демографічного оздоровлення і забезпечення сталості тенденції підвищення якості демографічного потенціалу	Старобільськ, пл. Гоголя, 1		
2022					
11.	Theory and methodology of innovative education development in the national, european, and global contexts (Теорія та методика інноваційного розвитку освіти в національному, європейському та глобальному контекстах) д.пед.н., проф. Бойченко М.А., Остенди А	Розкрито основні підходи до розвитку професійної творчості педагога. Здійснено теоретичне обґрунтування моделі формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього вчителя в контексті реалізації концепції «Нова українська школа» у процесі підготовки бакалаврів. Подано результати порівняльного аналізу структурно-змістових характеристик професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в країнах ЄС. Висвітлено генезу, нормативну базу та змістово-процесуальні основи міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти в країнах ЄС. Окреслено стан розвитку дуальної освіти в Україні в системі професійно-технічної та вищої освіти.	Запорізький державний медичний університет, МОЗ України, м. Запоріжжя, проспект Маяковського, 26; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, МОН України, м. Вінниця, вул. Островського, 32; Сумський національний аграрний університет, МОН України, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 160; Національний університет імені «Запорізька політехніка», МОН України, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 64	Акт від 27.10.2022 р. Довідка № 06/24 від 06.12.2022 р. Довідка № 2021 від 12.12.2022 р. Довідка № 37/02/3184 від 05.12.2022 р.	Опубліковано колективну монографію «Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в авторських курсах викладачів кафедри. Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів. Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики, підготовки педагогічних кадрів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
12.	Пропозиції до проєкту	Пропозиції до проєкту	МОН України	Лист	Опубліковано монографію.

	моделі регіональної (територіальної) програми науково-технічного розвитку д.е.н., доц. Омельяненко В. А.	моделі регіональної (територіальної) програми науково-технічного розвитку ґрунтуються на мережевих принципах та спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку.		№ 597 від 22.02.2022 р.	
13.	Текст у дослідницьких парадигмах: теорія і практика д.пед. н., проф. Семенов О.М.; к. філол. н., доц. Герман В. В.; д.філ. н., проф. Кравець Л.М.; к. пед. н., доц.. Громова Н. В.; к. філол. н., доц. Кумеда О. П.; к. філол. н., доц. Рудь О. М.; д.пед. н., проф. Статівка В. І.; к. пед. н., доц. Попова О.; д.пед. н., проф. Грона Н.	Окреслено текстові категорії у дослідницьких парадигмах філології та освітній парадигмі на основі міждисциплінарного підходу. Схарактеризовано деякі текстові категорії на прикладі творчості П.Куліша, І.Франка, Л.Костенко. Здійснено огляд художнього, наукового тексту в об'єктиві мовознавчих досліджень, питань фольклоризму літератури в контексті структурно-семіотичної концепції культури. Висвітлено наукові засади роботи над текстом у курсі методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти, особливості підготовки майбутніх учителів до формування у здобувачів текстотвірних умінь.	Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, МОН України, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна м. Київ, вул. Максима Берлинського, 9; КЗ «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради; Циклова комісія викладачів філологічних дисциплін КЗВО Луцький педагогічний коледж Волинської обласної ради; Таврійський національний університет імені В.В. Вернадського	Довідка № 25 від 30.11.2022 р. Довідка № 01-08/216 від 28.11.2022 р. Довідка №430 від 29.11.2022 р. Довідка від 1.12.2022 р.	Опубліковано монографію. Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в мовно-методичних курсах. Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень фахової підготовки майбутніх учителів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
14.	Психологічний супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах	Розроблений матеріал для ознайомлення фахівців із соціальної роботи з психологічними	Сумська міська рада, Сумський міський центр соціальних служб, м. Суми, вул. Харківська,	Довідка № 540 від 21.11.2022 р.	Авторська лекція для фахівців Центру соціальних служб. Сприяє покращенню взаємодії фахівців з

	к.філос.н., доц. Вертель А. В	особливостями сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Окреслено можливості застосування діагностики, консультування та корекції в роботі з даною категорією сімей.	буд. 42		отримувачами соціальних послуг в процесі соціального супроводу. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
15.	Як допомогти дітям впоратись з тривожністю під час війни к.філос.н., доц. Вертель А. В	Семинар проводився з метою допомогти дітям-сиротам та дітям, які залишилися без піклування батьків пережити війну та її психологічні наслідки, а педагогам дитячого будинку - навчитися правильно реагувати на стресові ситуації та залишатися стресостійкими.	КЗ Сумської обласної ради Сумський дитячий будинок імені С. П. Супруна, м. Суми, вул. Ковпака, буд. 37	Довідка № 310 від 21.11.2022 р.	Авторський науково-практичний семінар. Сприяє підвищенню рівня стресостійкості у дітей в умовах війни. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
16.	Мікологія : робочий зошит для лабораторних занять і самостійної роботи студентів для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) та 091 Біологія к. біол. н., доц. Литвиненко Ю.І.	Розроблені методичні рекомендації є доречними для використання в урочній та позаурочній роботі з біології. Методичні рекомендації сприяють покращенню організації науково-дослідної роботи учнів з біології, підвищенню рівня засвоєння учнями знань з біології грибів; використовуються при підготовці учнів до участі у природничих конкурсах та біологічних олімпіадах.	Червонослобідський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів №1 Червонослобідської сільської ради, вул. Небесної Сотні, 52, с. Червона Слобода, Черкаський район, Черкаська область	Акт № 5/21 від 14.12.2022 р	Результати впровадження використовуються під час проведення лабораторних і практичних занять з дисциплін: ОР Бакалавр - «Методика навчання біології та природознавства»; ОР Магістр - «Теорія та методика навчання біології в профільних класах», «Методика позакласної та позашкільної роботи з біології та природознавства». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
17.	Мультимедійний словник	У словнику подано терміни	Національний університет	Довідка	Упровадження матеріалів

	з інфомедійної грамотності д.пед. н., проф. Семеног О.М., к. філол. н., доц. Надуненко М., д.філ.н., проф. Широков В.; к. пед. н., доц. Громова Н. В.	(240 одиниць), їхні дефініції, переклад і тлумачення англійською мовою, мультимедіа (аудіо-, відеоконтент) для забезпечення мультимедійної візуалізації інформації з інфомедійним компонентом.	«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, МОН України, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, м. Київ, вул. Максима Берлінського, 9; КЗВО Луцький педагогічний коледж Волинської обласної ради	№ 25 від 30.11.2022 р. Довідка № 01-08/217 від 28.11.2022р. Довідка №431 від 29.11.2022 р.	дало змогу підвищити рівень фахової підготовки майбутніх учителів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
18.	Технологія інтерактивного формування англомовної лексичної компетентності на засадах гейміфікації (старший ступінь навчання) з використанням ігрової навчальної платформи «КАНООТ» к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І., Ю.Баркова, В.Топіліна, А.Лубенська	Упроваджений у навчальний процес практичний репрезентант теоретичної підсистеми вправ, розроблений на засадах гейміфікації з використанням ігрової навчальної платформи «КАНООТ», характеризується науково обґрунтованою послідовністю етапів формування лексичних навичок. Методика сприяє формуванню навчально-стратегічної, лексичної, граматичної компетентності та компетентності у читанні, а також загальній ефективності навчального процесу, чим підтверджено її ефективність.	КУ Класична гімназія Сумської міської ради, Сумська область, м.Суми, вул. Троїцька, 5	Протягом 2021-2022 навчального року	Здійснено виконання науково-методичних досліджень за узгодженою зі школою тематикою з метою упровадження отриманих результатів (комплексів вправ, навчальних матеріалів і методичних рекомендацій) підвищення ефективності навчання у профільній школі з предмету «Англійська мова». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
2023					
19.	Трансверсальність у	Упровадження результатів	Центр науково-технічної	Довідка	Опубліковано колективну

	<p>професійній підготовці майбутнього фахівця: глобальний, європейський та національний контексти за ред. д.пед.н., проф. М.А. Бойченко</p>	<p>монографічного дослідження, у якому окреслено актуальні питання професійної підготовки майбутнього фахівця на засадах трансверсальності у глобальному, європейському та національному контекстах відбувалось впродовж 2023 р. на базі Центру науково технічної творчості молоді Сумської міської ради і дістало схвальну оцінку педагогів різних напрямків діяльності центру.</p>	<p>творчості молоді Сумської міської ради</p>	<p>від 09.11.2023 р.</p>	<p>монографію. Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в авторських курсах викладачів кафедри «Теорія та методика викладання у вищій школі», «Порівняльна педагогіка вищої школи та позашкільля», «Інноваційні компетентності доктора філософії», «Іміджологія сучасного вчителя». Упровадження матеріалів дало змогу підвищити рівень теоретичної підготовки майбутніх педагогів. Використання в освітньому процесі результатів дослідження дають підстави свідчити про їх значущість для розвитку педагогічної науки і практики, підготовки педагогічних кадрів. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>
20.	<p>Феномен декоративного мистецтва в історії художньої освіти України ХІХ - початку ХХ століття к.пед.н., доцент А.М. Никифоров</p>	<p>В монографії висвітлено особливості сімейного навчання на теренах України ХІХ - початку ХХ століття, а також наслідувальний характер навчальної діяльності майбутніх ремісників галузі декоративного мистецтва: використання показово-пояснювального методу</p>	<p>Запорізька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат «Світанок»; ЗОР Центр позашкільної освіти - мистецької школи Степанівської селищної ради Сумського району</p>	<p>Довідка № 200 від 29.09.2023 р. Довідка №1 від 10.03.2023 р.</p>	<p>На заняттях з мистецьких дисциплін галузі образотворчого та декоративного мистецтва було успішно апробовано наукові матеріали монографії .Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.</p>

		навчання технічним прийомам певного виду художнього ремесла; переважання практичних занять над теоретичною підготовкою учнів; відсутність послідовності в процесі оволодіння прийомами художньо-ремісничої майстерності.			
21.	Майстер-клас «Арт-терапія як метод професійного розвитку педагогів» к.філос.н., доц. Пасько К.М.	Розкрито загальні питання теорії і практики використання арт-терапевтичних технологій. Було проаналізовано можливості використання методу арт-терапії у професійній практиці з навчальною метою. Запропонована арт-терапевтична техніка налаштовує на виникнення відчуття рівноваги та цілісності, сприяє гармонізації стану особистості, апелює до внутрішніх, самозцілюючих ресурсів людини, тісно пов'язаних з її творчими можливостями.	Мукачівський державний університет	Довідка № 2588 від 03.11.2023 р	Здійснено виступ на міжнародній науковій конференції, опубліковано тези щодо зазначеної проблематики. Опубліковано статтю у фаховому виданні. Впровадження матеріалів із зазначеної тематики дало змогу підвищити рівень теоретичної та практичної підготовки майбутніх психологів та педагогів, здійснено обмін професійним досвідом з колегами викладачами-практиками. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
22.	Методичні матеріали щодо оцінювання процесу формування функціонального стану організму людини д.мед.н., професор І. О. Калиниченко,	Розроблено методичні матеріали щодо оцінки процесу формування функціонального стану організму людини з урахуванням функціонування	МДЮСШ СОО ВФСТ «Колос» м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 160-1; МКЗ КДЮСШ «Суми» м. Суми, вул Праці, 5; КЗ КДЮСШ №2	Акт від 24 11.2022 р. Акт від 31.10.2023 р. Акт	

	д.б.н., професор М. Ю. Антомонов, д.мед.н, ст.н.співр. С.В. Гозак, к.б.н., доцент Г.О. Латіна, А. Ю. Щапова	кардіореспіраторної системи, показників фізичного розвитку, властивостей основних нейродинамічних процесів, особливостей особистості та умов способу життя.	м. Суми, вул. Борова, 45	від 09.11.2023 р.	
23.	Спосіб оцінки адаптації дітей до навчання у закладах дошкільної та загальної середньої освіти д.мед.н., професор І. О. Калиниченко, д.б.н., професор М. Ю. Антомонов, д.мед.н, ст.н.співр. С.В. Гозак, к.б.н., доцент Г.О. Латіна, к.психол.н., доцент Заїкіна, А.С. Колесник	Розроблено спосіб оцінювання адаптації дітей до навчання у закладах дошкільної та загальної середньої освіти. Для практичного використання методичних матеріалів передбачається використовувати показники вегетативного забезпечення діяльності організму, нейродинамічних властивостей, слухової пам'яті, розумової працездатності та емоційного стану дитини.	Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №22 «Джерельце» м. Суми, вул. Ковпака, 25	Акт від 31.10.2023 р.	Методичні матеріали можуть слугувати підґрунтям для подальших наукових розробок у галузі профілактичної медицини та психофізіології. Призначено для лікарів, психологів з метою діагностики та прогнозування адаптації дітей до навчання у закладах освіти. Розробка буде корисною для науковців у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» та 09 «Біологія». Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
24.	Застосування засобів фізичної при міофасціальному больовому синдромі у фрістайлістів к.фіз.вих., доцент Копитіна Я. М.	Уперше розроблено програму фізичної терапії фрістайлістів національної збірної України з міофасціальним больовим синдромом. Під час побудови програми фізичної терапії було враховано функціональні можливості та наявний спортивний стаж, рівень професійної майстерності та вимоги, які	ГО «Федерація лижного спорту України», м. Київ, вул. Ділова, 5	2022-2023 рр.	Результатом впровадження розробленої програми фізичної терапії є усунення міофасціального больового синдрому у спортсменів-фрістайлістів, попередження спортивного травматизму та професійного вигорання, що у подальшому сприятиме подовженню тривалості спортивної кар'єри,

		висувають до спортсменів, під час тренувально-змагальної діяльності; суб'єктивні та об'єктивні методи дослідження функціональних особливостей спортсменів; ступінь їх втоми та швидкість перебігу відновних процесів із використанням доступних засобів фізичної терапії та методів обстеження.			поліпшенню якості виступів та зменшення впливу фармакологічної терапії. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
25.	Фізична терапія осіб із хворобою Бехтерева» к.фіз.вих., доцент Звіряка О. М.	Розроблено та апробовано комплексну програму фізичної терапії для осіб із хворобою Бехтерева у довготривалому періоді реабілітації. Визначено організаційні та методичні основи фізичної терапії для осіб із хворобою Бехтерева у довготривалому періоді реабілітації. Доповнено та розширено наукові відомості щодо ефективності системного та комплексного застосування кінезіотерапії.	КНП ХОР «Обласна клінічна лікарня», МОЗ України, м. Харків, пр. Незалежності, 13	2022-2023 рр.	Впровадження результатів дослідження сприяло зниженню больового синдрому в хребті та суглобах, покращенню функціональних можливостей хребта та грудної клітки, підвищенню можливості самообслуговування та нормалізації фізичної та психологічної діяльності хворого. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
26.	Корекція фізичного стану дошкільників 5-6 років з використанням елементів легкої атлетики к.фіз.вих. та спорту, доцент Кулик Н. А.	Розроблено інноваційну методiku застосування елементів легкої атлетики у фізичному вихованні дітей 5-6 років, обґрунтовано доцільність розробки і інноваційної методики, наданні педагогічні умови формування методики	Управління освіти і науки Сумської міської ради. Сумський спеціальний дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 20 «Посмішка» м. Суми, Сумської області	Довідк № 191/01-43 від 18.10.2023 р.	Опубліковано монографію. Теоретичні положення й висновки дослідження відображено в дошкільні навчальні заклади інноваційна методика корекції фізичного стану дошкільників з використанням елементів

		використання елементів легкої атлетики у фізичному вихованні дошкільників.			легкої атлетики, яка ефективно застосовується в системі роботи дошкільному навчальному закладі освіти у якості як самостійного компонента, так і доповнення до існуючих систем навчання та виховання для покращення стану здоров'я, підвищення рівня функціональної та фізичної підготовленості, рухової активності дітей старшого дошкільного віку і забезпечити гармонійний розвиток. Впроваджено інноваційну методику, розроблені ігрові та фізкультурно-оздоровчі заняття з елементами легкої атлетики, фізкультурно-спортивні свята, комплекси вправ, рухливі ігри з елементами легкої атлетики, тренінгові заняття тощо. Налагоджено співпрацю для подальшої роботи.
27.	Методична розробка «Використання визначника рослин під час вивчення інтегрованих курсів природничої освітньої галузі у 5-6 класах» канд. біол. наук, доцент Литвиненко Ю.І.	Використання в урочній та позакласній роботі запропонованої методики сприяло підвищенню рівня засвоєння учнями знань з інтегрованого навчального курсу «Пізнаємо природу» у 5-6 класах.	Червонослобідський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів №1 Червонослобідської сільської ради, вул. Небесної Сотні, 52, с. Червона Слобода, Черкаський район, Черкаська область	Акт від 29.11.2023 р.	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи із освітнім закладом щодо впровадження методичних і науково-методичних розробок. Результати дослідження використано при написанні наукової статті «Методичні аспекти

					використання визначника рослин як засобу формування дивергентного мислення учнів під час вивчення природничих наук», підготовки методичних вказівок і рекомендацій.
28.	Методична розробка «Організація продуктивної самостійної роботи учнів на уроках біології» канд. пед. наук, доцент Генкал С.Е.	Розроблені методичні рекомендації є доречними для використання в урочній та позаурочній роботі з біології. Під час уроків з використанням методики в учнів формується організація та планування часу, пріоритетів, критичне мислення, оцінка і аналіз інформації, розвивається ініціатива і самостійність.	Сумська спеціалізована школа I-III ступенів №25, м. Суми, вул. Гарбузівська, 80; Сумський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів №15, м. Суми, вул. Берестовська, 56; Сумський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів №2, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 76	Акт від 02.10.2023 р. Акт № 62 від 17.11.2023 р. Акт №325 від 20.11.2023 р	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи із освітнім закладом щодо впровадження методичних і науково-методичних розробок. Результати дослідження використано при написанні наукової статті «Методичні аспекти використання визначника рослин як засобу формування дивергентного мислення учнів під час вивчення природничих наук», підготовки методичних вказівок і рекомендацій.

IV. Відомості про наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність студентів, молодих учених

Для координації діяльності молодих дослідників університету створено Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Молоді науковці університету є авторами і співавторами 89 монографій, 37 публікацій у міжнародних виданнях (15 WoS, 22 Scopus), 16 підручників і посібників. Під керівництвом молодих учених виконувалися 4 проєкти на замовлення МОН України.

В університеті існує практика морального заохочення молодих учених і студентів та система грошових винагород, передбачена колективним договором за наявності коштів. З 2022 р., у зв'язку з повномасштабним вторгненням росії на територію України, здобувачам вищої освіти університету не виплачувалися премії та матеріальні допомоги.

Кількість студентів, які займаються науковою, науково-технічною та інноваційною діяльністю по відношенню до загальної їх кількості (те саме у відсотках):

2019	2020	2021	2022	2023
2188	2763	2146	1806	1726

Кількість молодих учених, які працюють у закладі вищої освіти/науковій установі по відношенню до загальної їх кількості (те саме у відсотках)

2019	2020	2021	2022	2023
42	44	40	29	27

Відсоток молодих учених, які продовжують наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність у закладі вищої освіти/науковій установі після закінчення аспірантури

2019, %	2020, %	2021, %	2022, %	2023, %
28.4	29.6	23.1	26.9	30.4

V. Основна дослідницька інфраструктура

Назва підрозділу: Ресурсний центр професійного розвитку учителя української мови і літератури.

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету, грантові кошти
Стисло про діяльність та результативність роботи.

Ресурсний центр створено у 2018 р. Діє при кафедрі української мови і літератури.

Основні напрями та результати діяльності за 2023 рік:

1. Гранти

1) Виконано грантовий проєкт хакатон із медіаграмотності для здобувачів вищої освіти «Розв'язуємо вузлик інформаційної війни: історія, мова, література, традиції від минулого до сьогодення» (кер. Ячменик М. М., співвиконавець – Семеног О. М.), який фінансується Академією Української преси.

2) Виконується: проєкт Еразмус+, напрямом ЖАН МОНЕ «Європейський досвід боротьби з дезінформацією та пропагандою: базові навички для вчителя майбутнього» (Міжнародний науково-педагогічний проєкт NETTING - 101127022 - GAP-101127022, Еразмус+, напрямом ЖАН МОНЕ. Тривалість проєкту 26 місяців, з 01.09.2023 р. Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка маг. Ольховик М. проведено круглий стіл «Учитель в умовах інформаційної війни. Знаєш сам – уміють учні»; для широкої громади (батьки учнів, члени громадських організацій, журналісти, бібліотекарі, активні громадяни похилого віку) – дискусійний клуб на тему «Пропаганда в сучасному світі: позитивна і негативна конотація»; професор Семеног О.М. рецензент робочої навчальної програми курсу «Європейський досвід боротьби з дезінформацією та пропагандою: базові навички для вчителя майбутнього»

3) Участь у проєкті ЄС Еразмус+ PROMENT «Сприяння професійній освіті та активній участі студентів через становлення комплексної системи менторства та тьюторства у ЗВО»; ЧНУ імені Петра Могили; Семеног О.М.: спікер круглого столу «Кадрове забезпечення шкільної освіти в умовах війни та повоєнної відбудови» (16.11.23).

2. Міжнародна співпраця

1) Проведено гостьові лекції для студентів СумДПУ – Анна Млинарчук-Соколовська // dr Anna Młynarczuk-Sokołowska, pedagog-kulturoznawca, adiunkt w Katedrze Edukacji Międzykulturowej i Elementarnej Wydziału Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku . <http://surl.li/nnsxh> (17.11.2023 р.);

3.Проведено гостьові лекції ресурсним центром для викладачів і здобувачів вищої освіти проведено спільно з видатними вченими: 1) «Педагогічна культура: сучасний вимір» (Г.Філіпчук, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України; <http://surl.li/ncnak>; 26 жовтня 2023); 2) «Краще зсередини зірвати всю Росію...» (до історії написання П. Тичиною поеми-симфонії «Сковорода»; літературознавець, лауреат Державної премії в галузі освіти С. Гальченка

4. Проведено гостьові лекції проф. Семеног О.М. для студентів інших ЗВО: «Навчання української мови та літератури в контексті пріоритетних компетентностей: 6 клас НУШ» (квітень, 2023 р., Уманський ДПУ); «Українська мова в ЗЗСО: оновлення змісту програм і підручників» (жовтень 2023 р., в ЖДУ імені Івана Франка; грудень 2023 р., Харківський НПУ).

5. Проведено мовний практикум-дискусію «Орфографічні та граматичні труднощі» з керівниками гуртків і відділів, методистами Обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю (В. В. Герман) (23-24 вересня 2023 року)

6. Виконано спільні проєкти: з КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради «Університет – школа – педагогічний коледж: комунікативна взаємодія»; з Сумським територіальним відділенням Малої академії наук України: «Формування основ академічної культури юного дослідника»; з науково-дослідною лабораторією Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Проблеми підготовки студентів-філологів до українознавчої роботи в школі»; з Управлінням Державної служби якості освіти в

Сумській області в межах інформаційної кампанії «Тиждень якості освіти» (9 листопада 2023 року).

7. Підписано меморандум про науково-методичну співпрацю з Об'єднанням Інституцій-партнерів "Педагогічна синергія". 1) 26 квітня 2023 року на засіданні об'єднання Семеног О.М. та Громова Н.В. представили досвід організації фахової практики вчителя на бакалаврському і магістерському рівнях підготовки. 2) 28 квітня 2023 року в межах роботи Міжнародної онлайн-виставки «Освіта та кар'єра – 2023» творча проєктна група студентів 3 курсу ОПІ Середня освіта. Українська мова і література представили мультфільм «Твоє життя важливе» для широкої освітянської спільноти. 3) 17 серпня 2023 року на платформі "Офіс підтримки вченого" О.Семеног проведено онлайн-презентацію посібника «Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності» Автори: Л. Лук'янова, Ю. Лянной, О.Семеног, М. Вовк. <https://www.facebook.com/scholarsupportoffice/videos/257246993889100>

8. Проведено 1 усеукраїнську літню школу з міжнародною участю «Навчання української мови у старшій школі в контексті пріоритетних компетентностей» (відповідно до наказу ректора СумДПУ імені А.С. Макаренка), 14.06.-21.06.2023 Семеног О.М. та Громова Н.В.

9. Виконується проєкт НУШ: Проведено 10 майстер-класів «Навчання української мови і література в 6 класі Нової української школи: пілотні матеріали» (проф. Семеног О.М.).

10. Організовано і проведено наукові заходи: Міжнародна науково-практична конференція «Культуромовна особистість фахівця у ХХІ столітті» (8-9 грудня 2023 р.); Усеукраїнська науково-практична конференція «Інновації в освіті та педагогічна майстерність учителя-словесника» (26-27 жовтня 2023 р.). Результати опубліковано у 2 збірниках наукових статей і матеріалах конференцій.

11. Опубліковано 1 підручник: Українська мова : підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти / О. Семеног., О. Калинич, Т. Дятленко, М. Білясник, В. Волницька. Тернопіль : Астон, 2023. 244 с. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 08.03.2023 № 254). Опубліковано: 2 навчально-методичні посібники, 9 статей у виданнях Index Copernicus, 1 Scopus (Maryna Olkhovuk, 2023).

Назва підрозділу: Ресурсний центр розвитку трансверсальних компетентностей здобувачів вищої освіти

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи.

Центр створено 30 січня 2023 р.

Мета діяльності – освітньо-консультативний та інформаційно-координаційний супровід навчальної і науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти, спрямований на розвиток їх трансверсальних компетентностей в Університеті, навчальних закладах-партнерах, а також трансфер результатів НДР в освітню сферу.

Пріоритетні завдання:

- утворення баз інноваційних наукових та науково-методичних ресурсів;
- забезпечення відкритості й доступності наявних науково-освітніх ресурсів для всіх суб'єктів освітньої діяльності;
- урізноманітнення освітніх траєкторій студентів, аспірантів, докторантів;
- проведення спільної з іншими закладами освіти регіону освітньої та наукової діяльності, спрямованої на інноваційний розвиток соціально-економічної сфери регіону;
- підвищення рівня комерціалізації створеної наукової та науково-методичної продукції і послуг;
- виховання нової інтелектуальної еліти – інноваційних професіоналів для науки, освіти, соціально-економічної сфери регіону та країни;
- трансфер науково-методичного продукту, створеного співробітниками Центру в соціально-економічну сферу регіону та країни.

Основні напрями та пріоритети діяльності у 2023-2024 н.р.

- проведення наукових досліджень у галузі 01 Освіта/Педагогіка, вивчення й узагальнення вітчизняного, європейського та світового досвіду формування трансверсальних компетентностей здобувачів вищої освіти: - під керівництвом керівника Центру у 2023-2024 н.р. виконуються наукові дослідження аспірантів: «Формування інтеркультурної толерантності підлітків засобами музичного мистецтва» (Тао Є); «Розвиток просторового мислення учнівської молоді засобами образотворчого мистецтва в США» (Чень Цайсюань); «Розвиток еколого-натуралістичної роботи в закладах позашкільної освіти Північно-Східної України (40-ві рр. ХХ – 20-ті рр. ХХІ ст.)» (Вертель В.В.); «Організаційно-педагогічні засади патріотичного виховання школярів у Республіці Польща» (Пахотіна Т.Г.); - захищено дисертаційне дослідження «Формування естетичної культури учнів основної школи засобами музичного фольклору» (Лян Цзи); - захищено кваліфікаційні роботи магістрантів: «Професійна підготовка майбутніх піаністів у закладах вищої освіти Австрії» (Акалович М.В.); «Розвиток наукового світогляду старшокласників засобами STEM-освіти в США» (Демидко О.В.); «Розвиток критичного мислення вихованців гуртків засобами інформаційних технологій» (Коханов Д.О.); «Розвиток технічно-конструкторської обдарованості старшокласників засобами STEM-освіти в США» (Черевко І.А.);

- розроблення та апробація діагностичного інструментарію та інноваційних методик формування трансверсальних компетентностей здобувачів вищої освіти: розроблено методику формування трансверсальних компетентностей здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня в умовах розвитку інноваційного освітнього середовища засобами дистанційного навчання;

- створення методичних і освітніх ресурсів з проблеми розвитку трансверсальних компетентностей здобувачів вищої освіти, їх популяризація серед широкого кола фахівців і педагогічної громадськості: опубліковано колективну монографію «Трансверсальність у професійній підготовці майбутнього фахівця: глобальний, європейський та національний контексти» за загальною редакцією М.А.Бойченко;

- залучення в Університет дослідницьких грантів, підготовка проектних пропозицій, подання запитів із метою отримання індивідуальних (колективних) грантів співробітниками Центру, у тому числі на наукові дослідження, стажування: - подано заявки на отримання грантів у межах конкурсу Програми ЄС Erasmus+ (тип проекту – KA2, Jean Monnet Modules);

- залучення на кафедру педагогіки СумДПУ імені А. С. Макаренка дослідницьких грантів, підготовка проектних пропозицій, подання запитів із метою отримання індивідуальних (колективних) грантів співробітниками Центру, у тому числі на наукові дослідження, стажування: - з 1 грудня 2022 р. по 1 грудня 2023 р.) проф. М.А. Бойченко та доц. І.А. Чистяковою виконувався проєкт, спрямований на розвиток української освіти й наукових досліджень на тему «Формування трансверсальних компетентностей здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня в умовах розвитку інноваційного освітнього середовища засобами дистанційного навчання» за підтримки Української асоціації дослідників освіти; У межах угоди між СумДПУ імені А.С. Макаренка та Університетом імені Адама Міцкевича (Познань, Польща) проф. Бойченко М.А. та доц. Чистякова І.А. взяли участь в академічній мобільності у формі літніх шкіл.

- організація та проведення конференцій, наукових шкіл, семінарів, тренінгів, майстер-класів та інших заходів наукового та навчально-методичного характеру з досліджуваної проблематики: - проведено Осінню наукову школу для аспірантів І курсу з розвитку навичок дослідника (14 вересня 2023 р.); - проведено міжнародну науково-практичну конференцію «Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи» (26 грудня 2023 р.);

- розвиток науково-педагогічного потенціалу співробітників Центру з метою підвищення якості кадрового забезпечення процесів інноваційного розвитку Університету: опубліковано статті: 1. Boichenko, M., Churychkanych, I., Kulichenko, A., Shramko, R., Rakhno, M. (2023). Mind maps to boost the learning of English as L2 at higher education institutions in Ukraine. AMAZONIA INVESTIGA, Volume 12, Issue 70, 229-240. DOI10.34069/AI/2023.70.10.21. 2. Boichenko, M., Hubina, O. (2023). Adaptation of internally displaced students to new learning environment through

innovative methods of open teacher training in war perspectives. EDUWEB-REVISTA DE TECNOLOGIA DE INFORMACION Y COMUNICACION EN EDUCACION, Volume 17, Issue 4, 96-104. DOI10.46502/issn.1856-7576/2023.17.04.10.

Назва підрозділу: Науково-дослідницький центр гендерної освіти.

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету.

Стисло про діяльність та результативність роботи.

1. Назва роботи. Розробка і впровадження метода гендерного аналізу соціокультурних процесів в національну систему вищої освіти.

2. Номер державної реєстрації роботи. Тема не зареєстрована

3. Термін виконання. 2019–2024 рр.

4. Керівник роботи: ЛУЦЕНКО Олена Анатоліївна – к. філос. н., доцент, доцент кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності, професор СумДПУ імені А.С.Макаренка, керівник Науково-дослідницького Центру гендерної освіти СумДПУ імені А.С.Макаренка.

5. Результативність виконання науково-дослідної роботи: кількість одержаних державних та інших премій_0_, захищених докторських і кандидатських дисертацій_0_, дипломних проектів і робіт_4_, виданих монографій_0_, підручників_0_, навчальних посібників_0_, публікації, що входять до наукометричних баз даних_2_, опублікованих статей_2_, зроблених наукових доповідей_4_, отриманих патентів_0_, проданих ліцензій_0_ тощо.

6. Короткий зміст роботи:

Об'єкт дослідження – системна робота по впровадженню гендерних підходів у навчально-виховний процес.

Предмет дослідження – метод гендерного аналізу соціокультурних процесів як провідний метод впровадження гендерного підходу в навчально-виховний процес вищих навчальних закладів.

Мета роботи – розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити інноваційну модель гендерного аналізу соціокультурних процесів в контексті впровадження міжнародних стандартів з гендерних питань в національну систему вищої освіти.

Напрями діяльності: 1. Розробка методу гендерного аналізу соціокультурних процесів в контексті впровадження гендерних підходів в процес фахової підготовки (обґрунтувати доцільність і актуальність соціальної роботи та соціокультурної діяльності на основі урахування фактору статі). 2. Обґрунтувати та перевірити ефективність методики гендерного аналізу і гендерної експертизи освітнього процесу у ЗВО педагогічного спрямування (яка передбачає вдосконалення освітньої моделі, що ґрунтується на гендерній парадигмі). 3. Удосконалення моделі гендерної експертизи навчальних посібників, соціальних проектів. і робочих програм базових дисциплін фахової підготовки спеціальностей кафедри (231 Соціальна робота, 028 Менеджмент соціокультурної діяльності, підготовка відповідних рекомендацій щодо оптимізації проблеми дотримання гендерних стандартів у вищій школі України. 4. Гендерний аналіз конструктів буденної свідомості держслужбовців в контексті методичної підготовки державних службовців регіону до впровадження гендерних підходів в роботу державних установ та органів місцевого самоврядування.

7. Основні наукові результати за звітний період.

Досліджено методику гендерного аналізу у соціальній роботі з клієнтами за допомогою якої висвітлено нормативно-правове підґрунтя, конкретизовано засоби і форми забезпечення гендерної рівності чоловіків і жінок, особливості врахування гендерних особливостей в процесі соціального обслуговування клієнтів. Визначено та вдосконалено механізми формування гендерної чутливості соціального працівника в контексті фахової підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності з різними категоріями клієнтів.

Результати впроваджено у навчальний процес та практику роботи Сумського міського центру соціальних служб. Участь студентки 0045 групи Тірон Валентини Олегівни у II турі

Всеукраїнського конкурсу наукових робіт в СумДПУ імені А.С. Макаренка. Довідка про апробацію результатів наукової роботи з гендерної проблематики на тему «Гендерно чутлива соціальна робота у сфері репродуктивного здоров'я населення» (шифр «Репродуктивне здоров'я»); наук. керівник – к.п.н., доц. Гончаренко О.В.; діагностика, розробка пропозицій, використання фахівцями закладу розроблених рекомендацій в практичній соціальній роботі (від 13.03.2023 р.; ДПТНЗ Центр дизайну та сфери послуг).

Статті, опубліковані у міжнародних репозитарійних базах даних: 1) Гончаренко О. В., Іонова І. М. Чоловіки як об'єкт соціальної роботи: гендерний підхід. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 94 : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Гельветика, 2023. Стаття фахова (включено до Index Copernicus International) (подано до друку; розміщення електронної версії журналу на сайті після 29 грудня 2023 р.) (авторський внесок кожного 0,27 о.в.а.) 2) Гончаренко О.В., Іонова І. М. Формування культури материнства у вихованок соціального гуртожитку як соціально-педагогічна і психологічна проблема. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / редактори-упорядники М. Пантук Душний, В. Ільницький, І. Зиморя. Дрогобич : Гельветика, 2023. Вип. 66. Том 1. С. 230–236. Стаття фахова (включено до Index Copernicus International) (авторський внесок кожного 0,35 о.в.а.)

Тези у збірниках матеріалів наукових заходів: 1) Сумцова А., Гончаренко О. Соціальна робота у сфері охорони здоров'я чоловіків і жінок: гендерний підхід. Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 12 жовтня 2023 р. / ред. кол. : Коляда Н., Кравченко О., Албул І. та ін. Умань : Візаві, 2023. С. 275–279. 2) Хауляк Ю., Гончаренко О. Теоретико-методологічне підґрунтя для використання в соціальній роботі методу гендерної експертизи. Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 12 жовтня 2023 р. / ред. кол. : Коляда Н., Кравченко О., Албул І. та ін. Умань : Візаві, 2023. С. 304–307. Керівництво написанням кваліфікаційних робі ОР Магістр: 1) Подольська Анастасія Юріївна «Соціально-правовий захист жінок і дітей з інвалідністю» (ЗФН, 231 Соціальна робота, СР-5 гр.) 2) Тірон Валентина Олегівна «Гендерно чутлива соціальна робота у сфері репродуктивного здоров'я населення» (ДФН, 231 Соціальна робота, 0055 гр.)

Керівництво написанням кваліфікаційних робі ОР Бакалавр: 1) Рибець Ігор Володимирович «Соціальна робота з чоловіками працездатного віку: гендерний підхід» (ДФН, 231 Соціальна робота, 0045 гр.) 2) Стрельченко Вірсавія Олександрівна «Гендерна складова професійної компетентності фахівців соціальної сфери» (ДФН, 232 Соціальне забезпечення, 0046 гр.)

Організація роботи студентської наукової проблемної групи «Гендерні аспекти соціальної роботи» Організація роботи студентського наукового гуртка «Технології гендерних досліджень у соціальній роботі та соціокультурній діяльності»

8. У 2023–2024 рр. передбачається здійснення наукових досліджень у напрямку «Гендерний аналіз і гендерна експертиза як підхід і метод у соціокультурному просторі громади». 1. Обґрунтувати доцільність і актуальність соціальної роботи на основі урахування фактору статі (підготовка і видання навчально-методичного посібника «Гендерно-чутлива соціальна робота у сфері сім'ї»). 2. Обґрунтувати та перевірити ефективність методики гендерного аналізу і гендерної експертизи освітнього процесу у ЗВО педагогічного спрямування (підготовка і видання посібника «Гендерний аналіз та гендерна експертиза в навчальному процесі (теорія і практика роботи вищого навчального закладу»). 3. Схарактеризувати засоби формування гендерної чутливості спеціалістів соціокультурної сфери та перевірити ефективність методики гендерного аналізу в контексті фахової підготовки майбутніх менеджерів до професійної діяльності.

9. Використання результатів у навчальному процесі (нові (оновлені) курси лекцій або їх розділи, практичні та лабораторні роботи, які створено (розроблено) на основі результатів НДР).

Викладання навчальних курсів ОР Бакалавр, к. пед. н., доцент Гончаренко О.В.: 1. «Гендерна культура дітей та молоді» спеціальності 028 Менеджмент соціокультурної діяльності, I курс); 2. «Гендерна педагогіка і психологія» (спеціальності 231 Соціальна робота, 232 Соціальне забезпечення, II курс); 3. «Гендерно чутлива соціокультурна діяльність» (спеціальності 028 Менеджмент соціокультурної діяльності, II та IV курси); 4. «Гендерно чутлива соціальна робота/допомога» (спеціальності 231 Соціальна робота, 232 Соціальне забезпечення, II курс та СТН).

ОР Магістр, к. філос. н., доцент Луценко О.А.: 1. «Гендерна експертиза в соціальній роботі» (спеціальності 231 Соціальна робота, I курс); 2. «Гендерна експертиза в соціокультурній діяльності» (спеціальності 028 Менеджмент соціокультурної діяльності, I курс); 3. «Філософія та культура статі» (спеціальності «Соціальна робота», 028 Менеджмент соціокультурної діяльності, I курс); 4. «Гендерні практики в сучасній соціальній роботі» (спеціальності «Соціальна робота», II курс); 5. «Гендерні практики в сучасній соціокультурній діяльності» (спеціальності 028 Менеджмент соціокультурної діяльності, II курс)

Висвітлення гендерної проблематики у курсах: – «Соціальна робота у сфері дозвілля» (спеціальність 231 Соціальна робота, II курс), – «Педагогіка дозвілля» (спеціальність 028 Менеджмент соціокультурної діяльності, II курс); – «Досвід міжнародної соціальної роботи і соціального захисту» (спеціальність 232 Соціальне забезпечення, II курс); – «Соціальна ювенологія з основами молодіжної політики» (спеціальність 231 Соціальна робота, II курс) – «Соціально-правовий захист молоді в Україні» (спеціальність 232 Соціальне забезпечення, II курс); – «Соціально-психологічне консультування» (спеціальність 232 Соціальне забезпечення, II курс); – «Соціальне губернерство» (спеціальність 231 Соціальна робота, 232 Соціальне забезпечення, I-II курси). – «Соціальна робота за кордоном» (спеціальність 231 Соціальна робота); – «Організація соціальної роботи в закладах охорони здоров'я» (спеціальність 231 Соціальна робота, I курс). Висвітлення гендерних аспектів медико-соціальної роботи у кваліфікаційній роботі магістрантки II року навчання Царенко В.Ю. (0065 гр.) на тему «Організація медико-соціальної роботи у сфері охорони здоров'я».

Про результати роботи свідчить участь у підготовці, організації та проведенні методичних семінарів, науково-методичних семінарів-тренінгів, засідань громадських рад за звітний період: 1. Семінар «На шляху до інклюзивного та гендерно-чутливого розвитку, відновлення та вступу до ЄС» (м. Київ, 7 листопада 2023 р.). Організаторами заходу виступили Урядова уповноважена з питань гендерної політики та ООН Жінки в Україні за фінансової підтримки урядів Норвегії та Швеції. 2. Проведення V Регіонального науково-методичного гендерного семінару «Гендерна парадигма в освітньому просторі закладу вищої освіти» (м. Суми, 21 листопада 2023 р.). Організатор заходу – НДЦГО СумДПУ імені А.С. Макаренка.

10. Основні висновки. Подальшого розвитку набули аналіз і систематизація складових підготовки соціальних працівників до професійної діяльності на засадах гендерного підходу. В межах фахової підготовки студентів спеціальності 028 «Менеджмент СКД» продовжується робота по включенню гендерної парадигми в аналіз культурних феноменів статі. Розробка методу гендерного аналізу соціокультурних процесів та його апробація відбулась під час підготовки та участі у роботі міжнародних і всеукраїнських наукових заходів Діяльність НДЦГО здійснювалась згідно Угоди Про партнерство між Програмою Розвитку ООН в Україні та СумДПУ від 28.06.2010 і відповідає міжнародним стандартам гендерної освіти як інноваційної освітньої практики спрямованої на впровадження гендерної парадигми в освіту.

Назва підрозділу: Ресурсний центр з надання психологічної допомоги населенню.

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету.

Стисло про діяльність та результативність роботи.

Ресурсний центр надає послуги згідно договорів про співпрацю, які були укладені кафедрою психології.

Галузі використання розробок та сфери їх впровадження: вища професійна освіта, система освіти (дошкільні, шкільні, позашкільні, спеціальні заклади). медицина (психологічна реабілітація психосоматичних станів), юриспруденція, військова сфера та цивільний захист, соціально-психологічний захист населення.

За звітний період були виконані наступні види роботи:

I. Консультування усіх верств населення з особистісних питань та питань міжгрупової взаємодії (це як платні послуги так і безкоштовні).

Даний напрям діяльності Центру передбачав проведення профілактичної, просвітницької та консультативної роботи викладачами кафедри, здійснення підвищення психологічної грамотності населення, допомога у розв'язанні проблеми особистісного характеру, надання можливих рекомендацій, щодо виходу з складних та кризових життєвих ситуацій. За звітний були надані платні консультативні послуги, проведені безкоштовні консультації, розроблені робочі програми навчальних дисциплін «Теорія і практика психологічного консультування» та «Психологічні і комунікативні стратегії у роботі з ветеранами та членами їх сімей». Загальна сума коштів зароблених за звітний період – 16 000 грн. Відповідно до укладених договорів про співпрацю викладачами кафедри (членами РЦ) проводилась безкоштовна психологічна допомога та психотерапевтичне консультування дорослих громадян м. Суми (взаємини з однолітками, з батьками, нестійкий емоційний стан; порушення мотиваційно-особистісної сфери; поведінкова саморегуляція).

II. Психологічний супровід професійної діяльності та психологічна просвіта населення

Даний напрям діяльності РЦ передбачав співробітництво в області проведення науково-дослідної роботи та впровадження науково-методичних розробок стосовно психологічний супроводу та оптимізація роботи трудового колективу. Це проведення лекцій на підґрунті науково методичних розробок. За останні роки спираючись на звіти та довідки про впровадження по різних установах міста їх було 15.

III. Психологічна допомога військовослужбовцям та членам їхніх сімей. Волонтерська консультативна допомога жінкам, чоловіки яких знаходяться в лавах ЗСУ.

Зазначений напрям роботи Центру передбачав проведення наукової, навчальної та психогігієнічної роботи з волонтерами, учасниками бойових дій, а також розроблення методичного інструментарію, методичних рекомендацій для психологів та волонтерів, які супроводжують дані категорії населення. Розробки технологій роботи визначені в створенні та проведенні майстер-класи на щорічних Міжнародних та Всеукраїнських конференціях. Також викладачами та студентами кафедри відбувалась просвітницька робота з волонтерами, педагогами навчальних закладів міста і області (Дворніченко Л.Л., Мотрук Т.О., Щербак Т.О., Усик Д.Б.).

IV. Навчально – методична та практична діяльність співробітників центру.

За запитами практикуючих психологів та соціальних працівників були створенні програми «Теорія і практика психологічного консультування» та «Психологічні та комунікативні стратегії у роботі з ветеранами та членами їх сімей». Результатами навчально-методичної та практичної діяльності членів РЦ є створення майстер-класів, воркшопів та авторських лекцій за тематикою та опробування їх на науково-методичних семінарах та конференціях «Молодь в сучасній психології. Етнічна самосвідомість та міжетнічна взаємодія» м.Суми 20 квітня 2023р.

V. Профорієнтаційна діяльність.

Профорієнтаційна діяльність є одним з важливих напрямів роботи РЦ. Викладачами кафедри, членами РЦ був проведений «День відкритих дверей» у 2023 року а також участь у заходах університету. Крім того активно відбувається співробітництво з практичними

психологами та психотерапевтами м. Суми. Так, РЦ «Психолог і я» залучають до проведення лекційних занять професіоналів-практиків: - Барішнікову Валерію авторку інноваційного методу, перинатального психолога, консультанта з питань грудного вигодовування, - Бабич Світлану Леонідівну – старшого судового експерта сектору криміналістичних та психологічних досліджень Сумського відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. професора М.С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Суми. - Ворушилїну Наталію, психотерапевтку, психологиню, члена ЕАТА, УСТА, випускницю кафедри психології, - Дмитренко Галину Миколаївну, практичного психолога КНП СОР "Сумський обласний клінічний госпіталь ветеранів війни", м.Суми - Ємельяненко Тетяну Віталіївну, клінічного психолога СОС ДРЗН (диспансер радіаційного захисту населення), м.Суми. - Іванцову Оксану, психолога, групового психоаналітика, травматерапевтку, керівницю ГО Кризовий центр психічного здоров'я, координаторку Центру психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, м.Суми

Назва підрозділу: Міжвідомча проблемна наукова лабораторія корекційно-реабілітаційних технологій

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи:

Дата заснування МНЛ КРТ – вересень 2011 р.

Головною метою створення Лабораторії є концентрація ресурсів, наукового потенціалу та практичних працівників для вирішення пріоритетних наукових проблем, а саме: «Корекційно-реабілітаційна діяльність в сучасному освітньому просторі» (номер державної реєстрації наукової теми: 0121 U109190) (2021-2025 рр.).

Пріоритетними завданнями лабораторії є: проведення наукових досліджень з модифікації корекційно-освітньої, реабілітаційної діяльності; розробка та удосконалення корекційно-розвивальної роботи з особами з ООП; проведення досліджень щодо організаційних засад управління корекційно-освітньою, реабілітаційною діяльністю в закладах освіти різного підпорядкування, установах; удосконалення процесу корекційно-освітньої діяльності під час супроводу осіб з порушеннями психофізичного розвитку.

За звітний період у межах діяльності лабораторії продовжувалось вивчення та узагальнення вітчизняного, європейського та світового досвіду корекційно-освітньої, реабілітаційної діяльності; розроблення та апробація новітніх освітніх, оздоровчих, реабілітаційних, корекційно-розвивальних технологій та інноваційного навчально-методичного забезпечення.

За звітний період співробітниками лабораторії опубліковано:

Опубліковано монографій в Україні: Освіта в Україні: євроінтеграційний вектор: колективна монографія [Електронне видання] / Під заг. ред. О. Боряк. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2023. 197 с. <http://surl.li/lzvsa>

Опубліковано монографій за кордоном, з них, колективні (відповідно до кафедральної належності головного/відповідального редактора)

1) Боряк О. В. Особливості сприйняття, інтерпретації, розуміння та породження мовлення в молодших школярів із інтелектуальними порушеннями. Correction and rehabilitation innovations: implementation of European experience : Scientific monograph / під заг. ред. Боряк О. В, Дегтяренко Т. М. Бондаренко Ю. А. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». С. 28-41. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-325-5-3>

<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/346>

2) Косенко Ю. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку як суб'єкт процесу навчання історії. Correction and rehabilitation innovations: implementation of European experience: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. Р. 117-131. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-325-5-8>

<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/346/9535/19884->

3) Колишкін О. В. Напрями використання засобів адаптивної фізичної культури в процесі розвитку рухової сфери осіб зі зниженим зором : Correction and rehabilitation

innovations: implementation of European experience : Scientific monograph / під заг. ред. Боряк О. В., Дегтяренко Т. М. Бондаренко Ю. А. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». С. 97–116. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-325-5-7>
<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/346>

4) Чобанян А.В. «Customer Journey» батьків дітей з особливими освітніми потребами у сфері отримання психолого-педагогічних послуг. Correction and rehabilitation innovations: implementation of European experience : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. С. 295-307. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-325-5-17>

5) Kolyshkin O. The use of means of adaptive physical education in the process of development of the motor sphere of persons with reduced hearing. Ensuring Standards of Quality of Life in a Turbulent World: monograph. Scientific editors: Tadeusz Pokusa and Tetyana Nestorenko. Opole: The Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole, 2022; pp. 598. С. 94–105. https://www.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2020/05/ANS_Monografia_2022.pdf

Опубліковано навчальних (навчально-методичних) посібників

Чобанян А. В. Соціальна готовність до навчання старших дошкільників із порушеннями інтелектуального розвитку в школі: Навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. 92 с.

Статті, опубліковані в Україні, з них, у фахових виданнях категорії Б:

Боряк О. Особливості уявлення підлітків із інтелектуальними порушеннями про сім'ю. Освіта. Інноватика. Практика, 2022. Том 10, № 8. С. 67-72. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i8-010> <https://oip-journal.org/index.php/oip/article/view/200/132>

Боряк О. В. Затримка психомовленневого розвитку як медико-психолого-педагогічна проблема. Inclusion and Diversity. Випуск 1, 2023. С. 15-20. <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/inclusion/article/view/5/3>

Боряк О.В. Волонтерський рух в Україні: історія, реалії, перспективи. Inclusion and Diversity. 2003, Випуск 3.

Подано до друку. Бондаренко Ю., Наумец Д.І. Аналіз змісту духовно-морального виховання у практиці дошкільної освіти Inclusion and Diversity. 2023. № 1. С. 10–14 <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/inclusion/issue/view/1>

Колишкін О. В. Адаптивна фізична культура як важлива галузь соціальної практики. Inclusion and diversity. 2023. № 1. С. 28–32. DOI <https://doi.org/10.32782/inclusion/2023.1.6>

Колишкіна А. П., Колишкін О. В. Дослідження рівнів сформованості екологічної компетентності учнів початкової школи. Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / [голов. ред. А. А. Сбруєва]. Суми : Видавництво СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2023. № 2 (126). С. 251–263. https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=5026

Косенко Ю. М., Ковальова Г. В. Розвиток естетичного сприймання у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку засобом образотворчого мистецтва. Перспективи та інновації науки. 2023. № 4. С. 151–162 DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-4\(22\)-151-162](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-4(22)-151-162)

Косенко Ю. М., Таран Є. О. Корекція агресивної поведінки у молодших школярів із порушеннями інтелектуального розвитку засобом Sand-art-анімації. Перспективи та інновації науки. 2023. № 7. С. 360–371. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-7\(25\)-360-371](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-7(25)-360-371)

Косенко Ю. М. Формування елементарних правових знань у школярів з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціального закладу середньої освіти. Inclusion and Diversity. 2023. № 1. С. 33–40. <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/inclusion/article/view/9>

Косенко Ю., Сіденко Ю. Алгоритм роботи учнів з порушеннями інтелектуального розвитку з історичними писемними джерелами. Освіта. Інноватика. Практика. 2023. Том 11. №4. С. 43–49. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i4-006> <https://oip-journal.org/index.php/oip/article/view/140>

Статті, опубліковані за кордоном: 3 них, у виданнях країн Організації економічного співробітництва та розвитку

Hun Kang, Irina Esterlis, Chobanian Anna, Boriak Oksana, Robert H. Pietrzak, Viktor Vus, (2023) Perceived mental health of psychosocial support professionals in Ukraine, *Psychiatry Research*, (in press), ISSN 0165-1781, Q1, Impact Factor 11,225 <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2023.115320>. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0165178123002706>

Prokhorenko L., Popovych I., Sokolova H., Chumaieva Y., Kosenko Y., Razumovska T., Zasenko V. Gender differentiation of self-regulating mental states of athletes with disabilities: comparative analysis. *Journal of Physical Education and Sport*. 2023. Vol. 23 (issue 2). Art 42. PP. 349–359. DOI:10.7752/jpes.2023.02042 <http://efsupit.ro/images/stories/februarie2023/Art%2042.pdf>

Статті у міжнародних репозитарійних базах даних:

Hun Kang, Irina Esterlis, Chobanian Anna, Boriak Oksana, Robert H. Pietrzak, Viktor Vus, (2023) Perceived mental health of psychosocial support professionals in Ukraine, *Psychiatry Research*, (in press), ISSN 0165-1781, Q1, Impact Factor 11,225 <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2023.115320>. (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0165178123002706>) (Scopus)

Prokhorenko L., Popovych I., Sokolova H., Chumaieva Y., Kosenko Y., Razumovska T., Zasenko V. Gender differentiation of self-regulating mental states of athletes with disabilities: comparative analysis. *Journal of Physical Education and Sport*. 2023. Vol. 23 (issue 2). Art 42. PP. 349–359. (Scopus)

Hun Kang; Irina Esterlis; Anna V. Chobanian, Oksana V. Boriak; Viktor Vus. Perceived Mental Health of Psychosocial Support Professionals in Ukraine. *Psychiatry Research* 2023, 326, DOI: 10.1016/j.psychres.2023.115320 (Scopus –Q1)

Osiejewicz, J, Shapovalova, OV, Ivani, OM, Kolyshkin, OV and Gvozdetska, SV (2023). Poland – National regulation on processing data for scientific research purposes and biobanking activities. *Global Biosecurity*. 2023; 5(1). (Scopus). DOI: 10.31646/gbio.214 <https://jglobalbiosecurity.com/articles/10.31646/gbio.214>

За напрямом діяльності лабораторії захищено 25 магістерських робіт.

У межах лабораторії було впроваджено: результати науково-дослідної роботи відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України (Довідка № 3180 від 13.12.2023 р.); результати науково-дослідної роботи відділу освіти дітей із порушеннями зору Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України (Довідка № 3179 від 13.12.2023 р.).

За завітний період у межах діяльності лабораторії було організовано: курси підвищення кваліфікації для науково-педагогічних працівників ЗВО: Полтавського національного педагогічного університету імені В. Короленка (1 особа).

Укладено угоди про співпрацю: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України. (доц. А. Чобанян).

Участь у міжнародному грантовому проєкті «Позитивне батьківство» від Save the Children. ТВО «Український північно-східний інститут прикладної та клінічної медицини» (проф. Т. Дегтяренко).

Участь у секційних засіданнях ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у вітчизняному та світовому вимірі» (22 листопада 2023 р.).

На базі лабораторії започатковано робота над грантовими проєктами:

Назва проєкту: Європейські студії інклюзивних інновацій в освіті. Керівник проєкту: Боряк Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор.

Назва проєкту: Mental well-being: European experience for the Ukrainian. Керівник проєкту: Чобанян Анна Варужанівна, кандидат психологічних наук, доцент.

За 2023 р. НПП лабораторії були співорганізаторами наукових, науково-практичних заходів: Х Міжнародна науково-практична он-лайн конференція студентів та молодих учених «Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців» (м. Суми, 18 травня 2023 р.);

IX Міжнародна он-лайн науково-практична конференція «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі» (м. Суми, 22 листопада 2023 року); У Всеукраїнська науково-практична конференція «Становлення особистості в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти» (м. Полтава, 24 квітня 2023 р.); III Всеукраїнська науково-практична конференція «Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти» (м. Кам'янець-Подільський, 9 листопада 2023 р.).

Упродовж 2023 року здійснено підвищення кваліфікації НПП лабораторії: Зарубіжне навчання (стажування), 72 год. за французько-українською освітньою програмою для українських фахівців у сфері охорони здоров'я (Швеція – Норвегія, 28.07.2023 – 08.08.2023 р.) (проф. О. Боряк); Стажування в Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України у відділі освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку з 20 березня 2023 р. по 28 квітня 2023 р. Обсяг у годинах (кредитах ЄКТС): 180 год. / 6 кредитів (проф. Т. Дегтяренко, доц. Ю. Косенко, доц. А. Чобанян) Підвищення кваліфікації за програмою Міжнародного науково-практичного симпозиуму «Освіта, наука та культура України в світі: мобільність, глобалізація, інклюзія» (Україна) в обсязі 15 год. (0,5 кредита ECTS) на базі Міжнародного інституту інклюзії (м. Львів, Україна), з 23 по 24 серпня 2022 р., сертифікат міжнародного зразка: серія та номер № МС-2022/175 (доц. О. Колишкін); Підвищення кваліфікації за програмою «Інклюзивна освіта та навчання в сучасних умовах трансформацій: психолого-педагогічні основи інклюзивної освіти» в обсязі 180 год. (6 кредитів ECTS) на базі Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут», Центру українсько-європейського наукового співробітництва (м. Кам'янець-Подільський, Україна), з 23 січня по 05 березня 2023 р., свідоцтво про підвищення кваліфікації: серія та номер № ADV-230128-PSI від 05.03.2023 р. на базі Інституту «Науково-дослідний Люблінського науково-технологічного парку» (м. Люблін, Польща) – науково-педагогічне міжнародне підвищення кваліфікації у період з 22 травня 2023 р. по 29 травня 2023 р., за темою «Трансфер освітніх технологій в країнах ЄС та України» в обсязі 45 годин / 1.5 ECTS (сертифікат № 14003 від 29.05.2023 р.) (доц. А. Чобанян); Всеукраїнське науково-педагогічне підвищення кваліфікації «Інклюзивна освіта та навчання в сучасних умовах трансформацій: психолого-педагогічні основи інклюзивної освіти» з 23 січня по 5 березня 2023 року – 180 годин / 6 кредитів ЄКТС, свідоцтво №ADV-230168-PSI від 05.03.2023 р. (доц. А. Чобанян).

Лабораторія є науково-дослідним майданчиком для апробації результатів науково-дослідної роботи аспірантів кафедри:

1 «Комплексний підхід до активізації мовленнєвої діяльності безмовленнєвих дітей дошкільного віку» Наволокова Олександра Олегівна Боряк О.В., д-р пед. наук, професор

2 «Формування гендерної компетентності молодших школярів з інтелектуальними порушеннями» Богомаз Крістіна Сергіївна Прядко Л.О., к.п.н., доцент

3 «Розвиток художньо-продуктивної компетентності старших дошкільників зі зниженим зором засобами художньої діяльності» Гузь Інна Борисівна Бондаренко Ю.А., д-р пед. наук, професор

4 «Розвиток волонтерського руху для осіб з особливими освітніми потребами в Україні (середина ХХ – початок ХХІ століття)». Паладич Олександр Вікторович Колишкін О.В., канд. пед. наук, доцент

Науково-педагогічні працівники лабораторії приймають активну участь у науково-практичних заходах: IX Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки та психології «Освіта осіб із особливими освітніми потребами: виклики воєнного часу», 19-20 жовтня 2023 р., м. Київ (проф. Боряк О.В., проф. Дегтяренко Т.М., доц. Колишкін О.В., доц. Косенко Ю.М., ст. викл. Чобанян А.В.); - XVI Міжнародна науково-практична конференція «Спеціальна освіта: проблеми та перспективи», м. Кам'янець-Подільський, 17-18 листопада 2023 р. (проф. Боряк О.В., проф. Бондаренко Ю.А.); - V Міжнародна науково-практична конференція «Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи», м. Суми, 19–20 листопада 2023 р. (проф. Боряк О.В., доц. Колишкін О.В.); - IX Міжнародна науково-практична конференція

«Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі», 22 листопада 2023 р., м. Суми (проф. Боряк О.В., проф. Бондаренко Ю.А., проф. Дегтяренко Т.М., доц. Колишкін О.В., доц. Косенко Ю.М., ст. викл. Чобанян А.В.); X Міжнародна науково-практична онлайн конференція студентів та молодих учених «Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців» 18 травня 2023 р., м. Суми (проф. Боряк О.В., проф. Бондаренко Ю.А., проф. Дегтяренко Т.М., доц. Колишкін О.В., доц. Косенко Ю.М., ст. викл. Чобанян А.В.); - 3rd International scientific conference «Role of science and education in sustainable development» на базі University of technology (Katowice, Польща), 20–21 January, 2023 р. (доц. Колишкін О.В.); - 7th International Scientific and Practical Internet – Conference «Modern problems of improve living standards in a globalized world» на базі Академії прикладних наук – Вищої школи управління і адміністрації в Ополі (Польща), December 7 – 8, 2023 р. (доц. Колишкін О.В.); - Міжнародний симпозиум «Освіта, наука та культура України в світі: мобільність, глобалізація, інклюзія» на базі Міжнародного інституту інклюзії (м. Львів), 23–24 серпня 2023 р. (доц. Колишкін О.В.); - III Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти» 9 листопада 2023 р., м. Кам'янець-Подільський (поф. Боряк О.В.); - V Всеукраїнська науково-практична конференція «Становлення особистості в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти» на базі Національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (м. Полтава), 12-13 травня 2023 р. (проф. Боряк О.В.); - Всеукраїнська практико-орієнтовна платформа «Освітній вектор: допомога, підтримка, навчання дітей з порушеннями інтелекту та комплексними порушеннями розвитку в умовах воєнного стану» на базі Інституту спеціальної педагогіки та психології імені М. Ярмаченка (м. Київ), 19 травня 2023 р. (проф. Боряк О.В., проф. Дегтяренко Т.М., доц. Колишкін О.В., доц. Косенко Ю.М., ст. викладач Чобанян А.В.);

Перспективу подальшого розвитку в межах діяльності міжвідомчої науково-дослідної лабораторії вбачаємо в розширенні партнерських зв'язків як на державному так і міжнародному рівнях; впровадження міжнародної академічної мобільності науково-педагогічних працівників; інтернаціоналізацію пріоритетних напрямів діяльності лабораторії.

За звітний період в межах лабораторії проводилися курси підвищення кваліфікації на загальну суму – 13100 грн.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія проблем інклюзивної освіти

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Дата заснування НДЛ ПІО – вересень 2017 р.

Метою НДЛ ПІО є сприяння впровадженню інклюзивного навчання в освітній простір м. Суми.

За звітний період у межах діяльності лабораторії продовжувалось вивчення та узагальнення вітчизняного, європейського та світового досвіду інклюзивної освіти.

За звітний період співробітниками лабораторії опубліковано: 2 розділи у колективній монографії; 1 стаття у фаховому виданні України.

За напрямом діяльності лабораторії захищено 10 магістерських робіт.

Апробація результатів досліджень відбувалась шляхом організації IX Міжнародної науково-практичної онлайн конференції «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі»; X Міжнародна науково-практична он-лайн конференція студентів та молодих учених «Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців» (м. Суми, 18 травня 2023 р.). IX Всеукраїнської науково-практична конференція «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика» (30-31 березня 2023 року, м. Умань, УДПУ).

У межах роботи лабораторії виконується колективна науково-дослідна робота. Назва роботи: Корекційно-реабілітаційна діяльність в сучасному освітньому просторі. Номер

державної реєстрації роботи: 0121U109190. Термін виконання: 2021-2026 р.р. Керівник роботи: Боряк О.В., доктор педагогічних наук, професор.

За звітний період в межах лабораторії проводилися курси підвищення кваліфікації на загальну суму – 15300 грн.

Назва підрозділу: Консультативно-методичний центр «Довіра»

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Дата заснування – вересень 2010 р.

Метою діяльності Центру є надання консультативної психологопедагогічної підтримки сім'ям з питань корекційно-реабілітаційної допомоги особам з обмеженими можливостями здоров'я від народження до набуття дорослого віку та педагогам і фахівцям у здійсненні психолого-педагогічного супроводу зазначених осіб.

Пріоритетні завдання: надання всебічної допомоги сім'ям у розвитку, вихованні та навчанні дітей з порушеннями психічного розвитку та (або) фізичного розвитку (далі ППФР) відповідно до їх задатків, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, соціально-культурних потреб; здійснення співпраці між кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти ННППІ Університету із закладами освіти, охорони здоров'я (зокрема з офтальмологічною, педіатричною і психоневрологічною службами), закладами, підпорядкованими Департаменту соціального захисту населення, обласними і міськими інклюзивно-ресурсними центрами та громадськими організаціями; сприяння соціалізації дітей з ППФР; забезпечення взаємодії між батьками (особами, які їх замінюють), які виховують дітей та доглядають за дорослими з ППФР, з організаціями соціальної і медичної підтримки осіб зазначеної категорії; налагодження стосунків «рівного партнерства» з батьками; раннє психолого-педагогічне та логопедичне обстеження дітей з ППФР; залучення батьків до проведення навчально-виховного, корекційно-розвивального процесу в умовах індивідуального та інклюзивного навчання; психолого-педагогічне консультування науково-педагогічних працівників і студентів Університету, педагогів та інших фахівців закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення та громадських організацій, проведення просвітницької роботи; надання методичної допомоги науково-педагогічним працівникам і студентам з питань, що не включені у навчальні програми дисциплін; набуття студентами спеціальності Спеціальна освіта навичок професійної діяльності під керівництвом викладачів-консультантів; надання допомоги у: сприянні впровадженню інноваційних проектів, спрямованих на застосування прогресивних методів соціальної адаптації та реабілітації осіб з ППФР; організації навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з дітьми раннього, дошкільного і шкільного віку та дорослими особами з ППФР; розв'язанні проблем абілітації, реабілітації, інтеграції у соціум та формування життєвої компетенції у осіб з обмеженими можливостями; складанні індивідуальних корекційних програм; організації навчання і виховання дітей з ППФР в умовах інклюзивної освіти. проведення роз'яснювальної роботи серед населення, працівників закладів освіти, охорони здоров'я, установ та закладів соціального захисту населення тощо про необхідність раннього виявлення та організації своєчасної фахової допомоги дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку; надання волонтерської допомоги особам з обмеженими можливостями здоров'я; проведення тренінгів, семінарів, лекцій, майстер-класів з питань корекційно-розвивальної роботи, курсів жестової мови для бажаючих, проведення курсів підвищення кваліфікації; розробка та підтримка діяльності сайту Центру в мережі Інтернет.

За звітний період консультативно-методичним центром «Довіра» виконано наступні види робіт:

1. Підготовлено і затверджено план роботи консультативно-методичного центру «Довіра»: – план роботи консультативно-методичного центру «Довіра» обговорено і затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти № 1 від 30.08.2022 р.

2. Оформлено інформаційний стенд для відвідувачів консультативно-методичного центру «Довіра»: – стенд розташований біля ауд. 136 і містить розділи за відповідними напрямками роботи (консультативний, навчальний, реабілітаційний, корекційний, законодавчий).

3. Оформлено стенд з методичним матеріалом для батьків дітей з особливими потребами та педагогів: – стенд розташований в ауд. 136 і містить відповідний методичний матеріал з питань корекційно-реабілітаційної допомоги особам з обмеженими можливостями здоров'я від народження до набуття дорослого віку та педагогам і фахівцям у здійсненні психолого-педагогічного супроводу зазначених осіб.

4. Оновлено рекламну продукцію про діяльність консультативно-методичного центру «Довіра».

5. Проведено рекламну компанію щодо діяльності консультативно-методичного центру «Довіра»: – інформація подана для ознайомлення на сайті а) консультативно-методичного центру «Довіра» у соціальній мережі Facebook: <https://www.facebook.com/groups/1937054036583405> б) кафедри спеціальної та інклюзивної освіти: <http://sio.sspu.edu.ua> в) навчально-наукового інституту педагогіки і психології: <http://ipp.sspu.edu.ua>

6. Здійснювалась підтримка діяльності WEB-сторінки консультативно-методичного центру «Довіра» у соціальній мережі Facebook: – <https://www.facebook.com/groups/1937054036583405>

7. Організовано процес надання консультативної психолого-педагогічної підтримки сім'ям з питань корекційно-реабілітаційної допомоги особам з обмеженими можливостями здоров'я від народження до набуття дорослого віку та педагогам і фахівцям у здійсненні психолого-педагогічного супроводу зазначених осіб за наступними напрямками: – соціалізація дітей з ППФР; – вікові, психофізіологічні особливості дітей з ППФР; – психологічна готовність дітей з ППФР до навчання в масових, інклюзивних і спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах; – профілактики відхилень у фізичному, психічному і соціальному розвитку дітей дошкільного віку, які виховуються в умовах сім'ї; – соціальний захист осіб з ППФР.

8. Здійснено обстеження та проведено 25 занять з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку: – проведення кожного заняття внесено до журналу реєстрації звернень.

9. Здійснювалась робота студентського науково-методичного центру з волонтерської діяльності «Крок на зустріч».

10. Здійснювалась волонтерська діяльність студентами спеціальності 016 Спеціальна освіта шляхом проведення занять та виховних заходів з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку: – благодійна акція «Добрі справи»; – XV благодійна акція «Разом зробимо більше!» до Міжнародного дня людей з інвалідністю мала назву «Благодійний онлайн - ярмарок»; – благодійна акція «В дім прийде казка» до Дня Святого Миколая; – благодійна акція з ГО «Під крилом добра» до Дня Святого Миколая; – благодійна акція «Дитячі посмішки»; – залучення до діяльності у трьох театральних студіях для молоді з особливими освітніми потребами та людей похилого віку: – інтегрована театральна студія «Промінь надії» (спільно з відділенням соціально-побутової адаптації «Калина» СМТЦСО(НСП) «Берегиня»); □ молодий аматорський театр людей з вадами «Ми є»; – театральний гурток «Від серця до серця» (спільно з відділенням соціально-побутової адаптації «Злагода» СМТЦСО(НСП) «Берегиня»). – представлення своїх театральних постановок під час міських мистецьких заходів: щорічна мистецько-театральна акція «Театр на узбіччі театру» до Міжнародного дня людей з інвалідністю; – проект «Школа для батьків дітей з особливими освітніми потребами «Запрошуємо до розмови» (спільно з Сумським міським територіальним центром соціального обслуговування (надання соціальних послуг) «Берегиня»); – проект «Благодій»; – проект «Майстерня розвиваючих іграшок»; – проведення флешмобів «Цікаві факти про дітей/дорослих з синдромом Дауна», Ми різні, ми рівні», «Діти в синьому»; – проведення занять в «Школі волонтера ВР «Крок назустріч».

11. Здійснено залучення батьків до проведення освітнього, корекційно-розвивального процесу в умовах індивідуального та інклюзивного навчання за наступними напрямками: – розумінню батьками (особами, які їх замінюють,) особливостей розвитку їх дітей; – формуванню у батьків адекватного ставлення до захворювання або порушення розвитку дитини, її лікування, навчання, виховання та соціальної реабілітації; – активізації діяльності сімей в питаннях освітньої та реабілітаційно-корекційної роботи в умовах індивідуального та інклюзивного навчання; – здійснення індивідуального та диференційованого підходу до дітей дошкільного і шкільного віку в умовах інклюзивного навчання.

12. Здійснено процес надання допомоги у сприянні впровадженню інноваційних проектів, спрямованих на застосування прогресивних методів соціальної адаптації та реабілітації осіб з порушеннями психофізичного розвитку: – організовано навчально-виховну, корекційно-розвивальну роботу з дітьми раннього, дошкільного і шкільного віку та дорослими особами з ППФР; – організовано конструктивну взаємодію членів сім'ї і спеціалістів з дітьми та дорослими з ППФР; – організовано лекторії, теоретичні і практичні семінари, індивідуальні і групові консультації для батьків (осіб, які їх замінюють), які виховують дітей та доглядають за дорослими з порушеннями психофізичного розвитку; – організовано заочне консультування в телефонному режимі, в режимі «on-line» через мережу Інтернет.

13. Проведено роз'яснювальну роботу серед населення, працівників закладів освіти, охорони здоров'я, установ та закладів соціального захисту населення тощо про необхідність раннього виявлення та організації своєчасної фахової допомоги дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку: – надано якісну консультативну психолого-педагогічну підтримку з питань корекційно-реабілітаційної допомоги особам з обмеженими можливостями здоров'я від народження до дорослого віку.

14. Висвітлено роботу консультативно-методичного центру «Довіра» на сайтах кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, ННПП, СумДПУ імені А. С. Макаренка: – <https://www.facebook.com/groups/1937054036583405> – <http://sio.sspu.edu.ua> – <http://ipp.sspu.edu.ua>

15. Здійснено співпрацю між кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти із закладами освіти, охорони здоров'я, закладами, підпорядкованими Департаменту соціального захисту населення, інклюзивно-ресурсними центрами різного підпорядкування та громадськими організаціями.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія з актуальних проблем порівняльної педагогіки

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Лабораторію засновано в 1990 р. при кафедрі педагогіки.

Мета діяльності – дослідження теоретико-методологічних та організаційно-педагогічних засад реформування, модернізації та інноваційного розвитку освіти розвинених країн, науково-методичне забезпечення підготовки PhD в умовах функціонування докторських програм у Європейському просторі вищої освіти.

Пріоритетні завдання: □ проведення наукових досліджень у галузі порівняльної педагогіки з метою забезпечення високої якості підготовки PhD в сучасному освітньо-науковому просторі; □ підготовка науково-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх PhD у галузі теорії освіти; □ ефективне використання освітнього та наукового потенціалу кафедри педагогіки та інших кафедр університету для підвищення якості підготовки майбутніх PhD. □ грантрайтингова діяльність з досліджуваних проблем; □ сприяння диссеминації результатів наукових досліджень шляхом виступів на науково-практичних конференціях, друку наукових статей, розділів монографій тощо.

Основні напрями та результати діяльності в 2023 році:

1. Організаційно-методична та консультаційна підтримка дисертаційних та магістерських робіт з порівняльної педагогіки, що виконуються на кафедрі.

1.1.а. Завершено виконання дисертаційної роботи аспіранток: Чу Їн на тему «Тенденції інтернаціоналізації вищої освіти Китаю» та отримано позитивний висновок про її наукову новизну, теоретичне і практичне значення. (лютий 2024 – відбувся захист дисертаційної роботи).

1.1.б. Завершено виконання дисертаційної роботи аспірантки Драги Інни Миколаївни з теми «Організаційно-педагогічні засади вищої військової освіти в Республіці Польща» та отримано позитивний висновок про її наукову новизну, теоретичне і практичне значення (лютий 2024 – відбувся захист дисертаційної роботи).

1.1.в. Завершено виконання дисертаційної роботи аспірантки Тригубчак Олени Валеріївни з теми «Організаційно-педагогічні засади інтеркультурної освіти в Італійській Республіці» та отримано позитивний висновок про її наукову новизну, теоретичне і практичне значення (лютий 2024 – відбувся захист дисертаційної роботи).

1.1.г. Завершено виконання дисертаційної роботи аспіранта Христія Юрія Григоровича з теми «Організаційно-педагогічні засади міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти в Європейському Союзі» та отримано позитивний висновок про її наукову новизну, теоретичне і практичне значення (лютий 2024 – відбувся захист дисертаційної роботи).

1.2. Продовжено консультування виконання докторського дослідження Т.І.Клочкової на тему «Тенденції реформування докторської освіти в Європейському просторі вищої освіти».

1.3. Продовжено консультування виконання досліджень на здобуття ступеня PhD. (11 PhD-аспірантів другого року навчання).

1.4. Завершено виконання та успішно захищено 6 магістерських робіт за спеціальністю 011- Освітні, педагогічні науки (Позашкільна освіта)

2. Консультування у розробці нових наукових тем (15 дисертацій PhD-аспірантів першого року навчання спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки).

3. Розробка та удосконалення науково-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх PhD:

3.1. розробка навчального курсу для аспірантів 1 року навчання різних спеціальностей «Інноваційні компетентності доктора філософії» (Сбруєва А.А.);

3.2. участь членів лабораторії у різних формах академічної мобільності: літні школи (університет імені Адама Міцкевича (Познань, Польща) проф. Бойченко М.А. та доц. Чистякова І. А.), стажування (проф.. Сбруєва А.А.)

4. Грантрайтингова діяльність з досліджуваних проблем:

4.1. завершення членами лабораторії М.А. Бойченко та І.А.Чистяковою індивідуального гранту на реалізацію проекту, спрямованого на розвиток української освіти й наукових досліджень від Української асоціації дослідників освіти «Формування трансверсальних компетентностей здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня в умовах розвитку інноваційного освітнього середовища засобами дистанційного навчання»;

4.2. продовжено виконання двох проектів за програмою Еразмус+ Жан Моне Модуль членом лабораторії докторанткою Клочковою Т.І. (1.Екстраполяція стратегій ЄС для розвитку медіа грамотності студентів у вищій освіті України (EUSELENA — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH (Грантова угода № 101094334); 2.Лінгвістичний вимір поняття «безпека» як основної складової концепції безпечного освітнього простору: європейський досвід (USPACED – ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-(Грантова угода № RSCH101094386).

5. Організація та проведення конференцій, наукових шкіл та інших заходів наукового та навчально-методичного характеру з досліджуваної проблематики: - проведення членами лабораторії Бойченко М. А., Чистяковою І. А., Черняковою Ж. Ю. осінньої наукової школи для аспірантів першого року навчання всіх спеціальностей (14 вересня 2023 р.); - участь в організації та проведенні міжнародних науково-практичних конференцій: ІХ Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін» (27-28 квітня 2023); VII Міжнародна науково-практична конференція для студентів та молодих учених «Європейський університет: імідж,

мобільність та соціальні перспективи» (25-26 травня 2023); V міжнародна науково-практична конференція «Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи» (26 грудня 2023).

6. Публікація основних наукових результатів роботи членів лабораторії:

Klochkova, T. (2023). Ensuring the Quality of Doctoral Training in the Context of the Development of the European Higher Education Area. Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології (подано до друку)

Клочкова Т. (2023). Реформування докторської освіти в Європейському просторі вищої освіти: характеристика поняттєво-термінологічного апарату дослідження. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : (подано до друку).

Klochkova, T. (2023). An In-depth Analysis of the Pre-Bologna System Doctoral Education in EU Countries. Інноваційна педагогіка, Випуск 65 (подано до друку).

Klochkova, T. (2023). Stages of Structural and Institutional Transformations in Doctoral Education in the Context of the Bologna Process. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. (подано до друку).

Bilotserkovets, M., Fomenko, T., Krekoten, O., Berestok, O., Klochkova, T., & Lushchik, Y. (2023). Challenges and strategies for intercultural communication: A case study on national and gender stereotypes in postmodern women literature. Amazonia Investiga, 12 (64), 80-89. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.64.04.7>

Сбруєва, А.А., Чу, Їн (2023b). Міжнародні стратегічні академічні партнерства: досвід ЄС та Китаю. Europeanization of the educational environment: realities and prospects : scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, сс. 286 –313. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-327-9-14>

Чу Їн, Сбруєва А. (2023) Тенденції інтернаціоналізації вищої освіти Китаю в контексті реалізації ініціативи «Один пояс, один шлях». Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 126, 102-120.

Сбруєва, А., Бойченко, М., Чистякова, І. (2023). Актуальні аспекти співробітництва у сфері професійної освіти та навчання в Європейському Союзі. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 4 (128), 393-414.

Назва підрозділу: Міжуніверситетська науково-дослідна лабораторія сучасних технологій навчання іноземних мов і культур

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету, грантові кошти

Стисло про діяльність та результативність роботи

Міжуніверситетська науково-дослідна лабораторія сучасних технологій навчання іноземних мов і культур веде науково-дослідну діяльність у рамках комплексної наукової теми «Інноваційні технології навчання іноземних мов і культур».

Наукова спеціальність: 13.00.02 – теорія і методика навчання: германські мови.

Студентська наукова лабораторія методики навчання іноземних мов і культур (керівник – к.пед.н., доц. Г.І.Подосиннікова; наукова спеціальність 13.00.02 – теорія та методика навчання: германські мови) – структурний підрозділ НДЛ.

Дата створення - 26 лютого 2015 року.

Мета діяльності – здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками розвитку методичної науки, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців.

Пріоритетні завдання: □ проведення фундаментальних досліджень згідно з пріоритетними напрямками розвитку методики навчання іноземних мов і культур та виконання прикладних розробок за відповідними напрямками науково-методичної і навчально-методичної діяльності; □ ефективне використання наукового науково-технічного потенціалу університету для вирішення пріоритетних завдань, визначених МОН України; □ участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу; □ підтримка існуючих та формування нових

наукових шкіл; □ підтримка наукових досліджень молодих вчених, спеціалістів і обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності.

Основні напрями та результати діяльності за звітний період: участь у міжнародних грантових програмах і конкурсах (Грантова програма Міжнародної благодійної організації «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні» за підтримки посольства США в Україні, «Professional Development for Instructors of Preservice Teachers» за підтримки посольства США в Україні, Міжнародний проєкт при посольстві США в Україні Institute Of Creative Writing for ESL instructors, подання групової грантової заявки на проєкт Erasmus KA-2 напрям 2), організація та проведення I Міжнародного конкурсу із творчого письма: «Мої враження від шкільної практики: літературні імпровізації за улюбленими мотивами британських та американських авторів із використанням цифрових освітніх інструментів», I Міжнародного конкурсу із цифрового сторітелінга: «Життєві історії для зцілення та натхнення від тих, хто навчає та вчить англійську мову», I Всеукраїнського конкурсу творчого письма за англійськомовним фільмом для старшокласників «Переглядай рефлексивно, мисли критично, пиши креативно!» з міжнародною участю; співпраця в організації наукових і науково-практичних заходів (конференції, семінари, тренінги, майстер-класи тощо), проведення та публікація результатів наукових досліджень (рецензування статей, посібників, тощо), наукове стажування, проведення лекцій у якості гостей викладачів, наукова робота зі студентами (публікація статей, тез доповідей, посібників) на «майданчиках» НДЛ та наукових видань партнерів (конференції СумДПУ, КНЛУ, науково-методичний журнал «Іноземні мови» КНЛУ).

За звітний період виконана така робота:

Підготовлено наукові, науково-методичні, навчально-методичні публікації за проблематикою роботи лабораторії Опубліковано посібник: Подосиннікова Г.І., Лубенська А.В. Основи освітніх досліджень у навчанні іноземних мов: Навчально-методичний посібник для студентів магістратури. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2023. 147 с. (8,6 др.арк.)

Здійснено роботу з забезпечення функціонування освітньо-професійних програм кафедри англійської філології та лінгводидактики СумДПУ імені А.С.Макаренка: 1) ОПП Середня освіта (Англійська та німецька мови), освітній рівень «Бакалавр» 2) ОПП Середня освіта (Англійська мова і література), освітній рівень «Магістр» К.пед.н., доцент Г.І.Подосиннікова – гарант ОП (1) і член робочої групи (2), Багцька О.В. – гарант (2), рецензенти – члени НДЛ: д.пед.н., проф. Бігич О.Б. (КНЛУ), д.пед.н., проф. Черниш В.В. (КНЛУ), д.пед.н., проф. Задорожна І.П., к.пед.н., доц. Глазунова Т.В. (ВДПУ) Подосиннікова Ганна Ігорівна

Участь у якості експерта в акредитаційній експертизі у Київському національному лінгвістичному університеті, 16-18 лютого 2023 р.

Надано рецензію на навчальний посібник Тучина Н.В., Чухно О.А., Каминін І.М., Красицька Л.Є. Методика навчання англійської мови (Частина 1): навч. посіб. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2023. 95 с.

Розділ у колективній закордонній монографії: Подосиннікова Г.І., Мокренко В.С. Потенціал використання автентичних карикатур у формуванні компетентності в монологічному мовленні майбутніх учителів англійської мови «Тенденції розвитку філологічної освіти в епоху цифровізації: європейський та національний контексти». TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF PHILOLOGICAL EDUCATION IN THE ERA OF DIGITALIZATION: EUROPEAN AND NATIONAL CONTEXTS: Міжнародна наукова колективна монографія. Scientific monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2023. P. 322-344.

Публікації викладачів

У фахових видання категорії Б, які входять до наукометричної бази Index Copernicus:

1. Подосиннікова Г.І. Навчання критичного читання автентичних публіцистичних текстів інтернет-видань майбутніх учителів англійської мови. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Випуск 1 (142). Одеса, 2023. С. 27-34. (Copernicus) 2. Подосиннікова Г.І., Строганов І.О. Формування компетентності старшокласників у англійськомовному писемному мовленні з використанням блогів на засадах

інтерактивного навчання. Науково-методичний журнал «Іноземні мови». 2023. №1. С. 3-18. (Copernicus) 3. Подосиннікова Г.І., Бутрим В. Методичний потенціал використання англомовних лекцій ted talks як засобу формування компетентності в аудіюванні у самостійній роботі учнів профільної школи. Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія. Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. № 3. 2023. ISSN 2786-8052 (print), 2786-8060 (online) (Подосиннікова Г.І. – авторський внесок – 0,6 др.арк., Бутрим В. – 0,4 др. арк.) (у друці) 4. Подосиннікова Г.І., Пипа А. Методичні особливості та цифрові інструменти інтерактивного навчання англомовного діалогічного мовлення учнів молодшої школи. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2023, № 7 (131). С. 54-74.

Опубліковано тези доповіді на міжнародній конференції: 1. Дяденко А., Подосиннікова Г. Використання прийомів розвитку критичного мислення на уроках англійської мови у профільній школі. Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку : збірник наукових праць здобувачів першого та другого рівнів вищої освіти VI Міжнародної науково-практичної конференції: (м. Переяслав, 12-13 травня 2023 року). Переяслав, 2023. С 23-26. 2. Тошбеков О., Подосиннікова Г. Використання платформи STORYBIRD у формуванні англомовної компетентності у письмі учнів базової школи. Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку : збірник наукових праць здобувачів першого та другого рівнів вищої освіти VI Міжнародної науково-практичної конференції: (м. Переяслав, 12-13 травня 2023 року). Переяслав, 2023. С. 113-115.

Проведення Всеукраїнських заходів:

1. Започатковано, організовано та проведено I Всеукраїнський конкурс творчого письма за англомовним фільмом для старшокласників «Переглядай рефлексивно, мисли критично, пиши креативно!» з міжнародною участю (для учнів старшої школи та студентів I курсу), квітень-травень 2023 р., нагородження переможців – 21 травня 2023 р.

2. Проведено всеукраїнський семінар – інтерактивну презентацію посібника з медіаграмотності, інтегрованого у викладання англійської мови «The curriculum for teaching English through Media Literacy», 7 лютого 2023 року (доповідач - Киналь Анна Юріївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри англійської філології Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, на базі Міжуніверситетської науково-дослідної лабораторії сучасних технологій навчання іноземних мов і культур, керівник - Подосиннікова Г. І. – к. пед. наук, доц., в.о. завідувача кафедри)

3. Проведено всеукраїнський інтерактивний вебінар на тему “Digital tools for teaching English” (“Цифрові інструменти для навчання англійської мови”), 19 квітня 2023 р. (доповідач - Зарицька Г.В., заступниця директора спеціалізованої школи з поглибленим вивченням англійської мови № 85 м. Києва, на базі Міжуніверситетської науково-дослідної лабораторії сучасних технологій навчання іноземних мов і культур, керівник - Подосиннікова Г. І. – к. пед. наук, доц., в.о. завідувача кафедри)

4. Проведено усеукраїнський семінар-«гостьова лекція» на тему “Modern Trends in Foreign Language Teaching”, 26 квітня 2023 р. (доповідач - д.пед.н., проф. І.П. Задорожної, проректора з наукової роботи та міжнародної діяльності Тернопільського державного педагогічного університету імені В. Гнатюка на тему “Modern Trends in Foreign Language Teaching”, на базі Міжуніверситетської науково-дослідної лабораторії сучасних технологій навчання іноземних мов і культур, керівник - Подосиннікова Г. І. – к. пед. наук, доц., в.о. завідувача кафедри)

5. Проведено усеукраїнський інформаційний вебінар: «Академічна мобільність та грантова діяльність: можливості та виклики в умовах євроінтеграції», 30 березня та 25 квітня 2023, розробники – Подосиннікова Г.І., Молгамова Л.О., доповідач Молгамова Л.О.

6. Проведено перекладацький Всеукраїнський майстер-клас з нагоди Міжнародного дня перекладача, 2 жовтня 2023 року (Доц. Алексенко С.Ф., на базі Міжуніверситетської науково-дослідної лабораторії сучасних технологій навчання іноземних мов і культур, керівник - Подосиннікова Г. І. – к. пед. наук, доц., в.о. завідувача кафедри)

7. Проведено Інтерактивний майстерклас «Tips on how to write a modern scientific article» для дослідників і здобувачів освіти, 05 жовтня 2023 року (доповідач - Загоруйко Людмила Олексіївна, к.п.н, доцент, доцент кафедри іноземних мов економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, на базі Міжуніверситетської науково-дослідної лабораторії сучасних технологій навчання іноземних мов і культур, керівник - Подосиннікова Г. І. – к. пед. наук, доц., в.о. завідувача кафедри)

8. Проведено всеукраїнський майстер-клас “Poly’s storytelling vs polystorytelling”, 24 жовтня 2023 р. (доповідач – Сушкевич Ольга Валентинівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, на базі Міжуніверситетської науково-дослідної лабораторії сучасних технологій навчання іноземних мов і культур, керівник – Подосиннікова Г. І. – к. пед. наук, доц., в.о. завідувача кафедри)

9. Проведено Міжнародний майстерклас "Using the interactive "film club“ technology in the SEL-oriented pre-service English teachers' training", 27 жовтня 2023 р. (доповідач – Подосиннікова Г. І. – к. пед. наук, доц., в.о. завідувача кафедри)

Взято участь в організації конференцій: 1) III Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», 25 квітня 2023 року. 2) VII Всеукраїнська наукова інтернет конференція «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі», 14 листопада 2023 р., м. Суми. Зроблено виступи на: 1. Тренінгу у межах міжнародної конференції «Preparing the Next Generation of Ukrainian English Teachers: What We Have Learned and Looking Ahead», проведеної МБО «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні» за підтримки Посольства США в Україні. Г.І.Подосиннікова презентувала персональний доробок, створений та апробований у межах діяльності Міжуніверситетської науково-дослідної лабораторії сучасних технологій навчання іноземних мов і культур у 2015-2023 р.р. –авторську методику інтерактивного навчання «кіноклуб вчителя іноземної мови» для інтегрованого формування міжкультурної, професійної комунікативної та методичної компетентностей вчителя іноземних мов і культур, 19 липня 2023 р. 2. Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна вища освіта: досягнення, виклики та перспективи розвитку в умовах невизначеності», яку присвячено 100-річчю Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. (Запоріжжя – Мелітополь – Київ, 05–06 жовтня 2023 року). 3. VI Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст», Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Г.І.Подосиннікова, к.пед.н., в.о.завідувача кафедри англійської філології та лінгводидактики, провела інтерактивний тренінг «The "Film Club" Interactive Technology: Bridging Communicative, Professional And Personal Development Of Pre-Service English Teachers», 20 жовтня 2023 року 4. Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами» 23 листопада 2023 року Університет Григорія Сковороди в Переяславі 5. "Using the interactive "film club“ technology in the SEL-oriented pre-service English teachers' training" in the final webinar of the most inspiring, motivating, creative and full of insights fall international webinar series from TESOL faculty members. 26 жовтня 2023 року

Взято участь у роботі науково-професійних об’єднань за спеціальністю: • TESOL Ukraine, • TESOL international • UERA (Українська асоціація дослідників освіти), кер.осередка Подосиннікова Г.І. • Українське відділення Міжнародної асоціації викладачів англійської мови як іноземної (IATEFL), члени організації – кер.групи Подосиннікова Г.І.

Проведення та участь в міжнародних конкурсах та проектах

1. Започатковано, організовано та проведено I Міжнародний конкурс із творчого письма: «Мої враження від шкільної практики: літературні імпровізації за улюбленими мотивами британських та американських авторів із використанням цифрових освітніх інструментів» (для студентів), квітень-травень 2023 р. нагородження переможців – 14 травня 2023 р.

2. Започатковано, організовано та проведено I Міжнародний конкурс із цифрового сторітелінга: «Життєві історії для зцілення та натхнення від тих, хто навчає та вчить англійську

мову» (для учнів та студентів 1-2 курсів), жовтень-листопад 2023 р., нагородження переможців – 22 листопада 2023 р.

3. Було подано групову заявку на участь у Проекті Erasmus KA-2 напрям 2 «Research and Educational Grant Capacity Strengthening in the EU Candidate Countries» (Зміцнення можливостей залучення дослідницьких і освітніх грантів у країн – кандидатів у члени ЄС) (Керівник проектної групи від м. Суми – Ганна Подосиннікова, к.пед.н., доц., в.о.завідувача кафедри англійської філології та лінгводидактики, Учасник від кафедри – к.філол.н., доц. Багацька О.В.)

4. Проект Professional Development for Instructors of Preservice Teachers Запрошено за конкурсним відбором до роботи у проекті Professional Development for Instructors of Preservice Teachers (Подосиннікова Г.І. є одним із 30 викладачів, відібраних з десятків кандидатів з усієї України). Організатори – Центр професійного навчання, що є частиною неурядової організації “Childhood Education International”, і Коледж Hunter Міського університету Нью-Йорка, за фінансової підтримки Регіонального відділу з питань викладання англійської мови Посольства США в Україні. Період участі грудень 2022-жовтень 2023 р. В рамках проекту надається можливість інтенсивного підвищення кваліфікації викладацького складу, що готує майбутніх вчителів. Мета проекту - збагатити методи та практики викладання англійської мови в Україні. Усі викладачі пройшли 5 місячний онлайн курс підготовки. Організаторами проекту буде оплачена колективна монографія, видана учасниками проекту. Організаторами проекту виділяється 1900 доларів США для оплати: 1) видання навчального посібника для студентів "Teaching critical reading through authentic short stories: focus on SEL. 2) участь у міжнародній конференції «International Conference on English Language Teaching», в Берліні, Німеччина 3) видання колективної монографії “Digital Technologies for Teaching English as a Foreign/Second Language” У рамках проекту Подосиннікова Г.І. провела міжнародний майстерклас "Using the interactive "film club“ technology in the SEL-oriented pre-service English teachers' training" у складі вебінару "Critical thinking and interactive teaching for professional pre-service English teacher training".

5. Проект «Методики для професійної майстерності майбутніх вчителів англійської мови» Запрошено за конкурсним відбором до роботи грантової програми з міжнародною участю. Участь у конкурсному відборі (Подосиннікова Г.І.) педагогічних Університетів для партнерства в рамках Проекту «Методики для професійної майстерності майбутніх вчителів англійської мови», що здійснюється МБО «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні» за підтримки Посольства США в Україні. Результат: Запрошено до участі в проекті (із персональним запрошенням від U.S.Department of State) Участь Подосиннікової Г.І. в 8 онлайн-тренінгах з методичної підготовки до виконання обов’язків укладача та автора (Activities Developer for «English Language Teaching Methods Handbook» within Pre-Service English Teacher Methodology Program, supported by the U.S. Embassy in Ukraine) за підтримки Посольства Сполучених Штатів. Розроблення Подосинніковою Г. І. 3 (трьох) комплексів навчальних вправ, які підтримують освітній процес підготовки майбутніх вчителів англійської мови за темою: Розвиток комунікативних навичок студентів на основі інтерактивного підходу до навчання англійської мови (англійська за фільмам) / Enhancing Students’ Communicative Skills With Learning English Based On Interactive Approach (movie-based activities), які були включені до колективної монографії учасників проекту “English Language Teaching Methods”, результати якої планується впроваджувати в навчальний процес університетів учасників проекту (за підтримки Посольства США в Україні) Участь у конференції «Preparing the Next Generation of Ukrainian English Teachers: What We Have Learned and Looking Ahead» з 19 по 20 липня 2023 р. у м. Київ та представлення авторської технології кіноклубу (організатори компенсували всі витрати).

6. Міжнародний проект при посольстві США в Україні INSTITUTE OF CREATIVE WRITING for ESL instructors Багацька Олена Вікторівна успішно пройшла відбір серед викладачів провідних вищих навчальних закладів України та була запрошена взяти участь у міжнародному проекті. Навчання в межах проекту тривало 6 місяців з 27 липня 2022 р. по 3 травня 2023 р. й передбачало ґрунтовну підготовку до викладання студентам старших курсів

творчого письма англійською мовою із активним їх залученням до практичних майстер класів від американської письменниці CHRISTINA NICOLE. Набуті знання і вміння наразі ефективно використовуються у межах викладання дисциплін Аналітичне читання англійською мовою, Інтерпретація художнього тексту та Практика усного та писемного англійського мовлення. Найбільшим плодом співпраці з Крістіною Ніколь став студентський творчий літературний проєкт «Віртуальна поетична аптека», який було презентовано на кафедрі англійської філології та лінгводидактики факультету іноземної та слов'янської філології під керівництвом кандидата філологічних наук, доцента Багацької О.В. По закінченню було отримано сертифікат від Регіонального офісу з питань викладання англійської мови Посольства США в Україні. Здійснено наукову роботу афілійованого рецензенту наукового видання: науково-методичного журналу «Іноземні мови» (КНЛУ), категорія Б, Index Copernicus, у межах партнерства з кафедрою педагогіки, методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій КНЛУ (к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І.).

Назва підрозділу: Студентська наукова лабораторія методики навчання іноземних мов

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Дата створення – 28 листопада 2016 р.

СНЛ є підпорядкованою Міжуніверситетській лабораторії навчання іноземних мов і культур.

Мета діяльності - формування дослідницької компетентності майбутніх викладачів іноземних мов, залучення студентів до науково-дослідної роботи, підготовка до здійснення самостійних наукових досліджень за пріоритетними напрямками розвитку методичної науки, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців.

Пріоритетні завдання: підтримка наукових досліджень обдарованих студентів і молодих вчених, залучення їх до науково-дослідної діяльності на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу; ознайомлення дослідників-початківців із провідними науковими школами в галузі методики навчання іноземних мов і культур та залучення до їх діяльності; забезпечення наступництва у науковій діяльності молодих та зрілих дослідників Університету; створення умов для співпраці та зворотнього зв'язку між викладачами та студентами Університету у процесі підготовці кваліфікованих фахівців; організація науково-методичної діяльності, спрямованої на вдосконалення професійно-методичних знань, навичок та вмінь студентів; організація просвітницької діяльності з проблематики методики навчання іноземних мов і культур та суміжних наук; залучення студентів до участі та організації професійно-наукового спілкування у межах науково-практичних семінарів, конференцій, форумів тощо; підготовка студентів до самостійного планування та проведення науково-дослідної діяльності.

Основної напрями та результати діяльності за звітній період: керівництво студентами в публікуванні тез доповідей на міжнародних, всеукраїнських і університетських конференціях, керівництво студентами в публікуванні наукових статей, керівництво в проведенні занять-тренінги методичної майстерні “English Film Club”, керування практично-дослідницькими проєктами студентів в межах курсу DLL4, участь студентів в наукових заходах лабораторії.

Протягом 2023 р. у студентській науковій лабораторії працювали 34 студенти факультету іноземної та слов'янської філології (студенти 3-5 курсів і магістратури).

Діяльність лабораторії організували: керівник лабораторії – к.пед.н., доц. Подосиннікова Г.І., старости – Посна Альона Сергіївна, Прядка Артем Олексійович.

У роботі лабораторії протягом 2023 р. були задіяні науковці та вчителі: доцент кафедри англійської філології та лінгводидактики Подосиннікова Г.І., завідувач навчальною частиною КУ Класичної гімназії м. Суми Пушко І.І.

Протягом 2023 р. членами лабораторії було виконано таку роботу.

1. Оpubліковано тези доповідей на всеукраїнських конференціях: 1. Доценко Є. Сервіс “mentimeter” як засіб інтерактивної взаємодії з учнями на уроках англійської мови у базовій школі. Матеріали III Всеукраїнської конференції «Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», 25 квітня 2023 року, Суми 2023. С. 143-146. 2. Жолоб А. Використання платформи islcollective для проведення уроків англійської мови у базовій школі. Матеріали III Всеукраїнської конференції Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», 25 квітня 2023 року, Суми 2023. С. 148-151. 3. Кочмак М. Використання онлайн-платформи classcraft як інструменту підвищення мотивації вивчення англійської мови учнів базової школи. Матеріали III Всеукраїнської конференції Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», 25 квітня 2023 року, Суми 2023. С. 175-178. 4. Кучерова І. Використання інтерактивної дошки explain everything на уроках англійської мови у базовій школі. Матеріали III Всеукраїнської конференції Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», 25 квітня 2023 року, Суми 2023. С. 181-184. 5. Плис Є. Формування англомовної лексичної компетентності з використанням мобільних застосунків «duolingo» та «learn english vocabulary» в учнів 6-го класу закладів загальної середньої освіти. Матеріали III Всеукраїнської конференції Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», 25 квітня 2023 року, Суми 2023. С. 195-198. 6. Стеценко М. Використання платформи boomwriter для формування англомовної компетентності у писемному мовленні учнів базової школи. Матеріали III Всеукраїнської конференції Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», 25 квітня 2023 року, Суми 2023. С. 209-211. 7. Черниш Є. Використання платформи canvas для формування англомовних лексичних навичок в учнів базової школи. Матеріали III Всеукраїнської конференції Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», 25 квітня 2023 року, Суми 2023. С. 215-217. 8. Юхно А. Використання онлайн платформи тіго для проведення уроків англійської мови. Матеріали III Всеукраїнської конференції Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», 25 квітня 2023 року, Суми 2023. С. 218-221. 9. Дяденко А., Подосиннікова Г. Використання прийомів розвитку критичного мислення на уроках англійської мови у профільній школі. Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку : збірник наукових праць здобувачів першого та другого рівнів вищої освіти VI Міжнародної науково-практичної конференції: (м. Переяслав, 12-13 травня 2023 року). Переяслав, 2023. С. 23-26. 10. Тошбеков О., Подосиннікова Г. Використання платформи STORYBIRD у формуванні англомовної компетентності у письмі учнів базової школи. Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку : збірник наукових праць здобувачів першого та другого рівнів вищої освіти VI Міжнародної науково-практичної конференції: (м. Переяслав, 12-13 травня 2023 року). Переяслав, 2023. С. 113-115. 11. Баранцев Я. The Use of Podcast Technology for the Formation of English Sociolinguistic Competence of Specialised School Students. Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі: матеріали VII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції, 14 листопада 2023 р. Суми: СумДПУ, 2023. С. 10-13. 12. Пасько Л. Психологічні передумови формування англомовної лексичної компетентності з використанням мультимедійних засобів гейміфікації в учнів молодшої школи. Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі: матеріали VII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції, 14 листопада 2023 р. Суми: СумДПУ, 2023. С. 59-61. 13. Бутрим В. Самостійна робота учнів старшої школи з відеолекціями Ted Talks як важливий компонент формування компетентності в аудіюванні. Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі: матеріали VII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції, 14 листопада 2023 р. Суми: СумДПУ, 2023. С. 19-23. 14. Дорошак Ф. Використання інтерактивного сервісу Kahoot на онлайн-уроках англійської мови у закладах загальної середньої освіти. Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі: матеріали VII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції, 14 листопада 2023 р. Суми: СумДПУ, 2023. С. 31-33. 15. Пипа А. Онлайн - дошка Padlet як інструмент інтерактивного навчання англійської мови у закладах загальної середньої освіти. Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі: матеріали VII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції, 14 листопада 2023 р. Суми: СумДПУ, 2023. С. 61-65. 16. Кучерова І. Переваги та недоліки використання

інтерактивних дошок Explain Everything та Classroomscreen на уроках англійської мови для формування лексичної компетентності. Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі: матеріали VII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції, 14 листопада 2023 р. Суми: СумДПУ, 2023. С. 50-53. 17. Стеценко М. Порівняння платформ Boomwriter та Storiedu для формування англомовної компетентності у писемному мовленні учнів базової школи. Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі: матеріали VII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції, 14 листопада 2023 р. Суми: СумДПУ, 2023. С. 88-91. 18. Розінько А. Методична характеристика функціональних можливостей інтерактивної дошки Miro для формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні учнів 5-6 класів базової школи. Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі: матеріали VII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції, 14 листопада 2023 р. Суми: СумДПУ, 2023. С. 72-77. 19. Розінько А. Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами», в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі. 20. Посна А. Потенціал використання моделі «перевернутий клас» («flipped classroom») у формуванні англомовної комунікативної компетентності учнів профільної школи. Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами», в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі. 21. Молчанова Т. Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами», в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі.

2. Опубліковано праці студентів у співавторстві з викладачами: 1. Подосиннікова Г.І., Мокренко В.С. Готенціал використання автентичних карикатур у формуванні компетентності в монологічному мовленні майбутніх учителів англійської мови «Тенденції розвитку філологічної освіти в епоху цифровізації: європейський та національний контексти». TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF PHILOLOGICAL EDUCATION IN THE ERA OF DIGITALIZATION: EUROPEAN AND NATIONAL CONTEXTS: Міжнародна наукова колективна монографія. Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2023. P. 322-344. 2. Подосиннікова Г.І., Строганов І.О. Формування компетентності старшокласників у англійськомовному писемному мовленні з використанням блогів на засадах інтерактивного навчання. Науково-методичний журнал «Іноземні мови». 2023. №1. С. 3-18. 3. Подосиннікова Г.І., Бутрим В. Методичний потенціал використання англомовних лекцій ted talks як засобу формування компетентності в аудіюванні у самостійній роботі учнів профільної школи. Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія. Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. № 3. 2023. ISSN 2786-8052 (print), 2786-8060 (online) 4. Подосиннікова Г.І., Пипа А. Методичні особливості та цифрові інструменти інтерактивного навчання англомовного діалогічного мовлення учнів молодшої школи. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2023, № 7 (131). С. 54-74. 5. Подосиннікова Г.І., Пасько Л. Психолого-методична характеристика гейміфікації як підходу до формування англомовної лексичної компетентності учнів молодшої школи. Стаття в Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі: матеріали VII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції, 14 листопада 2023 р. Суми: СумДПУ, 2023. С. 258-269. Розділ у колективній закордонній монографії: Подосиннікова Г.І., Мокренко В.С. Готенціал використання автентичних карикатур у формуванні компетентності в монологічному мовленні майбутніх учителів англійської мови «Тенденції розвитку філологічної освіти в епоху цифровізації: європейський та національний контексти». TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF PHILOLOGICAL EDUCATION IN THE ERA OF DIGITALIZATION: EUROPEAN AND NATIONAL CONTEXTS: Міжнародна наукова колективна монографія. Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2023. P. 322-344.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія інфомедійної грамотності

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Напрямок діяльності: здійснення наукових досліджень та прикладних розробок з питань формування інфомедійної грамотності здобувачів вищої освіти, медіакультури майбутніх учителів.

Результативність роботи.

1. Реалізація грантових проєктів: тренера програми «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» для вчителів України, яка виконується у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси за підтримки посольств Великої Британії та США (травень-червень 2023); керівник грантового проєкту "Всеукраїнський Хакатон із медіаграмотності для ЗВО" Академії Української Преси. (з 1 червня до 6 вересня 2023 року).

2. Читається 1 дисципліна для бакалаврів з проблем формування інфомедійної грамотності здобувачів вищої освіти, медіакультури майбутніх учителів. Питання медіаграмотності включені до всіх робочих програм ОК відповідно до проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» (проф. Семенов О.М., доц. Кириленко Н.І., доц. Герман В.В., доц. Громова Н.В.).

3. Проведено (у партнерстві з відділом виховної та соціо-культурної діяльності) віртуальну виставку з медіаграмотності від проєкту "НотаЄнота" (листопад 2023).

4. Видано «Посібник з медіаграмотності для ЗВО для неформальної освіти: практикум» / за заг. ред. М.М. Ячменик. Суми, 2023. 221 с.

5. Тренінгова діяльність: проведено тренінг на Всеукраїнській конференції «Підвищення кваліфікації та професійне зростання освітян» на тему «Позакласна робота в умовах дистанційного навчання» (04.11.2023); «Розвиток психологічної компетентності вчителів» (02.10.2023); для МАН «Підготовка до науково-дослідницької роботи з української літератури» (вересень-листопад 2023).

6. У співпраці з ВДПУ переможниця 1 і 2 етапу Всеукраїнського акселератора із медіаграмотності «Куншт» та Інституту Гете (проєкт - мультфільм із медіаграмотності).

7. Члени Лабораторії, студентки Марченко Є., Савченко К., Бокатова А. переможниці 1 етапу Всеукраїнського акселератора із медіаграмотності «Куншт» та Інституту Гете (проєкт «Українська література в Тік-Ток»).

8. Результати науково-прикладної діяльності висвітлено на сайті «Освітній простір медіаграмотності».

9. У структурі Лабораторії інфо-медійної грамотності функціонує науковий гурток «Медіакультура вчителя-словесника» (результати діяльності на Фейсбук-сторінці «Медіакультура вчителя-словесника»)

10. Керівник гуртка — директор Української суботньої школи в м. Гент (Бельгія). Результатом є підготовка інтерактивної навчальної платформи для учнів суботніх шкіл.

11. Для членів Лабораторії проведено лекцію "Підготовка сучасної інтерактивної презентації" від Ярослава Жидика (USAID) (листопад 2023).

12. У партнерстві з АУП та USAID проведено Всеукраїнський кейс-чемпіонат із медіаграмотності (серпень 2023). 13. Члени Лабораторії Євген Кучер та Єлизавета Марченко переможці Всеукраїнського кейс-чемпіонату із медіаграмотності (серпень 2023).

Назва підрозділу: Ресурсний центр вивчення французької мови

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Результати роботи Ресурсного центру вивчення французької мови у 2023 році загалом відповідають меті та завданням роботи центру, сформульованим у Положенні про Ресурсний центр вивчення французької мови в СумДПУ: удосконалення фахової майстерності студентів, випускників і вчителів французької мови та підвищення рівня автентичності викладання та професійної компетенції через здійснення освітньої, освітньо-консультативної, інформаційно-

дидактичної підтримки, підвищення ключових професійних компетенцій вчителя французької мови до рівня педагогічної майстерності.

Пріоритетними завданнями центру є: - утворення баз інноваційних наукових та науково-методичних ресурсів; - забезпечення відкритості й доступності наявних науково-освітніх ресурсів для всіх суб'єктів освітньої діяльності; - проведення спільної з іншими навчальними закладами регіону академічної та наукової політики, спрямованої на інноваційний розвиток соціально-економічної сфери регіону; - трансфер інноваційного наукового та науково-методичного продукту, створеного співробітниками Центру в соціально-економічну сферу регіону та країни; - виховання нової інтелектуальної еліти - інноваційних професіоналів для науки, освіти, соціально-економічної сфери регіону та країни.

Результати роботи центру розподіляємо за категоріями.

Організаційна, культурно-просвітницька робота.

Реалізуємо співпрацю з Institution Saint Jude, Armentières, France. У рамках курсів «Французька мова», «Практика усного та писемного французького мовлення», «Практика професійно орієнтованого французького мовлення», «Друга іноземна мова (французька)» підготували відеоролики про ділову комунікацію з погляду українців для Cross Cultural Day. До співпраці залучено здобувачів освіти, які навчаються за ОПП Середня освіта (Французька та англійська мови), Середня освіта (Англійська та французька мови), Міжнародні відносини. Для наших партнерів готуємо матеріали для проекту, який демонструє вплив війни на українську освіту та економіку. Така співпраця, хоч і не закріплена формально, дозволяє залучати викладачів інституту до наукових конференцій факультету.

Розпочали співпрацю з Lycée Ozanam, Lille, France. Підготували відеоролик про ставлення українських студентів до академічних обмінів, який демонструвався в рамках Erasmus Days.

Протягом 2023 н.р. реалізували водночас два епістолярних проекти з Lycée Cours Notre Dame, Douvres-la-Délicieuse, Calvados, Normandie, France та з Collège Franco-Arabe de Diourbel, Sénégal. У процесі реалізації епістолярний проект із Collège de Délémont, canton de Jura, Suisse, розпочатий у вересні цього року.

Підтримуємо у належному стані сторінки ресурсного центру у соціальних мережах. На сторінці в instagram (https://www.instagram.com/fr_centre_sspu/) регулярно проводимо флешмоби та конкурси.

Сприяємо й заохочуємо участь студентів у заходах від Асоціації викладачів французької мови України. Так, у конкурсі перекладів віршів канадського поета Франсіса Каталано Анна Білоконь (323 група) здобула друге місце, Анастасія Юхно отримала заохочувальний приз. Усі інші учасники (Артем Калініченко, Ярослав Баранцев, Катерина Землякова) отримали сертифікати участі. Заохочуємо студентів до участі в черговому конкурсі перекладів, організованому Східноукраїнським національним університетом імені Володимира Даля. Було подано дві роботи, обидві з яких здобули призові місця: Ярослав Баранцев здобув I місце, Катерина Землякова – III місце. Студенти (Підмогильний Максим, Калініченко Артем) брали участь у Читаннях української поезії у франкомовних перекладах до 115-річчя з дня народження Григорія Кочура, організованих Асоціацією викладачів французької мови України.

Співпраця з закладами середньої освіти, СОІППО, Сумським відділенням МАН. Спільно з учителями закладів загальної середньої освіти працюємо над удосконаленням освітньої програми Середня освіта (Англійська та французька мови). Божко І.С. здійснювала наукове консультування учениці КУ Сумської спеціалізованої школи I-III ступенів №9 Єлизавети Осадчої у ході підготовки роботи Малої академії наук. Робота здобула I місце на обласному етапі конкурсу. Також Божко І.С. виконувала обов'язки члена журі МАН (обласний етап) у відділенні мовознавства, секціях англійської та французької мов.

Участь у професійних спільнотах Божко І.С. та Кінжегулова Н.В. є членами Асоціації викладачів французької мови України, що надає ряд переваг, зокрема пріоритетність у доступі до стажувань для підвищення професійного рівня викладачів французької мови. Приналежність до Асоціації також має перевагу швидкого інформування про заходи, які проводять французькі

організації, відповідальні за: французькі інститути, альянси, університети (пере)підготовки викладачів французької мови як іноземної. Так, Божко І.С. та Кінжегулова Н.В. взяли участь серії заходів для підвищення фахового рівня вчителів *Petit Zooms*, організованих *CAVILAM – Alliance Française de Vichy*. Божко І.С. є членом Міжнародної ради ономастичних наук, що сприяє швидкому інформуванню про міжнародні наукові заходи, зокрема ономастичні конференції, лекції. Члени центру беруть участь у заходах професійних об'єднань, зокрема Божко І.С. відвідала лекції Анхеля Іглесіаса Овехеро (у рамках членства в *ICOS – International Council of Onomastic Sciences*).

Методична робота.

За 2023 рік співробітницями центру опубліковано два найменування методичних рекомендацій: 1. *Le petit grince : методичні рекомендації з домашнього читання для студентів II курсу спеціальності 014 Середня освіта / уклад. І. С. Божко. – Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2023. – 88 с.* 2. *L'Etat, c'est nous = Держава – це ми : метод. рекомендації з практик. курсу фр. мови / уклад. І. С. Божко. – Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2023. – 38 с.*

Наукова робота. Участь у конференціях XX Всеукраїнська (з міжнародною участю) ономастична конференція (Житомир, 18-19 травня 2023). Міжнародна науково-практична конференція «Полілог культур: освітній, філологічний, культурологічний аспекти» (Чернігів, 28-29 квітня 2023р.). VI Міжнародна науково-практична інтернет конференція “Сучасні тенденції викладання іноземних мов у світі” (Суми, 30 листопада 2023)

Публікації: 1. Божко І. Онімна гра: зауваги до термінології. Література та культура Полісся. 2023. Вип. 108. С. 121–130. 2. Божко І. Відонімні неологізми як засіб експресивності в онлайн-комунікації. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2023. Вип. 3 (101). С. 81–91. 3. Божко І. Власні назви як засіб евфемізації в мовленні українців і франкофонів. *Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht. XIII. Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik, München 03. - 06. November 2022 = Діалог мов – діалог культур. Україна і світ. XIII Міжнародна наукова Інтернет-конференція з україністики. München ; Wien: Universitätsbibliothek der Ludwig-Maximilians-Universität ; Buchschmiede, 2023. С. 20-27.* 4. Божко І. Конотативні власні назви в лексикографічних джерелах. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у світі : матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет конференції “Сучасні тенденції викладання іноземних мов у світі”. Суми, 30 листопада 2023. С. 25-27.

Грантова діяльність. Божко І.С. подала заявку на стипендію від австрійського Інституту гуманітарних наук. Стипендія призначалася для науковців, які залишилися в Україні. На жаль, проект не було відібрано для фінансування. (Non-residential fellowships for scholars from Ukraine, Institute for Human Sciences, the Ukrainian Research Institute at Harvard University, and the Harriman Institute at Columbia University, Також Божко І.С. подала документи на грант від CEFRES non-residential fellowships for Ukrainian scholars in humanities and social sciences <https://cefres.cz/fr/20567>, який Фінансується Французьким Центром Досліджень в Гуманітарних і Соціальних Науках (CEFRES) у тісній співпраці з Міністерством Закордонних справ і Міжнародного розвитку Франції, Посольством Франції в Україні та Французьким Інститутом в Україні, а також чеськими партнерськими інституціями. Гранту, однак, не отримала.

Студентська наука. При Ресурсному центрі вивчення французької мови функціює науковий гурток «Актуальні питання романської філології» (керівник Божко І.С.). У травні 2023 року було відзначено досягнення студентів-авторів науково-дослідних робіт із соціолінгвістики, поданих у 2021 – 2022 н.р.: Баранцев Я.А. Сучасний етап розвитку військового жаргону в українській і французькій мовах (I місце) (керівник Божко І.С.); Калініченко А.Ю., Сахно І.М. Афектоніми в українській і французькій мовах: актуальний стан уживання (II місце) (керівник Божко І.С.). Студенти опублікували тези доповідей: Калініченко А.Ю. Використання коміксів у навчанні французької мови. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет конференції “Сучасні тенденції викладання іноземних мов у світі”. Суми, 30 листопада 2023. С. 103-105. Сахно І.М. Цифрові засоби навчання у викладанні французької мови. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної

інтернет конференції “Сучасні тенденції викладання іноземних мов у світі”. Суми, 30 листопада 2023. С. 114-117. Стаття: Божко І., Калініченко А. Ономапоєя як засіб експресивності в графічному романі: деякі нюанси перекладу. Записки з романо-германської філології. 2023. №2 (51). С. 30-41. (вісник категорії Б).

Назва підрозділу: Ресурсний центр освіти дорослих

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Центр засновано у вересні 2021 р. при кафедрі практики англійської мови.

Мета діяльності - підготовка пропозицій щодо можливих шляхів удосконалення освіти дорослих в Україні, розробка програм та визначення методик аналітичних порівнянь.

Пріоритетні завдання: ^ налагодження зв'язків на національному рівні з освітніми установами та організаціями з питань розвитку педагогічної науки та технологій підготовки і перепідготовки кадрів; ^ створення умов для підготовки нової генерації педагогів-дослідників, які володіють методологією порівняльного дослідження, оволодівають сучасними педагогічними технологіями.

Основні напрями та результати діяльності у 2023 році: 1. Проведено конференцію «Іноземні мови як інтегративний складник освіти дорослих в контексті цивілізаційних змін ХХІ століття».

Назва підрозділу: Ресурсний центр «Науково-методичне забезпечення якісної математичної освіти в умовах впровадження нових освітніх стандартів»

джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Виконавці: Друшляк М. Г., доктор педагогічних наук, професор; Каленик М.В., кандидат педагогічних наук, професор; Мартиненко О.В., кандидат фізико-математичних наук, доцент; Одінцова О.О., кандидат фізико-математичних наук, доцент; Хворостіна Ю.В., кандидат фізико-математичних наук, доцент; Чкана Я. О., кандидат педагогічних наук, доцент; Шищенко І.В., кандидат педагогічних наук, доцент; Чухрай З.Б., кандидат педагогічних наук (сумісник); Єрґіна О.В., методист з математики та редактор видавництва навчально-методичної літератури ТОВ «Літера-ЛТД», м. Київ; Греф С.В., вчитель математики Хлівищенський ЗЗСО І-ІІ ст. Ставчанської ТГ Чернівецької області; Лабудько В. С., методист обласного Департаменту освіти (професійно-технічна освіта); Москаленко І. М., вчитель інформатики Сумської класичної гімназії, здобувач (наук. кер. проф. О. С. Чашечникова); творча група вчителів математики Сумської класичної гімназії (Панченко Т. І., вчитель-методист, Шаповалова С. Г., вчитель-методист, Тележенко Т. О.; Шевченко Н.О, наук. кер. проф. О.С. Чашечникова); вчителі математики Зарубіна О.В., Мелентьєва Т.П., ССШ№9; творча група вчителів Опорного закладу Великочернечинської СШ (Гур'янова Т. О., директор школи, вчитель математики; Саранчук О. В., вчитель математики, вчитель вищої категорії); Бардакова О. Г., вчитель-методист, гімназія №1 м. Суми; Глазько Л. Ю., вчитель вищої категорії, Рогинська школа; Азаренкова А. І., вчитель вищої категорії, вчитель-методист, ССШ №10; вчитель математики Кудлай А. П., Лебединська школа №6; вчителі математики Житлова Т. П., Бела О. Ю., Новосуханівська ЗОШ І – ІІІ ступенів; вчителі математики Жинжир І. Ю., Басівська ЗОШ І – ІІІ ст.; Діденко В. М., Юнаківська ЗОШ І – ІІІ ст.; Бондаренко А. (ССШ26), творча група вчителів ССШ7; Кавалаяускас О. (Латвія, м. Рига, наук. кер. проф. О. С. Чашечникова); методист математики СОППО Светлова Т. В.

Короткий зміст роботи:

- об'єкт дослідження – процес навчання дисциплін природничо-математичного циклу та інформатики у вищій та середній школах;

- предмет дослідження – процес оновлення змісту дисциплін природничо-математичного циклу та модернізації засобів навчання;

- мета науково-дослідної роботи – впровадження удосконалених методик навчання дисциплін природничо-математичного циклу у закладах вищої та середньої освіти в умовах впровадження нових освітніх стандартів та модернізації засобів навчання та перевірка їх ефективності.

1.1. Наукова основа. 1. Здійснено аналіз модульних програм з математики (НУШ) (проф.Чашечникова О.С., творча група вчителів математики). 2. Здійснено аналіз проведення онлайн майстер-класів для вчителів математики (проф. Чашечникова О.С., доц.Одінцова О.О.). 3. Зроблено порівняльний аналіз дистанційного навчання математичних курсів в закладах вищої освіти України, США, Латвії, Узбекистану (проф. Чашечникова О.С., проф. Бушнев М., доц. Нарквявичене Б., доц.Черняєва Е.).

1.2. Практична цінність: 1. Створено та опробовано матеріали для дистанційного навчання математики в основній та старшій школі (8-9 класи) (проф. Чашечникова О.С.(гімназія 1, м.Суми), проф.Каленик М.В. (ССШ 9, м. Суми), доц. Одінцова О.О. (ССШ №10, м. Суми).

2. Створено матеріали для подолання освітніх втрат з математики для учнів 5 класів (проф. Чашечникова О.С., у співавторстві).

3. Створено матеріали для проведення тренінгів та майстер-класів для вчителів математики (проф. Чашечникова О.С., доц.Одінцова О.О.).

4. Впроваджено у практику роботи закладів професійної (професійно-технічної) освіти м.Суми та Сумської області навчальний посібник «Професійне спрямування вивчення математики в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Дидактичні матеріали» (проф. Чашечникова О.С., Лабудько В.С., Бондаренко А.Ю.). (під керівництвом Лабудько В.С.).

5. Удосконалено матеріали для дистанційного навчання математики та предметів фахової підготовки (для проведення лекцій та практичних занять) (проф. Чашечникова О.С., доц.Одінцова О.О., проф. Друшляк М.Г., проф.Каленик М.В., доц. Мартиненко О.В., доц. Хворостіна Ю.В., доц. Шищенко І.В., доц. Чкана Я.О.).

6. Організовано стажування вчителів та викладачів математики з метою впровадження розробок у навчальний процес. № ПБ Місце роботи 1. Москаленко О.А.. Полтавський НПУ імені В.Г.Короленка 2. Коломієць О. Черкаський НУ імені Богдана Хмельницького 3. Третяк Ю. Черкаський НУ імені Богдана Хмельницького 4. Сотник І., Відокремлений структурний підрозділ "Машинобудівний фаховий коледж Сумського державного університету" 5. Лобова В. Відокремлений структурний підрозділ "Машинобудівний фаховий коледж Сумського державного університету"

Проведено: № Назва заходу Виконавці Дата Кількість учасників

1 Сертифікатний вебінар ТОВ "Літера ЛТД" на тему "Використання навчального посібника "Навчаємося розв'язувати задачі" для формування мотивації учнів 5-6 класів до самоосвіти з математики з метою подолання освітніх втрат" Спікерки: Ольга Чашечникова, Оксана Єрґіна, Світлана Греф 26 жовтня 2023 350

2 Безкоштовні тренінги «Наздоженемо: подолання освітніх втрат з математики», які проходять на базі СумДПУ імені А.С. Макаренка та організовані громадською спільнотою «Освіторія» у партнерстві з Міністерством освіти і науки України за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), Глобального партнерства в галузі освіти (GPE) та уряду Японії. проф. Чашечникова О.С., доц.Одінцова О.О. 11-18 листопада 2023; 25 листопада -03 грудня 2023 64

3 Проведення інтерактивних (з можливістю проведення дослідів учнями) екскурсій (1-2 годинних) для учнів шкіл міста Суми та Сумської області. Проф.Каленик М.В. Протягом року 16 екскурсій Групи по 16-28 учнів

Відповідність отриманих наукових результатів сучасному рівню досліджень в даній галузі. Відповідає світовим стандартам.

Практична цінність результатів НДР. Результати можуть бути використані у системі вищої педагогічної освіти, системі перед вищої, системі середньої освіти, у професійно-технічній освіті. Конкурентноспроможні. Не потребують великих матеріальних витрат.

Поza межами організації-виконавця використовуються навчальні та навчально-методичні посібники. 1. Базурін В.М., Чашечникова О.С. Об'єктно-орієнтоване програмування на мові С#. Поглиблений рівень. Лабораторний практикум. Суми: ФОП Цьома С. П., 2022.- 80 с. (4,65 да.). – Особистий внесок – математичні задачі. 2. Базурін В.М., Чашечникова О.С. Мова програмування Python. Початковий рівень. Збірник задач. Суми: ФОП Цьома С. П., 2022.- 176 с. (10,23 да.). Особистий внесок – математичні задачі. 3. Єрґіна О.В., Чашечникова О.С., Греф С.В. Математика. Навчаємося розв'язувати задачі. Зошит для учнів 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД, 2023. – 80 с. 8,4 да. Рекомендовано МОН України 4. Одінцева О.О. Вища математика : навч. посіб.: у 2-х ч. / Ф.М. Лиман, В.Ф. Власенко та інші; за загальн. редакцією Ф.М. Лимана. – Суми: Університетська книга, 2023. –614 с. (47,2 друк. аркуш.) (виправлений, Гриф надано МОН лист № 14/18.2- 1436 від 11.02.2002 (частина 1), Лист № 14/18.2- 842 від 19.05.2003 р., ISBN 978-966-680-230-9) 5. Мартиненко О.В., Чкана Я.О. Функції багатьох змінних: диференціальне та інтегральне числення : Навчальний посібник. Суми, 2023. 151 с. (8,8 да.) (Рекомендовано вченою радою СумДПУ імені А.С.Макаренка протокол 2 від 26.06.2023)

Довідки про впровадження. 1. Довідка №01-17/56 КУ Сумська гімназія №1, 16.02.2023р. «Теоретико-методичні основи формування і розвитку творчого мислення учнів в умовах диференційованого навчання математики», «Формування творчої особистості учнів. Розвиток математичних здібностей». 2. Довідка №01-17/57 КУ Сумська гімназія №1, 16.02.2023р. 3. Довідка №01-17/364 від 06.11.2023 КУ Сумська гімназія №1, 16.02.2023р. 4. Довідка №11 від 17.02.2023 Відокремлений структурний підрозділ «Березівський лісотехнічний фаховий коледж Національного університету водного господарства та природокористування. 5. Довідка №01-23/257 від 08.11.2023, Роменська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №7, вул.Полтавська, 32, м. Ромни, Сумської області. 6. Довідка №1/931-1 від 20.11.2023 Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Основні висновки. Потребує продовження робота по оновленню вимог до програм навчальних предметів для основної школи у контексті концепції нової української школи. Кількість співробітників: 8 штатних; сумісників – 13.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія змісту та методів навчання математики, фізики та інформатики

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

1. Результативність виконання науково-дослідної роботи: кількість одержаних державних та інших премій немає; дипломних проєктів і курсових робіт – 10 кваліфікаційних магістерських та 8 курсових робіт; виданих монографій – 1; навчальних посібників та навчально-методичних посібників – 3; публікацій, що входять до наукометричних баз даних – 13; опублікованих статей – 18 (у фахових виданнях – 12 у закордонних – 6); зроблених наукових доповідей – 24.

2. Короткий зміст роботи:

- об'єкт дослідження – процес навчання дисциплін природничо-математичного циклу та інформатики у вищій та середній школах;

- предмет дослідження – процес оновлення змісту дисциплін природничо-математичного циклу в умовах впровадження ідей НУШ;

- мета науково-дослідної роботи – удосконалення методики навчання дисциплін природничо-математичного циклу та інформатики у вищій та середній школах в умовах впровадження НУШ.

3. Основні наукові результати за звітний період:

Мартиненко Олена Вікторівна, Чкана Ярослав Олегович: Розглянуто проблему формування математичної компетентності майбутніх учителів математики при вивченні математичних дисциплін: 1) моделювання процесу підготовки майбутнього вчителя математики на засадах компетентнісного підходу в умовах НУШ при вивченні математичних дисциплін;

2) використання фасилітативних технологій при навчанні математичних дисциплін майбутніх вчителів математики при офлайн та онлайн навчанні; 3) практичні засади формування математичної компетентності майбутніх учителів математики через розвиток їх критичного мислення; 4) дослідження особливостей впровадження технологій STEM-освіти при вивченні математичних дисциплін у процесі підготовки майбутніх учителів математики; Розглянуто досвід використання фасилітативного підходу, який забезпечує вибір та реалізацію індивідуальних освітніх траєкторій студентів, сприяє розвитку їх особистісних якостей у навчанні майбутніх учителів математики при викладанні курсу математичного аналізу та проведено SWOT-аналіз фасилітативних технологій, який підтверджує їх ефективність для створення додаткових сприятливих умов для успішної підготовки майбутніх учителів математики [1.1]. Виокремлено теоретичні засади розвитку критичного мислення у процесі навчання математичного аналізу на рівні показників, принципів, властивостей, прийомів та етапів. З'ясовано педагогічні умови та сформульовано завдання, реалізація яких в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти забезпечує формування цього типу мислення при вивченні математичних дисциплін. Виявлено, що математичні задачі, розв'язування яких вимагає комплексного дослідження та вибору найефективнішого шляху отримання правильного результату, є ефективним інструментом розвитку критичного мислення студентів [1.2]. Розглянуто роль і місце когнітивної візуалізації при активізації критичного мислення учнів на уроках математики. Виділені складові критичного мислення, для яких використання когнітивно-візуального підходу є найдоцільнішим: аналіз інформації, розпізнавання шаблонів та зв'язків, генерування та оцінка ідей, вирішування протиріч. Запропоновано деякі способи, технології та інструменти, які можуть допомогти застосувати когнітивну візуалізацію для формування критичного мислення учнів у процесі вивчення математики [1.3]. Зроблено аналіз освітньо-професійних програм для бакалаврів спеціальності «014 Середня освіта. Математика» з точки зору розвитку критичного мислення при вивченні інформатичних дисциплін; описано роль та обґрунтовано доцільність широкого застосування інформатичних дисциплін у цикл професійної підготовки майбутніх учителів математики [1.4]. 1.1. Чкана Я., Мартиненко О., Шищенко І., Удовиченко О. Педагогічна фасилітація у професійній підготовці майбутніх учителів математики засобами пакету Maple. Фізико-математична освіта, 2023. Том 38. № 5. С. 46-52. DOI: 10.31110/2413-1571-2023-038-5-007 1.2. Чкана, Я., Мартиненко, О. Критичне мислення як важлива складова математичної компетентності майбутніх учителів математики. Освіта. Інноватика. Практика, 11(5). 2023. С. 102–107. 1.3. Чкана. Я., Герасименко В., Стоцький І. Активізація критичного мислення учнів засобами когнітивно-візуальних технологій на уроках математики. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 64, 2. 2023. С. 364-369. (Index Copernicus) (1 д.а.) <https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-2-58> 1.4. Чкана Я., Герасименко В., Пономаренко В. Роль інформатичних дисциплін у розвитку критичного мислення майбутніх учителів математики. Інноваційна педагогіка, 60. 2023. С. 154-157. (Index Copernicus) (1 д.а.)

Каленик Михайло Вікторович: Розглянуто сутність тестових технологій та їх використання в освітньому процесі, обґрунтовано організаційно-дидактичні умови їх реалізації при вивченні фізики [2.1; 2.2]. Розглянуто теоретичні засади використання інтелект-карт як допоміжного інструменту методів навчання фізики, їхні переваги та методичні рекомендації щодо їх використання у навчальному процесі, можливості складання й використання інтелект-карт в процесі навчання фізики, зокрема для фіксації та опанування істотних ознак компонентів змісту шкільного курсу фізики [2.3]. Розкрито особливості використання різних адаптивних засобів навчання для формування навичок самостійності студентів у процесі опанування природничо-математичних дисциплін; встановлено основні напрями вивчення проблеми розвитку самостійності студентів з позиції використання адаптивних засобів в освітньому процесі при опануванні здобувачами освіти природничо-математичних дисциплін; з'ясовано переваги окремих адаптивних засобів навчання та окреслено можливі шляхи вдосконалення природничо-математичної освіти з точки зору основних можливостей їх застосування [2.4].

Досліджено особливості питання гейміфікації при формуванні готовності до самореалізації у студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ) у процесі навчання; визначено ефективні засоби формування готовності до самореалізації з метою врахування індивідуальних особливостей кожного студента [2.5]. Розглянуто вплив інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на формування цифрової компетентності здобувачів вищої освіти та покращення їхніх навичок у повсякденній, професійній та навчальній діяльності; запропоновано створення ефективної політики розвитку цифрової компетентності студентів через використання інформаційних технологій в освітньому процесі; окреслено ключові принципи цифрової компетентності, сучасного стану розвитку цифрових навичок та існуючих засобів для їх розвитку [2.6; 2.7; 2.8].

2.1. Yaroslava Sikora, Mykhailo Kalenyk, Svitlana Hubina, Viktoriia Vasiuta, Vasyl Vasiuta (2022) The use of adaptive learning in the study of natural and mathematical disciplines as a means of developing students' independence. AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research. SPECIAL ISSUE NO.: 12/02/XXXI. (VOL. 12, ISSUE 2, SPECIAL ISSUE XXXI), 184-189. – WOS – 0,5 друк.арк.

2.2. Alla Saltykova, Dmytro Saltykov, Mykhailo Kalenyk, Yury Shkurdoda Testing as a method of monitoring educational achievements of physics students. Актуальні питання природничо-математичної освіти. 2023. Випуск 1(21).С. 12-22– Copernicus – 0,6 друк.арк.

2.3. Mykhailo Kalenyk Didactic fundamentals of using mind maps in the process of teaching physics at school. Актуальні питання природничо-математичної освіти. 2023. Випуск 1(21).С. 149-158– Copernicus – 0,6 друк.арк.

2.4. Yaroslava Sikora, Mykhailo Kalenyk, Svitlana Hubina, Viktoriia Vasiuta, Vasyl Vasiuta (2022) The use of adaptive learning in the study of natural and mathematical disciplines as a means of developing students' independence. AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research. SPECIAL ISSUE NO.: 12/02/XXXI. (VOL. 12, ISSUE 2, SPECIAL ISSUE XXXI), 184-189. – WOS – 0,5 друк.арк.

2.5. Liudmyla Tsurkan, Mykola Dubinka, Nataliia Savchenko, Lidiia Slipchyshyn, Mykhailo Kalenyk (2023) Gamification in developing readiness for self-fulfillment in students of higher educational institutions. Journal for Educators, Teachers and Trainers, Vol. 14 (1)., 279-289. DOI: 10.47750/jett.2023.14.01.024 – WOS – 0,46 друк.арк.

2.6. Pakhomova, T., Hryhorieva, V., Omelchenko, A., Kalenyk, M., & Semak, L. (2023). The formation of digital competence by means of information and communication technologies among students of higher education. Revista Eduweb, 17(2), 78-88. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.7> – WOS – 0,46 друк.арк.

2.7. Nesvidomin, A., Pylypaka, S., Volina, T., Kalenyk, M., Shuliak, I., Semirnenko, Y., Tarelnyk, N., Hryshchenko, I., Kholodniak, Y., Sierykh, L. (2023). Constructing geometrical models of spherical analogs of the involute of a circle and cycloid. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 4 (7 (124)), 6–12. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.284982> Scopus

2.8. Volina T., Pylypaka S., Kalenyk M., Dieniezhnikov S., Nesvidomin V., Hryshchenko I., Lytvynenko Ya., Borodai A., Borodai D., Borodai Ya. Construction of mathematical model of particle movement by an inclined screw rotating in a fixed casing (2023). Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 5/7 (125), 60–69. DOI: 10.15587/1729-4061.2023.288548 Scopus <https://journals.uran.ua/eejet/article/view/288548/283772>

Шищенко І.В.: Розглянуто розвиток інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах НУШ: теоретико-практичні аспекти професійної підготовки вчителя: • розроблено концепцію дослідження розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах НУШ [3.1]; • розкрито загальні питання теорії професійної підготовки вчителя до розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах НУШ: особливості методичної підготовки вчителя до розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах НУШ [3.1; 3.2], методологічні підходи до підготовки майбутніх учителів математики до розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах НУШ [3.1; 3.6], особливості організації дистанційного навчання майбутніх учителів математики [3.1; 3.8]; • розкрито практичні засади методичної підготовки вчителя до розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах НУШ [3.2]; • розглянуто актуальні форми і методи професійної підготовки вчителя до розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах НУШ: проведення STEM проєктів [3.5], можливості майстер-класів [3.7]; застосування цифрових технологій [3.4]; • розкрито роль цифровізації сучасних економічних процесів для реформування освіти [3.3]. 3.1

Шищенко І.В. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах НУШ: теоретико-практичні аспекти професійної підготовки вчителя : монографія. [за наук. ред. О.В. Семеніхіної]. Суми : [ФООП Цьома С.П.], 2023. 310 с. 3.2.Шищенко І. В. Загальна методика навчання математики. Особливості упровадження НУШ. Методичні матеріали. Суми, 2023. 86 с. 3.3.Кудріна О., Шищенко І. Економічна політика розвитку цифрової фінансової доступності як важлива умова розвитку економіки України. Цифрова економіка та економічна безпека. 2023. № 4(04). С. 63-67. <https://doi.org/10.32782/dees.4-11> 3.4.Shyshenko I., Martynenko O., Chkana Y., Udovychenko O., Stotskyi I. Semenikhina O. Implementation of a facilitative approach to teaching mathematical disciplines to future mathematics teachers by means of the MAPLE package. 46nd international convention on information, communication and electronic technology (MIPRO), (May, 2023), Opatija, Croatia. 2023. 1,2 д.а. <http://www.mipro.hr/MIPRO2023.CE/ELink.aspx> 3.5.Семеніхіна О. В., Друшляк М. Г., Шищенко І. В. STEM проєкт як засіб навчання моделювання майбутніх вчителів математики та інформатики. Інформаційні технології і засоби навчання. 2022. № 90(4). С. 46–56. <https://doi.org/10.33407/itlt.v90i4.4946> 1 д.а. 3.6.Шищенко І. Методологічні підходи до підготовки майбутніх учителів математики до розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах НУШ. Особистісно-професійна компетентність педагога: теорія і практика: збірник наукових статей / за заг. ред. Л. В. Серих. Суми: НІКО, 2023. С. 200-203. 0,3 д.а. 3.7.Шищенко І. В. Можливості майстер-класів у підготовці майбутніх учителів математики до розвитку ІЦК учнів НУШ. Проблеми математичної освіти (ПМО – 2023): матеріали Міжнародної науково-методичної конференції, м. Черкаси, 6-7 квітня 2023 р. Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2023. С. 148-149. 0,1 д.а. 3.8.Шищенко І. В. Проблеми дистанційного навчання студентів ЗВО в умовах війни. Сучасні тенденції підготовки майбутніх фахівців у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти: матеріали Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції (24-25 травня 2023 року, м. Полтава). Полтава, 2023. 0,1 д.а.

Одінцова Оксана Олександрівна: Розглянуто застосування іменних теорем у шкільному курсі математики, особливості створення авторських задач; особливості застосування сучасної математики в позакласній роботі з математики [4.1]; особливості підготовки першокурсників до сприймання геометричного матеріалу; методичні особливості навчання проєктивної геометрії; специфіку подолання освітніх втрат з математики; особливості створення освітніх програм у сучасних умовах. Одінцова О.О., Кудлай А.Б. До питання застосування сучасної математики в позакласній роботі з математики на прикладі парадоксів руху на дорогах// Молодь і ринок: науковий. журнал. – Дрогобич, Посвіт, 2023. – Випуск 4 (212) – С.109 - 114. (0,88 друк.аркуш) (Фахове видання, index Copernicus) (<http://mir.dspu.edu.ua/issue/view/16684>, <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/279648/275550>).

Чашечникова Ольга Серафимівна: Розглянуто специфіку подолання освітніх втрат з математики [5.1]; Вивчено особливості створення освітніх програм у сучасних умовах; Досліджено специфіку побудови ефективних систем запитань з шкільного курсу математики та методичні особливості їх застосування [5.4]; Проаналізовано специфіку навчання математики у ліцях спортивного профілю [5.2]; Досліджено ефективність проведення у сучасних умовах олімпіад і турнірів з математики та фізики як спосіб розвитку творчого мислення учнів; визначено підходи до оновлення форм роботи та змісту завдань [5.3]. 5.1. Єргіна О.В., Чашечникова О.С., Греф С.В. Математика. Навчаємося розв'язувати задачі. Зошит для учнів 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД, 2023. – 80 с. 8,4 да Схвалено для використання в освітньому процесі (МОН, пр.№6 засідання експертної комісії з математики від 13.06.2023 р.) 5.2. Чашечникова О.С., Плечій Я.О. Специфіка навчання математики у ліцях спортивного профілю// Актуальні питання природничо-математичної освіти. – Суми : Сум ДПУ, 2023. - №2(22). –С. 121-127. (0,75 да) Категорія Б (Index Copernicus (прийнято до друку)). 5.3. Чашечникова О.С., Ольшанська А. А. Олімпіади і турніри з математики та фізики як спосіб розвитку творчого мислення учнів// Актуальні питання природничо-математичної освіти. – Суми : Сум ДПУ, 2023. - №2(22). –С. 116-121. (0,6 да) Категорія Б (Index Copernicus) (прийнято до друку). 5.4.Nina Tarasenkova, Iryna Akulenko, Kira Hnezdilova, Olga Chashechnikova, Vadym

Kirman, Zoia Serdiuk, Oksana Kolomiets, Anton Zaporozhets "Efficient Questioning in Teaching Mathematics: Teachers' Attitudes and Practices". *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 2023. Volume 15 Issue 1, p.216-246. Web of science <https://doi.org/10.18662/rrem/15.1/694> (2,6 да)
<https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/5234>

Друшляк Марина Григорівна: Розглянуто проблему штучного інтелекту як засобу розвитку критичного мислення майбутніх учителів математики [6.1]; фундування знань у системі професійної підготовки майбутніх учителів математики при вивченні методу математичної індукції [6.2]; QR-код як сучасний освітній інструмент для впровадження підходу BYOD [6.3]; Проаналізовано дані міжнародного багатоцентрового дослідження тривоги студентів університету (набір даних SMARVUS) [6.4]. 6.1. Лукашова Т., Друшляк М. Штучний інтелект як засіб розвитку критичного мислення майбутніх учителів математики. *Фізико-математична освіта*, 2023. Том 38. № 5. С. 18-25. DOI: 10.31110/2413-1571-2023-038-5-003 (0,7 др.арк) (фаховому виданні, категорії Б, Index Copernic). 6.2. Лукашова Т., Друшляк М., Хворостіна Ю. Фундування знань у системі професійної підготовки майбутніх учителів математики при вивченні методу математичної індукції. *Фізико-математична освіта*. 2023. Т. 38. №3. С. 29-35. DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-3-004> (1 др.арк) (Фахове, Б, Index Copernicus) 6.3. Drushlyak M., Sabadosh Yu., Mulesa P., Diemientiev E., Yurchenko A. and Semenikhina O. (2023). QR code as a modern educational tool for implementing the BYOD approach. 46th ICT and Electronics Convention – MIPRO 2023. May 22-26, 2023 Opatija, Croatia. 2023. pp. 584-589, doi:10.23919/MIPRO57284.2023.10159739. (Scopus) (0,75 др.арк.) 6.4. Jenny Terry, Robert M. Ross, Tamas Nagy, Mauricio Salgado, Patricia Garrido-Vásquez, Jacob O. Sarfo, Susan Cooper, Anke C. Buttner, Tiago J. S. Lima, İbrahim Öztürk, Nazlı Akay, Flavia H. Santos, Christina Artemenko, Lee T. Copping, Mahmoud M. Elsherif, Ilija Milovanović, Robert A. Cribbie, Marina G. Drushlyak et al. (2023). Data from an International Multi-Centre Study of Statistics and Mathematics Anxieties and Related Variables in University Students (the SMARVUS Dataset). *Journal of Open Psychology Data*. 11(8). 1-25. DOI:10.5334/jopd.80. (2,4 др.арк.) (Scopus)

1.1. Наукові здобутки

1. Опубліковано монографій в Україні: 1) Шищенко І.В. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах НУШ: теоретико-практичні аспекти професійної підготовки вчителя : монографія. [за наук. ред. О.В. Семеніхіної]. Суми : [ФОП Цьома С.П.], 2023. 310 с.

2. Опубліковано навчальних (навчально-методичних) посібників: 1) Одінцева О.О. Вища математика : навч. посіб.: у 2-х ч. / Ф.М. Лиман, В.Ф. Власенко та інші; за загальн. редакцією Ф.М. Лимана. – Суми: Університетська книга, 2023. –614 с. (47,2 друк. аркуш.) (виправлений, Гриф надано МОН лист № 14/18.2- 1436 від 11.02.2002 (частина 1), Лист № 14/18.2- 842 від 19.05.2003 р., ISBN 978-966-680-230-9) 2) Єрґіна О.В., Чашечникова О.С., Греф С.В. Математика. Навчаємося розв'язувати задачі. Зошит для учнів 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД, 2023. – 80 с. 8,4 да Схвалено для використання в освітньому процесі (МОН , пр.№6 засідання експертної комісії з математики від 13.06.2023 р.) 3) Мартиненко О.В., Чкана Я.О. Функції багатьох змінних: диференціальне та інтегральне числення : Навчальний посібник. Суми, 2023. 151 с. (8,8 д.а.) (Рекомендовано вченою радою СумДПУ імені А.С.Макаренка протокол 2 від 26.06.2023)

3. Кількість статей у фахових виданнях: 1) Одінцева О.О., Кудлай А.Б. До питання застосування сучасної математики в позакласній роботі з математики на прикладі парадоксів руху на дорогах// Молодь і ринок: науковий. журнал. – Дрогобич, Посвіт, 2023. – Випуск 4 (212) – С.109 - 114. (0,88 друк.аркуш) (Фахове видання, index Copernicus) (<http://mir.dspu.edu.ua/issue/view/16684>, <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/279648/275550>) 2) Чашечникова О.С. Методичні особливості навчання геометричних перетворень учнів з різними стилями мислення // Актуальні питання природничо-математичної освіти. – Суми : Сум ДПУ, 2023. - №1(21). –С. 98-111. (0,7 да) Категорія Б (Index Copernicus DOI 10.5281/zenodo.8032560 https://fizmat.sspu.edu.ua/images/NAUKA/APPMO/Arhiv/appmo_121_2023_448fa.pdf 3) Чкана, Я.,

Мартиненко, О. Критичне мислення як важлива складова математичної компетентності майбутніх учителів математики. *Освіта. Інноватика. Практика*, 11(5). 2023. С. 102–107. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i5-015> (Index Copernicus) (0,6 д.а.) 4) Чкана. Я., Герасименко В., Стоцький І. Активізація критичного мислення учнів засобами когнітивно-візуальних технологій на уроках математики. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 64, 2. 2023. С. 364-369. (Index Copernicus) (1 д.а.) <https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-2-58> 5) Чкана Я., Герасименко В., Пономаренко В. Роль інформатичних дисциплін у розвитку критичного мислення майбутніх учителів математики. *Інноваційна педагогіка*, 60. 2023. С. 154-157. (Index Copernicus) (1 д.а.) <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.31> 6) Чкана Я., Мартиненко О., Шищенко І., Удовиченко О. Педагогічна фасилітація у професійній підготовці майбутніх учителів математики засобами пакету Maple. *Фізико-математична освіта*, 2023. Том 38. № 5. С. 46-52. (Фахове видання, index Copernicus) (1 д.а.) DOI: 10.31110/2413-1571-2023-038-5-007 7) Alla Saltykova, Dmytro Saltykov, Mykhailo Kalenyk, Yury Shkurdoda Testing as a method of monitoring educational achievements of physics students. *Актуальні питання природничо-математичної освіти*. 2023. Випуск 1(21). С. 12-22 (0,6 обл.-вид.арк.) DOI: 10.5281/zenodo.8025428 8) Mykhailo Kalenyk Didactic fundamentals of using mind maps in the process of teaching physics at school. *Актуальні питання природничо-математичної освіти*. 2023. Випуск 1(21). С. 149-158– Copernicus – 0,6 друк.арк. 9) Лукашова Т., Друшляк М. Штучний інтелект як засіб розвитку критичного мислення майбутніх учителів математики. *Фізико-математична освіта*, 2023. Том 38. No 5. С. 18-25. DOI: 10.31110/2413-1571-2023-038-5-003 (0,7 др.арк) (фаховому виданні, категорії Б, Index Copernicus). 10) Лукашова Т., Друшляк М., Хворостіна Ю. Фундування знань у системі професійної підготовки майбутніх учителів математики при вивченні методу математичної індукції. *Фізико-математична освіта*. 2023. Т. 38. №3. С. 29-35. DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-3-004> (1 др.арк) (Фахове, Б, Index Copernicus) 11) Чашечникова О.С., Плечій Я.О. Специфіка навчання математики у ліцях спортивного профілю// *Актуальні питання природничо-математичної освіти*. – Суми : Сум ДПУ, 2023. - №2(22). –С. 121-127. (0,75 да) Категорія Б (Index Copernicus (прийнято до друку). 12) Чашечникова О.С., Ольшанська А. А. Олімпіади і турніри з математики та фізики як спосіб розвитку творчого мислення учнів// *Актуальні питання природничо-математичної освіти*. – Суми : Сум ДПУ, 2023. - №2(22). –С. 116-121. (0,6 да) Категорія Б (Index Copernicus) (прийнято до друку).

4. Кількість статей, опублікованих закордоном: 1. Nina Tarasenkova, Iryna Akulenko, Kira Hnezdilova, Olga Chashechnikova, Vadym Kirman , Zoia Serdiuk , Oksana Kolomiets, Anton Zaporozhets "Efficient Questioning in Teaching Mathematics: Teachers' Attitudes and Practices". *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 2023. Volume 15? Issue 1, p.216-246. Web of science <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/5234> <https://doi.org/10.18662/rrem/15.1/694> (2,6 да) 2. I.V. Shyshenko, Ya.O. Chkana, O.V. Martynenko, O.M. Udovychenko, I.I. Stotskyi, O.V. Semenikhina. Implementation of a facilitative approach to teaching mathematical disciplines to future mathematics teachers by means of the MAPLE package. 46th ICT and Electronics Convention, MIPRO 2023 (Opatija, Croatia, 22 - 26 May 2023). Pp. 681-686. Scopus (1 д.а.) <https://doi.org/10.23919/MIPRO57284.2023.10159878> 3. Yaroslava Sikora, Mykhailo Kalenyk, Svitlana Hubina, Viktoriia Vasiuta, Vasyl Vasiuta (2022) The use of adaptive learning in the study of natural and mathematical disciplines as a means of developing students' independence. *AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research. SPECIAL ISSUE NO.: 12/02/XXXI. (VOL. 12, ISSUE 2, SPECIAL ISSUE XXXI)*, 184-189. – WOS – 0,5 друк.арк. 4. Liudmyla Tsurkan, Mykola Dubinka, Nataliia Savchenko, Lidiia Slipchyshyn, Mykhailo Kalenyk (2023) Gamification in developing readiness for self-fulfillment in students of higher educational institutions. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, Vol. 14 (1)., 279-289. DOI: 10.47750/jett.2023.14.01.024 – WOS – 0,46 друк.арк. 5. Pakhomova, T., Hryhorieva, V., Omelchenko, A., Kalenyk, M., & Semak, L. (2023). The formation of digital competence by means of information and communication technologies among

students of higher education. *Revista Eduweb*, 17(2), 78-88. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.7> – WOS – 0,46 друк.арк. 6. Nesvidomin, A., Pylypaka, S., Volina, T., Kalenyk, M., Shuliak, I., Semirnenko, Y., Tarelnyk, N., Hryshchenko, I., Kholodniak, Y., Sierykh, L. (2023). Constructing geometrical models of spherical analogs of the involute of a circle and cycloid. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 4 (7 (124)), 6–12. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.284982> Scopus <https://journals.uran.ua/eejet/issue/view/17014> 0,6 друк.арк.

5. Кількість публікацій (статей) у міжнародних репозитарійних базах даних: 1. Nina Tarasenkova, Iryna Akulenko, Kira Hnezdilova, Olga Chashechnikova, Vadym Kirman, Zoia Serdiuk, Oksana Kolomiets, Anton Zaporozhets "Efficient Questioning in Teaching Mathematics: Teachers' Attitudes and Practices". *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 2023. Volume 15 Issue 1, p.216-246. Web of science <https://doi.org/10.18662/rrem/15.1/694> (2,6 да) <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/5234> 2. Руденко Ю. О., Друшляк М. Г., Шамоля В. Г., Острога М. М., Семеніхіна О. В. (2023). Розвиток здатності студентської молоді протистояти інформаційним впливам. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 94(2), 54-71. <https://doi.org/10.33407/itlt.v94i2.5162> (WoS) (1,3 др.арк.) 3. Drushlyak M., Sabadosh Yu., Mulesa P., Diemientiev E., Yurchenko A. and Semenikhina O. (2023). QR code as a modern educational tool for implementing the BYOD approach. 46th ICT and Electronics Convention – MIPRO 2023. May 22-26, 2023 Opatija, Croatia. 2023. pp. 584-589, doi:10.23919/MIPRO57284.2023.10159739. (Scopus) (0,75 др.арк.) 4. Jenny Terry, Robert M. Ross, Tamas Nagy, Mauricio Salgado, Patricia Garrido-Vásquez, Jacob O. Sarfo, Susan Cooper, Anke C. Buttner, Tiago J. S. Lima, İbrahim Öztürk, Nazlı Akay, Flavia H. Santos, Christina Artemenko, Lee T. Copping, Mahmoud M. Elsherif, Ilija Milovanović, Robert A. Cribbie, Marina G. Drushlyak et al. (2023). Data from an International Multi-Centre Study of Statistics and Mathematics Anxieties and Related Variables in University Students (the SMARVUS Dataset). *Journal of Open Psychology Data*. 11(8). 1-25. DOI:10.5334/jopd.80. (2,4 др.арк.) (Scopus) 5. Чкана, Я., Мартиненко, О. Критичне мислення як важлива складова математичної компетентності майбутніх учителів математики. *Освіта. Інноватика. Практика*, 11(5). 2023. С. 102–107. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i5-015> (Index Copernicus) (0,6 д.а.) 6. Чкана Я., Герасименко В., Стоцький І. Активізація критичного мислення учнів засобами когнітивно-візуальних технологій на уроках математики. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 64, 2. 2023. С. 364-369. (Index Copernicus) (1 д.а.) <https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-2-58> 7. Чкана Я., Герасименко В., Пономаренко В. Роль інформатичних дисциплін у розвитку критичного мислення майбутніх учителів математики. *Інноваційна педагогіка*, 60. 2023. С. 154-157. (Index Copernicus) (1 д.а.) <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.31> 8. I.V. Shyshenko, Ya.O. Chkana, O.V. Martynenko, O.M. Udovychenko, I.I. Stotskyi, O.V. Semenikhina. Implementation of a facilitative approach to teaching mathematical disciplines to future mathematics teachers by means of the MAPLE package. 46th ICT and Electronics Convention, MIPRO 2023 (Opatija, Croatia, 22 - 26 May 2023). Pp. 681-686. Scopus (1 д.а.) <https://doi.org/10.23919/MIPRO57284.2023.10159878> 9. Shyshenko I., Martynenko O., Chkana Y., Udovychenko O., Stotskyi I. Semenikhina O. Implementation of a facilitative approach to teaching mathematical disciplines to future mathematics teachers by means of the MAPLE package. 46nd international convention on information, communication and electronic technology (MIPRO), (May, 2023), Opatija, Croatia. 2023. Scopus (1,2 д.а.) <http://www.mipro.hr/MIPRO2023.CE/ELink.aspx> 10. Yaroslava Sikora, Mykhailo Kalenyk, Svitlana Hubina, Viktoriia Vasiuta, Vasyl Vasiuta (2022) The use of adaptive learning in the study of natural and mathematical disciplines as a means of developing students' independence. *AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research. SPECIAL ISSUE NO.: 12/02/XXXI. (VOL. 12, ISSUE 2, SPECIAL ISSUE XXXI)*, 184-189. – WOS – 0,5 друк.арк. 11. Liudmyla Tsurkan, Mykola Dubinka, Nataliia Savchenko, Lidiia Slipchyshyn, Mykhailo Kalenyk (2023) Gamification in developing readiness for self-fulfillment in students of higher educational institutions. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, Vol. 14 (1)., 279-289. DOI: 10.47750/jett.2023.14.01.024 – WOS – 0,46 друк.арк. 12. Pakhomova, T., Hryhorieva, V., Omelchenko, A., Kalenyk, M., & Semak, L.

(2023). The formation of digital competence by means of information and communication technologies among students of higher education. *Revista Eduweb*, 17(2), 78-88. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.7> – WOS – 0,46 друк.арк. 13. Лукашова Т., Друшляк М., Шищенко І., Скасків Л. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів математики при вивченні окремих розділів олімпіадної математики. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2023. (подано до друку).

1. Визначено основні напрямки удосконалення підготовки майбутніх вчителів математики до роботи у закладах передвищої освіти ЗПТО (проф.Чашечникова О.С., доц. Мартиненко О.В., Чухрай З. Б., творча група викладачів математики (відповідальні Скубко Н.А., Лабудько В.С.), педагогічний експеримент у Сумському будівельному коледж, КЗВО «Рівненська медична академія» ВП «Рокитнівський фаховий медичний коледж» РОР; ВСП "Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП", ВСП "Березнівський лісотехнічний фаховий коледж НУВГП).

2. Визначено напрямки вдосконалення підготовки студентів до проходження педагогічної практики у закладах середньої освіти в умовах дистанційного навчання (проф.Чашечникова О.С., доц. Друшляк М.Г., доц. Мартиненко О.В., доц. Одінцева О.О., доц. Шищенко І.В., доц. Чкана Я.О.).

3. Визначено етапи формування математичної культури учнів в сучасних умовах (проф.Чашечникова О.С.).

4. Зроблено порівняльний аналіз змісту модульних програм з математики для основної школи різних авторських колективів (проф.Чашечникова О.С., творча група вчителів математики, Светлова Т.В.).

5. Удосконалено структуру міжпредметних зв'язків змісту шкільного курсу математики (проф. Чашечникова О.С., доц.Одінцева О.О.) та фізики (доц. Каленик М. В.) основної та старшої школи.

6. Вдосконалено критерії до онлайн майстер-класів для вчителів математики (проф. Чашечникова О.С., доц.Одінцева О.О.).

7. Розглянуто етапи реалізації принципів мультикультурної освіти в умовах навчання математики (проф. Чашечникова О.С.).

8. Зроблено порівняльний аналіз тенденцій вивчення математичних курсів в закладах середньої та вищої освіти України, США, Латвії, Литви, Туркменістану (проф. Чашечникова О.С., проф. Гарнер М., проф.Ватсон В., доц. Нарквявичене Б., Кавалаяускас О.).

9. Проаналізовано сучасні тенденції у формуванні математичної грамотності в умовах дистанційного навчання математики (проф.Чашечникова О.С., доц. Одінцева О.О.)

10. Вироблено критерії вдосконалення змісту навчання математики із врахуванням специфіки дистанційного навчання у закладах середньої освіти (проф. Чашечникова О.С., доц.Одінцева О.О., Светлова Т. В., творча група вчителів математики, магістранти Котляр Н.Г., Антонова Ю.М., Заєць В.Є.).

11. Вироблено критерії вдосконалення змісту навчання математики із врахуванням специфіки дистанційного навчання у закладах передвищої та вищої освіти (проф. Чашечникова О.С., доц. Друшляк М.Г., доц. Мартиненко О.В., доц.Одінцева О.О., Чухрай З. Б., Скубко Н.А.).

12. Вироблено критерії вдосконалення змісту навчання математики із врахуванням специфіки дистанційного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (проф. Чашечникова О.С., Лабудько В.С.).

13. Проаналізовано ефективність дистанційних форм проведення математичних олімпіад та конкурсів для школярів (проф. Чашечникова О.С., доц.Одінцева О.О., Светлова Т.В., вчителі математики КУ Класична гімназія м. Суми Панченко Т. І., КУ ссш№9 Мелентьєва Т.П., КУ ССШ №17 Бережецька Л.С.);

14. Розглянуто специфіку проведення творчих конкурсів та олімпіад з математики в умовах дистанційного навчання (проф.Чашечникова О.С., доц.Одінцева О.О.).

15. Вдосконалено методичну систему змішаного навчання предметів фізико-математичного циклу студентів-іноземців (проф.Чашечникова О.С., доц.О.В.Мартиненко, доц.Одінцова О.О.).

1.2. Практична цінність:

1. Оновлено програму авторського курсу «Евристика у навчанні математики» для майбутніх вчителів математики, фізики, інформатики, дисциплін природничого циклу (проф. Чашечникова О.С.).

2. Розроблено програму вибіркового авторського курсу «Методика роботи з обдарованими учнями (основна школа)» (проф.Чашечникова О.С.).

3. Розроблено програму вибіркового авторського курсу «Методика роботи з обдарованими учнями (старша школа)» (проф.Чашечникова О.С.).

4. Вдосконалено програму авторського курсу «Олімпіадна математика» (доц. Одінцова О.О.).

5. Удосконалено матеріали для розробки методичних рекомендацій щодо проходження педагогічної практики в умовах дистанційного навчання (проф. Чашечникова О.С.).

6. Розроблено дидактичні матеріали для впровадження дистанційних курсів з предметів фахової підготовки (проф.Чашечникова О.С., проф. Друшляк М.Г., проф. Каленик М.В., доц. Одінцова О.О., доц. Мартиненко О.В., доц. Чкана Я.О., доц. Шищенко І.В.).

7. Розроблено і впроваджено в практику цілісну систему тестових завдань з фізики, що сприяє підвищенню об'єктивності діагностики якості знань і компетентностей студентів (проф. Каленик М.В.).

8. Розроблено практичні поради щодо створення інтелект-карт, їхньої структури та використання у навчальному процесі (проф. Каленик М.В.).

9. Розроблено авторські курси «ІТ в освітньому просторі НУШ», «Цифрові технології у професійній діяльності вчителя», «Розвиток ключових компетентностей на уроках математики в умовах НУШ» (доц.Шищенко І.В.).

10. Організована робота творчої групи студентів (наук. кер. проф. Чашечникова О.С., проф. Друшляк М.Г., проф. Каленик М.В., доц. Одінцова О.О., доц. Мартиненко О.В., доц. Чкана Я.О.) з проблем розвитку інтелектуальних здібностей та творчого мислення учнів/студентів процесі навчання математики / дисциплін математичного циклу.

11. Розроблено методичне забезпечення курсу математичного аналізу для майбутніх учителів математики з використанням засобів інформаційної підтримки (доц. Мартиненко О.В., доц. Чкана Я.О.).

12. Організовано та проведено IV Міжнародну дистанційну науково-методичну конференцію «Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс - 2023» (10 листопада 2023 р.).

Відповідність отриманих наукових результатів сучасному рівню досліджень в даній галузі. Відповідає світовим стандартам.

Практична цінність результатів НДР. Результати можуть бути використані у закладах середньої, передвищої, вищої освіти; у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Конкурентноспроможні. Не потребують великих матеріальних витрат для розробки та впровадження.

Поза межами організації-виконавця можуть бути використані: навчальні та навчально-методичні посібники.

Використання результатів у навчальному процесі: Створено курси лекцій «Евристика у навчанні математики», «Методика роботи з обдарованими учнями (основна школа)», «Методика роботи з обдарованими учнями (старша школа)» (проф.Чашечникова О.С.). Оновлено курси лекцій з предметів «Вибрані питання методики навчання математики (поглиблене вивчення)», «Методика навчання математики у профільній школі», «Евристика» (проф.Чашечникова О.С.), «Олімпіадна математика» (доц. Одінцова О.О.); методики навчання математики (проф.Чашечникова О.С., доц. Шищенко І.В.), аналітичної геометрії, елементарної

математики, історії математики, математичного аналізу (доц. Мартиненко О.В., доц. Чкана Я.О.) із врахуванням компетентнісного підходу.

Основні висновки. Потребує продовження роботи по оновленню навчально-методичного забезпечення у контексті концепції «Нова українська школа».

Кількість співробітників: 7 штатних; сумісників - 16; молодих учених – 1; студентів – 8; які брали участь у виконанні НДР.

Керівник та члени науково-дослідної лабораторії: керівник – д. пед н., проф. Чашечникова О.С.; члени лабораторії: докт.пед. наук, проф. Друшляк М.Г., к. пед. н., проф. Каленик М.В., к. фіз.-мат. наук, доц. Одінцова О.О., к. фіз.-мат. наук, доц. Мартиненко О.В., к.пед н., доц. Чкана Я.О., к. пед н., доц. Шищенко І.В., к. пед н., доц. Базурін В. М. (кафедра комп'ютерних наук та інформаційних систем, Державний торговельно-економічний університет / Київський Національний торговельно-економічний університет) – за згодою; Чухрай З. Б. - кандидат педагогічних наук (Березнівський лісотехнічний фаховий коледж Національного університету водного господарства та природокористування) – за згодою; Светлова Т.В. - методист з математики навчально-методичного відділу координації освітньої діяльності та професійного розвитку (Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти) – за згодою. У роботі беруть участь: творча група вчителів математики Сумської класичної гімназії (Панченко Тетяна Іванівна, вчитель-методист, Шаповалова Світлана Григорівна, вчитель-методист, Тележенко Тетяна Олексіївна; Шевченко Наталія Олексіївна, Москаленко Інна Миколаївна, наук. кер. проф. О. С. Чашечникова); творча група вчителів Опорного закладу Великочернечинської СШ (Гур'янова Тетяна Олексіївна, директор школи, вчитель математики, Саранчук Олександр Вікторович, вчитель математики, вчитель вищої категорії); творча група вчителів гімназії №1 м.Суми (Симоненко Лариса Іванівна, директор гімназії, вчитель-методист, Бардакова Олена Георгіївна); Глазько Людмила Юріївна, вчитель вищої категорії, Рогинська школа; Азаренкова Альона Іванівна, вчитель вищої категорії, вчитель-методист, ССШ №10; Шаматріна Аліна Володимирівна, вчитель математики, ССШ I-III ступенів № 2 імені Д. Косаренка м. Суми; Кавалаяускас Ольга (Латвія, м. Рига, наук. кер. проф. О.С. Чашечникова).

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія інноваційних технологій викладання фізики та основ нанотехнологій

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Дата створення: 2016 рік.

Мета діяльності: підвищення якості фізичної освіти, підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, що вільно володіє своєю професією й орієнтується в суміжних областях діяльності, вільно використовує у своїй діяльності сучасні досягнення фізики та астрономії, здатного до ефективної роботи за фахом, готового до постійного професійного зростання.

Викладання фізики, астрономії та методик їх навчання повинно перейти в особливий інноваційний режим розвитку, в якому потрібно зберегти все краще, що є в галузі освіти і одночасно зробити її такою, що відповідає світовим нормам і стандартам. Пріоритетним кроком на цьому шляху є інноваційні технології, тобто новітні способи, методи взаємодії викладачів і студентів, що забезпечують ефективне досягнення результатів діяльності, формування та розвиток базових компетентностей.

Пріоритетні завдання: 1. Вивчення досвіду використання, розробка та впровадження сучасних освітніх, інноваційних та інформаційних технологій у навчанні фізики та астрономії; 2. Організація впровадження результатів досліджень і розробок у навчальний процес, сприяння підвищенню якості підготовки кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів; 3. Підтримка наукових досліджень молодих вчених та обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності; 4. Проведення науково-практичних конференцій, семінарів, фестивалів, круглих столів, педагогічних читань, дискусій тощо з актуальних питань методики

навчання фізики, астрономії та основ нанотехнологій для вчителів закладів загальної середньої освіти, викладачів закладів передвищої освіти та педагогічних ЗВО; 5. Проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів фізики ЗЗСО та ЗПО, рецензування випускних робіт, посібників; 6. Апробація отриманих наукових висновків, науково-методичних та навчально-методичних розробок; 7. Проведення інформаційно-просвітницьких заходів (лекцій, турнірів, конкурсів, тренінгів тощо) для учнів загальноосвітніх навчальних закладів, з метою поліпшення якості шкільної фізико-математичної освіти, а також, виявлення та підтримки обдарованої молоді.

Основні напрями та результати діяльності

Лабораторія завершила виконання колективної науково-дослідної роботи «Науково-методичне забезпечення якості навчання фізики в закладах освіти», номер державної реєстрації 0121U107495, термін виконання 2021-2023 рр. Результати роботи були узагальнені в розділах монографій, опублікованої закордоном, висвітлені в наукових статтях, що індексуються у БД Scopus, Web of Science, Copernicus та тезах доповідей, апробовані на наукових конференціях.

Серед основних виділимо наступні:

1. Узагальнено підхід до проведення лабораторних робіт з фізики в школі. З'ясовано основні причини, що зумовлюють недостатню ефективність традиційного підходу до їх організації, проведення й виконання учнями. Фронтальні лабораторні роботи пропонується поділити на п'ять основних груп. Наводяться приклади оформлення робіт кожної групи. Показано, що запропонований комплексний підхід сприяє формуванню в учнів експериментальних умінь та дослідницьких навичок, дає змогу використовувати набуті теоретичні знання та вміння на практиці, формує та розвиває предметну компетенцію учнів. Запропоновано методику використання сучасних інформаційних технологій для організації онлайн-занять з фізики в школі. В його основі лежить інтегративна модель навчально-виховного процесу. Мультимедійні технології розглядаються при роботі з навчальними текстами, проведенні фізичного експерименту, розв'язуванні задач, управлінні навчальною діяльністю учнів, повторенні вивченого матеріалу, перевірці, фіксації знань, організації самостійної діяльності учнів. Запропоновано способи організації дистанційного навчання в синхронному режимі з використанням відеоконференцій, інтерактивної анімації процесів і явищ, навчальних вправ, технології web 2.0, хмарних сервісів. Проведено теоретико-методичний аналіз технологічного підходу до освітнього процесу та узагальнено власний досвід використання інноваційних технологій у процесі навчання студентів. Показано, що використання технологічного підходу до освітнього процесу стимулює інтерес студентів до навчання та дає можливість набуті необхідні майбутньому фахівцю компетентності. Подальші дослідження вбачаємо у розширеному аналізі арсеналу технологій та виокремленні тих, які забезпечать підвищення якості освітнього процесу. Показано, що формування дослідницької компетентності студентів відбувається безпосередньо в процесі здійснення дослідницької діяльності, яка у більшості пов'язана з виконанням проєктів, курсових та кваліфікаційних робіт. Висвітлено вирішення цієї проблеми на лабораторному практикумі з фізики з ІКТ підтримкою. Показано, що в процесі виконання лабораторного практикуму майбутні фахівці вже на молодших курсах вчать планувати й організувати дослідження за певною тематикою, інтерпретувати отримані результати, оформлювати і презентувати власні наукові здобутки за допомогою ІКТ. Як приклад розглядається лабораторна робота з визначення швидкості польоту кулі, на якій поєднується традиційний з ІКТ підтримкою та модельний експеримент. Під час її виконання прослідковуються етапи формування дослідницької компетентності. Для реалізації комп'ютерного моделювання була розроблена спеціальна програма на мові програмування Python версії 3.8, яка дозволяє проводити розрахунки і будувати графіки за результатами цих розрахунків. Отже, дослідницьку компетентність студентів доцільно і можливо формувати при виконанні навчального експерименту з фізики, що модернізований впровадженням досягнень ІКТ. Розглянуто питання методики організації дистанційного навчання учнів з фізики в школі. Запропоновано шляхи ліквідації розмежування між сучасним рівнем викладання фізики й дидактичними можливостями сучасних технологій інформаційного суспільства через

використання можливостей дистанційного навчання не окремо (розподілено), а інтегровано. Зареєстровано нову тему колективної науково-дослідної роботи «Теоретико-методичні засади удосконалення освітнього процесу з фізики», номер державної реєстрації 0124U000428, термін виконання 2024-2027 рр.

2. Опублікована серія статей, що індексуються у БД Scopus щодо виявлення загальних закономірностей впливу температури і розмірних та концентраційних ефектів на електро- та магніторезистивні властивості багатошарових плівкових структур на основі феромагнітних металів, матеріали яких можуть бути використані при навчанні студентів ОР «Магістр» курсів «Вибрані питання сучасної фізики і нанотехнологій» та «Спеціального фізичного практикуму з методів дослідження структури речовини». На основі проведених наукових досліджень розроблені нові розділи курсів лекцій, практичні та лабораторні роботи для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Фізика).

Розробка програм вибіркових навчальних дисциплін: - Теоретичні основи ШКФ, 2 курс, 1 семестр - Методика організації позаурочної роботи з фізики, 3 курс, 1 семестр - Експериментальна база ШКФ (РНУВЕ), Магістратура, 1 курс, 1 семестр - Використання сучасного фізичного обладнання STEM-класів, Магістратура, 1 курс, 1 семестр - Шкільний фізичний лабораторний практикум, Магістратура, 1 курс, 1 семестр - Методика проведення робіт фізичного практикуму в основній і старшій школі, Магістратура, 1 курс, 1 семестр - Сучасні інформаційні технології у навчанні фізики, 4 курс, 2 семестр - Комп'ютерне моделювання у фізиці, 4 курс, 2 семестр - Віртуальний фізичний експеримент, 4 курс, 2 семестр Оновлення програм навчальних дисциплін: - Методика підготовки учнів до ЗНО з фізики, 2 курс, 2 семестр - Мультимедіа в навчанні фізики, Магістратура, 2 курс, 1 семестр - Шкільний фізичний експеримент, Магістратура, 2 курс, 1 семестр Розробка нових практичних робіт (дисципліна «Мультимедіа в навчанні фізики», Магістратура, 2 курс, 1 семестр): - Організація зворотного зв'язку засобами інформаційних технологій; - Створення облікового запису та користування Microsoft, OneDrive, OneNote; - Створення облікового запису та користування Google, GoogleDrive, Google Sites, Learning apps, OnlineBoard, Gmail; - Створення власного сайту на Google Sites; - Створення додатків на Learning apps.

Розробка мультимедійних презентацій до дистанційного проведення курсу «Методика навчання фізики», 3 курс, 2 семестр 2021-2022н.р.: - Методика навчання фізики – навчальний предмет. Способи організації навчальних занять в історії методики навчання фізики. - Структурування навчального змісту шкільного курсу фізики. - Навчальний процес. Процес навчання. Циклічність процесу навчання фізики. - Значущість змісту діяльності навчання. Формування знань, пізнавальних та практичних умінь. - Управління навчальною діяльністю. Активізація навчальної діяльності. - Шкільний фізичний експеримент. Демонстраційні досліди. - Фронтальні лабораторні досліди і роботи. Домашній фізичний експеримент. - Розв'язування фізичних задач, як один із методів навчання фізики. - Узагальнений підхід до вивчення фізичних величин. Розробка інтерактивних комп'ютерних моделей (дисципліна «Застосування комп'ютера при викладанні фізики», 4 курс, 2 семестр): - Модель гідравлічних машин - Модель ядерного реактора - Модель досліду Резерфорда - Модель двигуна внутрішнього згоряння - Модель сполучених посудин (шлюзи) - Модель побудови зображень в лінзах - Модель броунівського руху - Модель лабораторної роботи з визначення густини речовини - Модель лабораторної роботи з вивчення рівноваги важеля - Модель електромагнітних коливань в контурі.

3. В рамках досліджуваної теми члени лабораторії керують студентськими проблемними групами: □ Проблеми сучасної методики навчання фізики – керівник к.пед.н., доц. Каленик М.В. □ Актуальні питання методики навчання фізики у закладах загальної середньої освіти – керівник д. філос. Салтиков Д.І. □ Удосконалення методики навчання фізики у закладах загальної середньої освіти – керівник к.ф.-м.н., доц. Салтикова А.І.

Під керівництвом членів лабораторії були підготовлені статті із студентами ОР Магістр спеціальності 014 Середня освіта (Фізика): 1. Каленик М.В., Цирулик Є.О. Розвиток інтелектуальних здібностей учнів засобами комп'ютерних технологій Розвиток інтелектуальних

умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс – 2023» : матеріали IV Міжнародної дистанційної науково-методичної конференції, м. Суми, 10 листопада 2023 р. / Суми : ФОП Цьома С.П., 2023. С. 61-63. 2. Каленик М.В., Борисенко А.М. Проблеми організації навчання фізики в дистанційному форматі Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс – 2023» : матеріали IV Міжнародної дистанційної науково-методичної конференції, м. Суми, 10 листопада 2023 р. / Суми : ФОП Цьома С.П., 2023. С. 99-100. 3. Каленик М.В., Шатова О.Д. Використання ментальних карт на уроках фізики. Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс – 2023» : матеріали IV Міжнародної дистанційної науково-методичної конференції, м. Суми, 10 листопада 2023 р. / Суми : ФОП Цьома С.П., 2023. С. 101-102. 4. Бондар М.Ю., Салтикова А.І. Використання смартфона у навчальному експерименті з фізики. Сучасні проблеми експериментальної, теоретичної фізики та методики навчання фізики : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Суми, 10-12 квітня 2023 р. / Суми: ПФ НАН України, 2023. С. 22-23. 5. Алтухов А.О., Салтикова А.І. Особливості фізичного експерименту в умовах дистанційного навчання. Крок у науку: дослідження у галузі природничо-математичних дисциплін та методик їх навчання : Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю студентів, аспірантів і молодих учених, м. Чернігів, 7 грудня 2023 р., / Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. С. 139. 6. Саєнко О.В., Салтиков Д.І., Ціннісний компонент предметної компетентності учнів з фізики. Сучасні проблеми експериментальної, теоретичної фізики та методики навчання фізики : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Суми, 10-12 квітня 2023 р. / Суми: ПФ НАН України, 2023. С. 76-77. 7. Салтикова А.І., Салтиков Д.І., Шкурдода Ю.О. Історизм у навчанні фізики. Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс – 2023» : матеріали IV Міжнародної дистанційної науково-методичної конференції, м. Суми, 10 листопада 2023 р. / Суми : ФОП Цьома С.П., 2023. С. 99-100.

4. За тематикою роботи проведено IX Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасні проблеми експериментальної, теоретичної фізики та методики навчання фізики», м. Суми, 10-12 квітня 2023 р. Проведено IX науково-методичну сесію фізико-математичного фестивалю «Актуальні питання фізико-математичної освіти» в рамках концепції «Нова українська школа», 15-17 листопада 2023 р. Результати досліджень використовуються у навчальній, науковій роботі, науково-методичній та інноваційній діяльності студентів та викладачів.

5. Проведені курси підвищення кваліфікації для вчителів закладів загальної середньої освіти м. Суми та Сумської області: Адаменко З.І., ЗЗСО № 5, м. Ромни Ткаченко А.О., ССШ № 26, м. Суми Яровенко С.С., ССШ № 7, м. Суми Кода С.В., Класична гімназія, м. Суми

Рецензування зовнішніх кваліфікаційних робіт вчителів фізики на курсах підвищення кваліфікації: 1. Дідоренко Ю.М. «Управління формуванням інклюзивного середовища закладу освіти» здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент освітньо-професійної програми Управління навчальним закладом Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. 2. Ярової В. М. «Управління розвитком професійної компетентності надавачів освітніх послуг закладів загальної середньої освіти» здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент освітньо-професійної програми Управління навчальним закладом Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

6. Апробація отриманих наукових висновків, науково-методичних та навчально-методичних розробок членів лабораторії: Статті у виданнях, що індексуються базою Scopus 1. Nesvidomin A., Pylypaka S., Volina T., Kalenyk M., Shuliak I., Semirnenko Y., Tarellyk N., Hryshchenko I., Kholodniak Y., Sierykh L. Constructing geometrical models of spherical analogs of the involute of a circle and cycloid. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 2023. Vol.

4, № 7 (124). P. 6–12. 2. Volina T., Pylypaka S., Kalenyk M., Dieniezhnikov S., Nesvidomin V., Hryshchenko I., Lytvynenko Ya., Borodai A., Borodai D., Borodai Ya. Construction of mathematical model of particle movement by an inclined screw rotating in a fixed casing (2023). Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 5/7 (125), 60–69. DOI: 10.15587/1729-4061.2023.288548 3. Saltykova A., Saltykov D., Shkurdoda Y., "Analysis of Possibilities of Using Spin-Valve Structures Based on Fex-Co1-x and FexNi1-x and Cu as Functional Elements of Spintronics," 2023 IEEE 13th International Conference Nanomaterials: Applications & Properties (NAP), Bratislava, Slovakia, 2023. P. NMM08-1-NMM08-4, Статті у виданнях, що індексуються базою WOS 1. Tsurkan L., Dubinka M., Savchenko N., Slipchyshyn L., Kalenyk M. Gamification in developing readiness for self-fulfillment in students of higher educational institutions. Journal for Educators, Teachers and Trainers. 2023 Vol. 14 (1). P. 279-289. 2. Pakhomova T., Hryhorieva V., Omelchenko A., Kalenyk M., Semak L. The formation of digital competence by means of information and communication technologies among students of higher education. Revista Eduweb. 2023. Vol. 17, № 2. P. 78-88. Статті у фахових видання України 1. Kalenyk M. Didactic fundamentals of using mind maps in the process of teaching physics at school. Актуальні питання природничо-математичної освіти. 2023. Вип. 1, № 21. С. 149-158. 2. Saltykova A., Saltykov D., Kalenyk M., Shkurdoda Yu. Testing as a method of monitoring educational achievements of physics students. Актуальні питання природничо-математичної освіти. 2023. Вип. 1, № 21. С. 12-22. Методичні рекомендації 1. Астрономія. Лабораторний практикум. / уклад.: А.І. Салтикова, Д.І. Салтиков, О.О. Пасько. Суми : електронне видання СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2023. 78 с.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія кафедри бізнес-економіки та адміністрування

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету.

Стисло про діяльність та результативність роботи

Лабораторію створено у 2018 р.

Метою НДЛ є здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців.

Основними завданнями НДЛ є: проведення фундаментальних досліджень згідно з пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки та виконання прикладних розробок за напрямками науково-технічної діяльності; ефективне використання наукового і науково-технічного потенціалу університету для вирішення пріоритетних завдань, визначених МОН України; участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу; підтримка існуючих та формування нових наукових шкіл; підтримка наукових досліджень молодих вчених, спеціалістів і обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності.

В межах лабораторії виконуються НДР: 1. «Стратегічні аспекти трансформації публічного управління та адміністрування в Україні» (№ 0121U113610, термін виконання: 09.2021-12.2025 р.) Керівник роботи: Божкова В.В., д.е.н., проф., завідувач кафедри бізнес-економіки та адміністрування

Мета науково-дослідної роботи – наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад і методичних підходів до визначення стратегічних аспектів трансформацій публічного управління та адміністрування та формалізація рекомендацій з їх практичного впровадження на регіональному рівні.

Результативність виконання науково-дослідної роботи: монографій – 1, кількість захищених кандидатських дисертацій 2 (Лю Лу, Білан А.О.), опублікованих статей в Україні – 8, опублікованих статей за кордоном – 1, опублікованих статей у міжнародних репозитарійних базах даних – 10.

Основні наукові результати за звітний період

Уточнено сутність поняття «Соціально-економічний розвиток освітньої сфери», під яким запропоновано розуміти цілеспрямовану, прогнозовану, обмежену в часі, керовану зміну стану

всіх або окремих складових елементів сфери суспільних відносин, що пов'язані з наданням послуг у сфері освіти, яка викликає їх новий якісний стан, що відображається у зміні структури такої системи або форми її функціонування, відбувається внаслідок трансформації, модернізації, оптимізації, розширення, створення або зникнення його окремих структурних елементів або підсистем, спрямована на покращення соціальної складової для всіх суб'єктів, що охоплені такими суспільними відносинами, та сприяє зростанню економічних показників на одному або всіх рівнях (місцевий, регіональний, державний). Аналіз наслідків впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на функціонування закладів освіти як складової соціальної інфраструктури виявив ключові проблеми, що обґрунтовує необхідність формування нового підходу до надання соціально-економічних послуг для задоволення потреб населення сільських, віддалених, малорозвинених територій. Ураховуючи результати опитувань стейкхолдерів (представників органів місцевого самоврядування та мешканців сільських громад Сумської області) функціонування локацій техніко-технологічної підтримки є економічно-ефективним для територіальних громад, оскільки дозволяє мінімізувати витрати і досягти максимально можливого результату в частині задоволення соціально-економічних потреб населення. Сформовано організаційно-економічну модель реалізації стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку освітньої сфери, яка відображає сукупність залежностей, що описують взаємозв'язок між стратегічними орієнтирами, суб'єктами, цілями, ресурсами, інструментами та результатами реалізації завдань за окресленими стратегічними напрямками, а циклічний характер процесів забезпечує досягнення результату – задоволення соціальних потреб населення у якісних освітніх послугах та зростання економічних показників на місцевому та загальнодержавному рівні. Запропоновані шляхи реалізації стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку освітньої сфери Сумського регіону, які окреслюють напрямки удосконалення правового/нормативного підґрунтя для впровадження ефективних інструментів соціально-економічного розвитку освітньої сфери, реалізації нових підходів інфраструктурного забезпечення освітніх послуг, діяльності закладів і установ соціальної інфраструктури. Зазначене сприятиме підвищенню якості та доступності освіти, зменшенню витрат на освіту з бюджету територіальних громад, спрямуванню частини коштів на розширення кількості та підвищення якості послуг для задоволення соціально-економічних потреб населення, ефективного використання незадіяних в освітньому процесі будівель та приміщень закладів освіти та інших установ для адміністративних і соціальних потреб громад. Використання результатів у навчальному процесі: оновлено навчальний план ОНП Публічне управління та адміністрування для третього рівня вищої освіти, оновлено робочі програми та навчально-методичні комплекси з дисциплін «Комунікаційні стратегії та інформаційна політика у публічному управлінні», «Інституційні засади публічного управління та адміністрування», «Сучасні моделі та інновації у публічному управлінні», які викладаються для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

2. «Інноваційні стратегії управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва» (№ 0121U109191, термін виконання: 01.2021-12.2025 р.). Керівник роботи: Божкова В.В., д.е.н., проф., завідувач кафедри бізнес-економіки та адміністрування.

Мета науково-дослідної роботи – наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад і методичних підходів до розроблення інноваційних стратегій розвитку та формалізація рекомендацій з їх практичного впровадження.

Результативність виконання науково-дослідної роботи: монографій – 2, кількість захищених кандидатських дисертацій – 4 (Івченко Ю.А., Стрюк О.С, Водяник Р.В., Іжболдіна А.В.), кількість захищених дипломних робіт – 16 (кваліфікаційні роботи магістрів спеціальності 051 Економіка гр. 562), опублікованих статей в Україні – 12, опублікованих статей за кордоном – 1, опублікованих статей у міжнародних репозитарійних базах даних – 3

Основні наукові результати за звітний період

Запропоновано модель забезпечення інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства, яка передбачає імплементацію новітніх організаційних структур управління, бізнес-процесів, підходів до оцінювання інноваційно-інвестиційного потенціалу, механізму

забезпечення, заходів з посилення економічної безпеки у практику підприємницької діяльності. Застосування даної моделі дозволяє підприємствам впроваджувати системні перетворення з метою активізації інноваційно-інвестиційної діяльності та підвищення рівня конкурентоспроможності на різних ринках. Реалізація моделі на практиці передбачає проведення аналізу передумов активізації інноваційно-інвестиційної діяльності, обґрунтування доцільності та оцінку інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства, систему організаційно-економічних рішень щодо інтеграції моделі у діяльність підприємства, які менеджери підприємства здатні самостійно виконати. Удосконалений теоретико-методичний підхід до оцінювання інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства в умовах постконфліктних трансформацій на відміну від існуючих, крім оцінювання ресурсів, включає оцінку здатності суб'єкта підприємництва до провадження інноваційно-інвестиційної діяльності. Це надає можливість підприємству не тільки оцінити наявні ресурси і можливості їх реалізації, а й визначити ступінь здатності до системних перетворень, що є особливо актуальним для підприємств з великою історією, досвідом, які працюють у традиційних галузях і слабо налаштовані на зміни, оцінювати специфічні ризики. Поглиблено теоретико-методичний підхід до формування системи цілей управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства, який, на відміну від існуючих, дозволяє деталізувати управлінські дії/рішення на стратегічному, тактичному й операційному рівнях та конкретизувати тактичні функціональні цілі у розрізі фінансової, виробничої, маркетингової сфер, сфери управління персоналом та сфери інформаційно-технічного забезпечення. Набула подальшого розвитку ідентифікація елементів системи забезпечення економічної безпеки інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства в частині розмежування управлінських рішень на функціональні та змістовні реакції та їх деталізації в контексті дій у ризикових ситуаціях, що дозволяє посилити економічну й інформаційну складові, обґрунтовано управляти ризиками, нарощувати власну наукову діяльність. Набуло подальшого розвитку визначення структурно-логічної сутності дефініції інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства, під яким запропоновано розуміти складну динамічну систему взаємопов'язаних елементів (ідей, задумів, новацій, нових знань, ресурсів, факторів, умов, результатів тощо), яка визначає рівень здатності підприємства здійснювати інноваційну та інвестиційну діяльність в умовах, визначених можливостями зовнішнього і внутрішнього середовища. Розвинуто структурно-логічну сутність дефініції організаційно-економічного забезпечення управління інноваційно-інвестиційним потенціалом підприємства в умовах постконфліктної трансформації, під яким запропоновано розуміти таку систему фінансових, технологічних та організаційних рішень, принципів, форм, методів, підходів і органів управління, які дозволяють здійснювати ефективний вплив на інноваційні та інвестиційні бізнес-процеси підприємства. Використання результатів у навчальному процесі: оновлено навчальний план ОНП Економіка для третього рівня вищої освіти, оновлено робочі програми та навчально-методичні комплекси з дисциплін «Випереджаючий інноваційний розвиток», «Актуальні проблеми економічних досліджень», які викладаються для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія інформаційних технологій в освіті

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Завдання лабораторії: 1) дослідження шляхів використання ІТ в освіті; 2) аналіз ПЗ професійного і навчального призначення, ВОР; 3) проведення науково-практичних заходів; 4) розробка дидактичних матеріалів; 5) кураторство наукової роботи студентів

РЕЗУЛЬТАТИ

1) охарактеризовано стан упровадження цифрових технологій і засобів в навчання фізики, які презентуються у наукових публікаціях; досліджено думки вчителів фізики та студентів, майбутніх учителів фізики, щодо можливості використання цифрових технологій на уроках фізики; аргументовано доцільність організації освітнього процесу на засадах BYOD-підходу (Bring Your Own Device) та визначено сучасні освітні інструменти реалізації BYOD-

підходу на прикладі навчання фізики; 2) описано досвід використання фасилітативного підходу у навчанні майбутніх учителів математики при викладанні математичних дисциплін з використанням математичного пакету MAPLE; 3) проведено науково-методичний семінар з виступами магістрантів (жовтень 2023); 4) для посилення протидії інформаційних загроз обґрунтовано доцільність проходження студентами спеціального практикуму – цикл практичних занять, які за логікою побудови наслідують послідовність кроків (мотивація, заохочення до навчання; навчання практичним прийомом; перевірка результатів; рефлексія); розроблено вибіркового курсу «Сучасні практики формування інформаційно-цифрової компетентності» та супровідні навчально-методичні матеріали; 5) здійснено керівництво дослідженнями студентів щодо розвитку інформаційної та медіаграмотності молоді

Назва підрозділу: Навчально-науковий центр кафедри логопедії

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Науково-практичний центр кафедри логопедії заснований 22.12.2014 р.

Положення про навчально-науковий центр кафедри логопедії СумДПУ імені А.С.Макаренка затверджено на засіданні Вченої ради 22.12.2014 р. (протокол рішення Вченої ради № 5).

Зміну назви центру з «навчально-науковий центр» у «науково-практичний центр» затверджено рішенням кафедри 07.12.2015 р. (протокол рішення кафедри №5).

Основними завданнями навчально-наукового центру кафедри логопедії є забезпечення умов для проведення практичних занять та лабораторних робіт за курсами та спецкурсами навчального процесу напряму «Логопедія», забезпечення умов для оволодіння студентами вміннями та навичками дослідницької роботи та застосування набутих знань на практиці в процесі вивчення базових дисциплін та написанні кваліфікаційних робіт, забезпечення проведення психолого-педагогічних досліджень викладачами та студентами, розробка, вивчення, проведення та адаптація різноманітних методик діагностування, корекції та попередження мовленнєвих порушень, розробка науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Спеціальна освіта. Логопедія».

На базі Науково-практичного центру кафедри логопедії студенти, які навчалися за ступенем «магістр» денної та заочної форми навчання спеціальності 016 Спеціальна освіта (Логопедія) проходили Виробничу практику за профілем майбутньої професії під час якої здійснювали корекційно-розвиткову роботу з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.

Основні результати та напрями роботи у 2023 р.: 1) проаналізовано та конкретизовано поняття «сенсомоторний розвиток», а також обґрунтовано його роль та місце в логопедичному процесі; 2) проаналізовано ефективність застосування фізичних вправ для корекції мовленнєвих порушень у дітей, схарактеризовано загальнозміцнювальні фізичні вправи, які справляють усебічний вплив на дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку; 3) обґрунтовано проблему мовленнєвих порушень у дітей (зокрема звуковимови), спричинені аномаліями вуздочок губ і язика, визначено необхідність врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей у ході логопедичної та стоматологічної корекції, використанні досягнень сучасної медицини та застосуванні всіх засобів запобігання нанесенню шкоди для психічного чи фізичного стану дитини своїми діями; 4) проведено науково-практичний семінар «Сенсорна інтеграція дитини з ООП»; 5) проведено науково-практичний семінар «Корекційна робота з дітьми із ЗНМ 1 рівня»; 6) проведено круглий стіл-ВОРКШОП «Заїкання: основи корекційної роботи, де розглянуто сучасні методики корекційної роботи при заїканні; 7) створено дидактичний посібник «Крок за кроком. Домашній логопедичний зошит із подолання заїкання та формування звукової культури мовлення у дітей шостого року життя» (схвалено для використання в освітньому процесі рішенням експертної комісії зі спеціальної педагогіки від 29.06.2023 р.).

Науково-практичний центр надає логопедичну та психологічну допомогу особам із різними категоріями мовленнєвих і психофізичних порушень: - послуги психолого-педагогічного напрямку дітям з порушеннями мовленнєвого розвитку та інших складових

психічного розвитку надають логопед, дефектолог, психолог; - отримали консультацію близько 40 сімей, які мають дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку та 3 родини, в яких є доросла людина з порушеннями мовлення; - у період з 01.01.2023 р. по 31.12.2023 р. проведено близько 130 занять з дітьми дошкільного та шкільного віку.

Назва підрозділу: Ресурсний центр професійного розвитку вчителя історії та громадянської освіти

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

1. На базі ресурсного Центру було проведено онлайн-семінар «Теорія та методика навчання суспільних дисциплін в умовах воєнного стану», 02 листопада 2023 року в рамках роботи методичного об'єднання голів циклових комісій соціально-економічних дисциплін педагогічних ЗФПО Центрального регіону України у співпраці з КЗ СОР «Лебединський педагогічний фаховий коледж імені А. С. Макаренка». Результат. Завідувачем кафедри була представлено: модель формування у майбутніх учителів історії готовності до самовдосконалення в процесі індивідуалізації професійної підготовки.

2. Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція за Міжнародною участю «Україна у сучасному геополітичному просторі», (Суми, 02-03 листопада 2023 року) Конференція організована у співпраці Центру з навчально-методичним центром професійно-технічної освіти в Сумській області. Результат. Презентація результатів наукових досліджень з питань російсько-української війни, визначено перспективи підготовки вчителів предметів історичної та громадянської освітньої галузі до реалізації завдань НУШ, підготовки викладачів суспільних дисциплін закладів професійно-технічної освіти до висвітлення контраверсійних питань, визначено напрями упровадження європейського досвіду та цінностей у вітчизняну суспільствознавчу освіту; видано електронний збірник тез матеріалів конференції.

3. На базі ресурсного Центру було проведено онлайн-семінар для викладачів предмета «Громадянська освіта» «Європейська інтеграція й глобалізація в сучасній геополітиці України» (Суми, 24 лютого 2023 року). 24 лютого 2023 року кафедрою всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін у співпраці з закладами професійно-технічної освіти було організовано та проведено онлайн семінар для викладачів предмета «Громадянська освіта» «Європейська інтеграція й глобалізація в сучасній геополітиці України». У заході взяли участь педагогічні працівники закладів ПТО в Сумській області, студенти ННІ історії, права та міжнародних відносин спеціальності 014 Середня освіта (Історія). Результат. видано методичні матеріали для вчителя (за редакцією Докторович Г., Моцак С.)

4. IX Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання викладання суспільних та гуманітарних дисциплін в умовах війни та післявоєнної відбудови» (8-9 червня 2023 року) 8-9 червня 2023 року на базі Ресурсного Центру професійного розвитку вчителя історії та громадянської освіти (кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін) Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка відбулася IX Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання викладання суспільних та гуманітарних дисциплін в умовах війни та післявоєнної відбудови». До конференції долучилися понад 200 науковців з України, Німеччини, США, Іспанії, Туреччини, Литви, Франції, Казахстану, Чехії. Результат. Обговорено проблемні питання та нові підходи до сучасного навчання суспільних та гуманітарних дисциплін в умовах сьогодення, відбувся обмін досвідом. Видано видання «Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал, Випуск №10'2023. У журналі представлено статті, що відображають сучасний стан досліджень у галузі навчання соціально-політичних та суспільних наук. Розглянуто питання історії, теорії, методики організації навчального процесу в загальноосвітній та вищій школі, історії науки і техніки.

5. Проведено творчу кав'ярню «Переможемо» за результатами роботи з розроблення регіональної програми з питань духовно-морального спрямування «Духовність і мораль – основа подружнього життя». Результат. Розроблено та подано на затвердження до МОН

регіональну програму «Духовність і мораль – основа подружнього життя». Зміст навчальної програми розрахований на 35 години (1 год на тиждень протягом року). Мета програми: формування у здобувачів освіти компетентностей з питань самовдосконалення й розвитку особистісних якостей, взаємодії в сім'ї, колективі, суспільстві, підготовки до сімейного життя та відповідального ставлення до своєї професійної діяльності.

6. Залучення до просвітницьких заходів в межах Тижня Відкритого Уряду. 11 травня 2023 р. в межах Тижня Відкритого Уряду, що проводиться в Україні з 8 по 12 травня 2023 року, працівниками Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Сумської обласної державної адміністрації та викладачами (членами) ресурсного Центру було проведено онлайн зустріч зі студентами спеціальностей 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії та 014 Середня освіта (Історія) ННІ історії, права та міжнародних відносин СумДПУ імені А.С. Макаренка щодо забезпечення державної інформаційної політики та права на доступ до інформації в умовах воєнного часу. Результат. Проведено тренінг для здобувачів освіти по доступу до публічної інформації.

7. Розробка програм підвищення кваліфікації (стажування). 1. Програма підвищення кваліфікації «Формування професійної компетентності сучасного педагога». У обсязі ___1___ кредиту. (пройшли стажування викладачі закладів передвищої освіти Басова Л., Стьопочкіна Ю., Ковальова С.) (розробник доц. Моцак С.); 2. Програма підвищення кваліфікації «Сучасна методика викладання історичних, політичних, філософських і соціологічних наук в закладах освіти України». У обсязі ___1___ кредиту. (пройшли стажування викладачі закладів передвищої освіти Сахнов Р.) (розробник доц. Моцак С.); 3. Програма підвищення кваліфікації: «Сучасні технології організації освітнього процесу на уроках історії, правознавства, громадянської освіти (в контексті впровадження Державного стандарту базової середньої освіти)». У обсязі ___1___ кредиту. (пройшли стажування вчителі Сумської загальноосвітньої школи № 17 Гетьманський Є., Собицький НВК Шосткинської громади Беленко О.) (розробник доц. Моцак С.). 4. Програма підвищення кваліфікації: «Сучасна методика викладання соціогуманітарних дисциплін». У обсязі ___1___ кредиту. (пройшли стажування Грибенко О.) (розробник доц. Моцак С.). 5. Програма підвищення кваліфікації «Актуальні проблеми методики навчання всесвітньої історії в умовах сучасного освітнього середовища». У обсязі ___1___ кредиту. (пройшов стажування Чижов О.) (розробник доц. Моцак С.). Результат. Розроблено 5 програм підвищення кваліфікації (стажування).

8. Участь викладачів кафедри у грантовому проєкті I Всеукраїнський хакатон з медіаграмотності «Розв'язуємо вузлик інформаційної війни: історія, мова, культура, традиції від минулого до сьогодення» (червень-серпень 2023 р.). Результат. Тренер проєкту доц. Моцак С.І. провела вебінар «Про що мовчать підручники історії» 17.07.2023 року в рамках міні-проєкту «I Хакатон із медіаграмотності» в рамках гранту : «Медійна програма в Україні» для 57 студентів різних спеціальностей — майбутніх вчителів, журналістів, психологів та ін.

9. Ресурсний Центр долучився до обговорення стандарту вищої освіти, ОПП та навчальних планів зі спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Ресурсний Центр в режимі онлайн долучився до круглого столу з обговорення Проєкту стандарту вищої освіти зі спеціальності 014 «Середня освіта» на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю 014.03 Середня освіта (Історія). В дискусії прийняла участь академічна спільнота закладів вищої освіти України, гаранті освітньо-професійних програм, які готують фахівців зі спеціальності 014 Середня освіта (Історія): Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Ніжинського державного університету імені М. Гоголя, Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

10. Обговорення освітньо-професійних програм "Міжнародні відносини" зі стейкхолдерами. З метою удосконалення ОПП "Міжнародні відносини" директор Інституту

історії, права та міжнародних відносин СумДПУ імені А.С.Макаренка ЮЛІЯ ПОДРЄЗ долучилася до обговорення компонентів програми, яке проходило на базі кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки 12 грудня 2022 р. Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. В обговоренні взяли участь представники зовнішніх стейкхолдерів з багатьох навчальних та наукових установ України: Харкова, Сум, Запоріжжя, Ужгорода, Києва. Був проведений критичний аналіз наявних компонентів освітньої програми і запропоновано власне бачення експертів стосовно необхідності оновлення компонентів освітньої програми, зокрема, практичної підготовки, програмних результатів і дисциплін навчального плану.

11. Організація наукових заходів на території України Ресурсний Центр став співорганізатором наступних наукових заходів: 1. Всеукраїнська науково-практична конференція «Суспільствознавча освіта в парадигмі «Нової української школи», яка відбувалася в рамках крайового форуму освітян «Освіта - енергія майбутнього». Освіта. Незламність. Разом до перемоги. 20-21 жовтня 2023 р. (Тернопіль) 2. II Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання дослідження історичної науки й викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі в умовах реформування», Глухів, 28 листопада 2023 року.

12. Протягом навчального року (1 раз у 3 місяці) на базі ресурсного Центру професійного розвитку вчителя історії та громадянської освіти відбуваються засідання творчої групи викладачів предмета «Громадянська освіта» закладів передвищої та професійної (професійно) технічної освіти м. Сум та області.

Назва підрозділу: Навчально-науковий центр проектних технологій

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету, грантові кошти

Стисло про діяльність та результативність роботи

Навчально-науковий центр проектних технологій створено у 2020 р.

Навчально-науковий центр проектних технологій є освітньо-науковим і координаційно-консультаційним підрозділом Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Центр функціонує на принципах проектного офісу, що забезпечує методологічне та організаційне забезпечення інноваційного розвитку Університету та управління проектами з метою розвитку науково-дослідної та інноваційної діяльності науково-педагогічних, наукових працівників, докторантів, аспірантів та здобувачів вищої освіти. НПП та здобувачам університету ННЦ проектних технологій надається інформація та індивідуальне консультування щодо участі у різноманітних грантових програмах.

У 2023 р. ННЦ проектних технологій проведено цикл семінарів та тренінгів щодо проектної діяльності для НПП та здобувачів університету: - семінар «Огляд інструментів підтримки українських науковців міжнародним співтовариством»; - семінар «Особливості міжнародної комунікації науковців»; - семінари «Огляд грантових можливостей для викладачів та студентів»; - семінари щодо участі у конкурсі проектів ЄК ЄС за напрямом Модуль Жан Моне.

Керівник ННЦ проектних технологій Омеляненко В.А. є учасником проекту за напрямом Жан Моне «Антикорупційна політика ЄС: ключові елементи, орієнтація на сталий розвиток, уроки для України» (EU AntiCor).

До заходів проекту (літня школа та інтенсивний курс) були долучені здобувачі та НПП університету.

Під керівництвом начальника центру забезпечення якості вищої освіти, старшого викладача кафедри української мови і літератури, к.пед.н. Ячменик М.М. та за участю ННЦ проектних технологій отримано можливість створення кейс-клубу у закладі вищої освіти від Проекту USAID «Економічна підтримка Східної України» та програми «Мріємо і діємо», та розпочато безкоштовне навчання для науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти у межах проекту.

До реалізації проєктів також залучаються інші молоді вчені, аспіранти та студенти університету.

Керівник ННЦ проєктних технологій Омеляненко В. А. входив до складу робочої групи для доопрацювання Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021–2027 роки та Плану заходів на 2021–2023 роки з її реалізації та окремо подавав пропозиції щодо забезпечення якості життя у регіоні до Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021–2027 роки та Плану Заходів на 2021–2023 роки з її реалізації.

У 2022 р. розпочато реалізацію міжнародного науково-освітнього проєкту «Territory of innovations: best practices for sustainable development at the local level» за участю науковців з України, Італії, Німеччини, Польщі та Естонії. Метою проєкту є адаптація управління інноваційними процесами до проблем соціально-економічного розвитку територій як такого, що відкриває можливості для дослідження перспективних організаційно-економічних механізмів управління, заснованих на оцінці впливу економічного простору на якість життя та життєвий простір. Проєкт є інноваційним та передбачає створення міжнародної мережі науковців, що працюватимуть над об'єднанням зусиль вчених різних країн для вирішення актуальних проблем країн-учасниць. Координатором проєкту в Україні є керівник ННЦ проєктних технологій В. Омеляненко.

ННЦ проєктних технологій надавав методичну підтримку при підготовці заявок на конкурс проєктів фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок молодих учених та конкурс проєктів фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок (дорослий конкурс). За результатами конкурсу проєктів фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок молодих учених отримано фінансування від МОН України для виконання проєкту «Організаційно-економічне забезпечення повоєнного сталого розвитку територій на основі інфраструктурно-сервісної методології розвитку інноваційних спільнот» (кер. Омеляненко О.М.).

За результатами конкурсу на заміщення вакансій членів Наукової ради Національного фонду досліджень України шляхом таємного рейтингового голосування членом секції соціальних та гуманітарних наук обрано керівника ННЦ проєктних технологій В. Омеляненка.

27 червня 2023 р. відбувся Всеукраїнський семінар «Партнерство вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти: потреби та перспективи розвитку». Організаторами семінару виступили Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Семінар проведений з метою налагодження співпраці закладів вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти через науково-освітні проєкти. В ході семінару відбулось опитування представників закладів фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти щодо освітніх потреб і запитів.

24 жовтня 2023 р. керівник Навчально-наукового центру проєктних технологій СумДПУ імені А.С.Макаренка, професор кафедри бізнес-економіки та адміністрування Віталій ОМЕЛЬЯНЕНКО в якості запрошеного експерта взяв участь у фокус-групі «Актуалізація регіональних стратегій розвитку: задачі з відновлення та європейські пріоритети» в ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Мета фокус-групи: експертна оцінка ключових проблем та факторів впливу на економічне відновлення регіонів; визначення найбільш ефективних з погляду експертів шляхів та інструментів стратегічного планування повоєнного відновлення регіональної економіки та виявлення потреб в оновленні регіональних стратегій соціально-економічного розвитку місцевими органами виконавчої влади. В ході фокус-групи представник СумДПУ представив досвід участі університету в розробленні Стратегії відновлення та розвитку економіки Сумської області та реалізації наукових проєктів. Фокус-група проводиться ГО «Вперед інновації» в рамках проєкту «Сприяння підвищенню спроможності регіональних органів влади у формуванні стратегії повоєнного відновлення та

розвитку промисловості (на прикладі Київської області)», який реалізується відповідно до проекту «Підтримка України у відбудові та відновленні», компонент якого впроваджується Київською школою економіки та фінансується ЄС.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія «Синхронічних та діахронічних досліджень різнорівневих одиниць німецької мови: лінгвокультурологічний і соціолінгвістичний аспекти»

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Дата створення: проблемна науково-дослідна лабораторія існує з 2011-2012 навчального року.

Науково-дослідною лабораторією керує д.ф.н., проф. Школярєнко В.І. Членами проблемної науково-дослідної лабораторії є викладачі кафедри: к.п.н., доц. Солощенко В. М., к.ф.н., доц. Соколова І.В., к.ф.н., викл. Шевцова Н.О. та студенти і магістранти факультету іноземної та слов'янської філології.

3. Мета діяльності: проведення комплексних наукових досліджень у галузі німецької філології та методики викладання німецької мови, виконання науково-дослідних робіт з даної тематики, реалізація грантів, проектів, популяризація та впровадження результатів досліджень.

4. Пріоритетні завдання: 4.1. виконання та координація науково-дослідних робіт та проведення досліджень за кошти державного бюджету у галузі німецької філології та методики викладання німецької мови; 4.2. ініціювання та виконання грантових проектів; 4.3. проведення наукових форумів, конференцій, круглих столів, семінарів, тренінгів, висвітлення наукових досягнень в засобах масової інформації та фахових наукових виданнях; 4.4. проведення наукових досліджень за науковим напрямом кафедри з метою розв'язання актуальних наукових проблем; 4.4. залучення студентів та молодих вчених до наукової роботи у галузі німецької філології та методики викладання німецької мови; 4.5. подальше залучення викладачів та студентів до міжнародної співпраці в рамках спільних проектів «Вчимося навчати німецької» з Goethe-Institut (Німеччина) та кафедрою германського мовознавства Ерфуртського університету.

5. Основні напрями та результати в 2023 році.

5.1. Викладачі входять до складу таких міжнародних наукових організацій: 1) Спілки фразеологів Європи (м. Базель, Швейцарія): проф. Школярєнко В.І.; 2) Гете-спілки (м. Ваймар, Німеччина): проф. Школярєнко В.І.; 3) Міжнародної спілки викладачів німецької мови (Німеччина): проф. Школярєнко В.І.;

5.2. Проблемна науково-дослідна лабораторія співпрацює з Гете-Інститутом у рамках проекту «Вчимося навчати німецької». Участь в заході з підвищенні кваліфікації Гете-Інституту «Bargamp» (24.11.2023 р.) взяли проф. Школярєнко В.І. та викл. Шевцова Н.О.

5.3. 27.10.2023 року було підписано угоду про співпрацю між Сумським державним педагогічним університетом імені А.С.Макаренка та Єнським університетом імені Фрідріха Шиллера. Представником від університету виступила професор Школярєнко В.І., координатор проекту «Вчимося навчати німецької».

5.4. За 2023 рік викладачами, які входять до складу науково-дослідної лабораторії, було підготовлено до друку та опубліковано:

Опубліковано підручників: 1. Shkolyarenko V.I. Aspekte der gegenwärtigen Phraseologieforschung: Hochschullehrbuch. Sumy, 2023. 265 S. (підготовлено до друку). 2. Shkolyarenko V.I. Kulturologische und vergleichend-historische Phraseologieforschung. Sumy, 2023. 234 S. (підготовлено до друку).

Статті, опубліковані в Україні: 1.Шевцова Н.О. Візуалізація у формуванні німецькомовної граматичної компетентності у майбутніх учителів в умовах змішаного навчання. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Чернігів. Вип. 21 (177), 2023. С. 133-140. URL:<https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/> 2.Школярєнко В.І. (2023). Символічність фразеологічної картини світу

давньоверхньонімецького періоду. Наукові записки. Серія: Філологічні науки. Випуск 196. Кропивницький: Видавництво «КОД». С. 125-134. 3. Schkoljarenko V. (2023). Diachrone Sprachanalyse in der Phraseologie. Germanistik in der Ukraine, 17. Kyjiw: Verlagszentrum der KNLU. S. 97-118.

Викладачі взяли участь у конференціях: - XVII-й Міжнародній науково-практичній конференції «Мови і світ: дослідження та викладання» (23-26 березня 2023 року, м. Кропивницький) – проф. Школяренко В.І. - Звітній онлайн-конференції координаторів проекту Goethe-Institut «Вчимося навчати німецької» (12 червня 2023 року) - проф. Школяренко В.І.

У межах діяльності лабораторії на кафедрі діють 2 студентських наукових гуртка та проблемна група: • проблемна група «Актуальні питання германської фразеології» (д.філол.н., професор Школяренко В.І.); • гурток «Лінгвокраїнознавство німецькомовних країн» (к.п.н., доц. Солощенко В. М.); • гурток «Організація та забезпечення процесу навчання іноземної мови у закладах загальної середньої освіти» (викладач Шевцова Н.О.). Викладачі здійснюють керівництво науково-дослідною роботою студентів. Під їхнім керівництвом за 2023 рік студентами було опубліковано 8 статей. 5 студентів виступили з доповідями на всеукраїнських і загально-університетських наукових конференціях.

Список студентських публікацій 1. Саннікова В.Є., Шевцова Н.О. Розвиток креативного мислення у процесі навчання учнів ЗЗСО німецькомовного-говоріння на основі технології Think-Pair-Share // Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку : збірник наукових праць здобувачів першого та другого рівнів вищої освіти VI Міжнародної науково-практичної конференції: (м. Переяслав, 12-13 травня 2023 року) / Гол. ред. К. І. Мізін; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. Переяслав, 2023. С. 101-106. 2. Гречихін С. О. Можливості покращення розуміння німецькомовних текстів за допомогою комбінації навчальних стратегій // Перший крок у науку: Конотопські наукові студії – 2023: тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих учених, аспірантів, студентів, учнів (20 травня 2023 р., м. Конотоп) / за заг. ред. Г.А. Коломоєць, Г. В. Буянової, Т. В. Гребеник, Т. В. Шульги, М. М. Іващенко. Конотоп, 2023. С.148-152. 3. Гудзенко А. Розвиток когнітивної, метакогнітивної та афективної рефлексії на онлайн-уроках німецької мови у ЗЗСО // Перший крок у науку: Конотопські наукові студії – 2023: тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих учених, аспірантів, студентів, учнів (20 травня 2023 р., м. Конотоп) / за заг. ред. Г.А. Коломоєць, Г. В. Буянової, Т. В. Гребеник, Т. В. Шульги, М. М. Іващенко. Конотоп, 2023. С.166-169. 4. Саннікова В.Є. Навчання читання німецькою мовою з використанням комбінації навчальних стратегій у дистанційному навчанні // Міжгалузеві диспути: динаміка та розвиток сучасних наукових досліджень: матеріали IV Міжнародної наукової конференції, м. Хмельницький, 21 липня, 2023р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2023. С. 160 – 163. 5. Белка Д.В. Сленг як невідомна частина сучасної німецької. «Література та культура в сучасному гуманітарному часопросторі»: матеріали науково-практичної конференції (м. Полтава, 3-4 листопада 2023 р.) – у друці. 6. Котляр В.О. Лексичні засоби реалізації радості в німецькій мові (на матеріалі фільму «Lassie's Wed nach Hause»). «Література та культура в сучасному гуманітарному часопросторі»: матеріали науково-практичної конференції (м. Полтава, 3-4 листопада 2023 р.) – у друці. 7. Гудзенко А. В. Лексико-семантичні помилки перекладу уривку з твору Франца Кафки «Перевтілення». «Література та культура в сучасному гуманітарному часопросторі»: матеріали науково-практичної конференції (м. Полтава, 3-4 листопада 2023 р.) – у друці. 8. Бистренко А.В. Особливості гендерної диференціації у німецькій мові. «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі» VII Всеукраїнська наукова інтернет-конференція 14 листопада 2023 року. м. Суми. – у друці.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія літературного краєзнавства

джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Дата створення: 27.04.2020 р.

Мета діяльності – здійснення наукових досліджень та розробок із літературного краєзнавства, вивчення та узагальнення інноваційних процесів при вивченні філологічних дисциплін у сучасній школі, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців-філологів, сприяння формуванню наукового потенціалу молоді Сумщини, залучення студентів та учнів до вивчення творчості письменників рідного краю.

Пріоритетні завдання: – проведення теоретичних та експериментальних досліджень із літературного краєзнавства; – участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу; – розробка та реалізація наукових програм дослідження літературного краєзнавства Сумщини в співпраці з науковими установами України та спеціалізованим науково-дослідними організаціями; – розробка авторських дослідницьких програм із вивчення літератури рідного краю, створення навчальних посібників, інноваційних технологій, проведення науково-дослідних та навчальних проектів літературно-краєзнавчого та фольклорного характеру, заснованих на експериментальному та науковому підході; – проведення польових фольклорних експедицій і польових практик та використання результатів досліджень у процесі підготовки здобувачів вищої освіти та слухачів Малої академії наук; – проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, майстер-класів у співпраці з закладами вищої та загальної освіти; – визначення наукового потенціалу серед учнівської молоді та студентського загалу та залучення обдарованих учнів до наукової діяльності в галузі вивчення філології під програмованим керівництвом науковців та вчителів-практиків.

Основні напрями та результати діяльності в 2023 році:

- Вивчення особливостей становлення та розвитку літературного краєзнавства в контексті національного і культурного відродження України. Популяризація ідей і традицій літературного краєзнавства: - участь доц. Герман В.В., ст. викл. Ячменик М.М., доц. Рудь О.М., доц. Кириленко Н.І., доц. Кумеди О.П. у конференціях: VII Всеукраїнській науково-методичній конференції «Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника» (Суми, СумДПУ імені А.С. Макаренка, 26-27 жовтня 2023 р.); - участь доц. П'ятаченка С.В. у III Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Сумські історико-краєзнавчі студії» (жовтень 2023 року, м. Суми, СОППО).

- Створення теоретико-методологічних засад, що передбачають удосконалення наукового апарату краєзнавства, та інтеграційних, які полягають у збагаченні зв'язків краєзнавства з іншими науками. Посилення наукової роботи з краєзнавства: - викладачі лабораторії (доц. Герман В.В.) пройшли міжнародне стажування: University of Tartu (registry code 74001073, number of the notice of economic activities 169617) certifies that Viktoriia Herman studied 03.05.2023 in the Narva College continuing education programme Webinar "Sharing EU Multilingual Education Policymaking Practices in Ukraine". 1 ECTS credit point corresponds to 26 hours).

- Члени лабораторії (ст. викл. Ячменик М.М., доц. Герман В.В., доц. Кириленко Н.І., доц. Владимірова В.М.) – учасники Міжнародного проекту IREX «Вивчай і розрізняй: інфо-медійна грамотність» (за підтримки міжнародної ради наукових досліджень та обмінів IREX, посольств США та Великої Британії, Академії Української преси, МОН України, Київ); - участь (доц. Кириленко Н.І., ст. викл. Ячменик М.М.) у Міжнародному грантовому проекті від IREX «Грант Всеукраїнський хакатон із медіаграмотності для зовнішньої підтримки Академії української преси. Рубрика "Українська література у вимірах медіаграмотності"» у рамках міжнародного проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність-національне розгортання» (за підтримки міжнародної ради наукових досліджень та обмінів IREX, посольств США та Великої Британії, Академії Української преси, МОН України) (липень 2023 рр.); - учасники

проєкту IREX доц. Герман В.В., доц. Кириленко Н.І. упроваджували навчальні курси з основами інфомедійної грамотності, сертифікованих IREX («Літературні напрями, течії», «Академічна риторика», «Типологія помилок», «Сучасна українська літературна мова») у навчальний процес факультету іноземної та слов'янської філології СумДПУ імені А.С.Макаренка; - участь (доц. П'ятаченко С.В., доц. Кириленко Н.І., доц. Герман В.В., доц. Владимірова В.М.) у Міжнародному науковому товаристві імені Тараса Шевченка (Львів; Сумський осередок у СумДПУ імені А.С.Макаренка), (участь і проведення секційних наукових засідань XXXIII Сесії Міжнародного товариства імені Т. Шевченка (Львів, 9.03.2023 р.); - доц. Кириленко Н.І. та доц. Владимірова В.М. – члени журі обласного етапу XIII Міжнародного мовно-літературного конкурсу імені Шевченка (МОНмолодьспорт);

- Проведення на базі СумДПУ імені А.С. Макаренка щорічних регіональних Шевченківських читань (доц. Кириленко Н.І., доц. Владимірова В.М., Суми, 9.03, 2023 р.).

- Організація пошуково-дослідницької роботи. Систематична робота по збиранню фольклору рідного краю. Організація фольклорних експедицій. Робота в архівах (- організація польових досліджень фольклору Сумщини (Сумська, липень, 2023 р., доц. Кириленко Н.І.) та діалектів регіону (липень, 2023 р., доц. Кумеда О.П.) студентами 211, 221, 231 груп та учнями МАН (вересень-грудень, 2023 р.);

- Проведення регіональної науково-практичної конференції молодих учених за матеріалами польових досліджень «Актуальні питання фольклору та фольклористики» (Суми, СумДПУ імені А. С. Макаренка, 9 листопада, 2023 р.) та підготовка доповідей студентів 221 групи та учнів МАН (модератор – доц. Кириленко Н.І.).

- Формування фондів краєзнавчої літератури. Організація фонду літературно-краєзнавчих документів. Популяризація краєзнавчих документів. Виставкова робота. Поширення краєзнавчої літератури (- упроваджено в роботу Сумського територіального відділення МАН України книгу: Сумщина в історико-філологічному вимірі: монографія/ авт. кол. В. Владимірова, В. Герман, Н. Кириленко та ін. / за заг. ред. Н. Кириленко. Суми: Сум ДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. 268 с.; - дослідження краєзнавства Сумщини в контексті навчальних дисциплін «Літературне краєзнавство» (231 група ФІСФ) та «Фольклористика Сумщини» (221 гр. ФІСФ), (доц. Кириленко Н.І.); - організація зустрічей із письменниками та поетами Сумщини. Співпраця з обласною спілкою письменників та обласною спілкою краєзнавців (Пятаченко С.В., Вертіль О.М., Ромен Л.В.; орг. - доц. Кириленко Н.І.).

- Координування краєзнавчої роботи із загальноосвітніми закладами, із краєзнавчими музеями, будинками культури, істориками-краєзнавцями, із комітетами у справах молоді, спорту та туризму, громадськими організаціями. Створення літературно-краєзнавчих осередків (- співпраця з Сумським територіальним відділенням МАН, Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти в Сумській області, Сумською ЗОШ №15, Лебединською ЗОШ № 5, Великописарівською ЗОШ, Лебединським педагогічним коледжем імені А.С. Макаренка, Сумською ЗОШ 10, Путивльським ліцеєм (виступи членів лабораторії (доц. Герман В.В., доц. Рудь О.М., доц. Кириленко Н.І.) із майстер-класами, на семінарах перед науковими керівниками й учнями; консультування тощо);- доц. Кириленко Н.І. та доц. Герман В.В. провели конференцію та були членами журі обласного учнівського конкурсу «Перший крок у науку» (Суми, Сумський ОЦПО та РТМ, 2023 р.); доц. Кириленко Н.І. - голова журі обласного конкурсу «Проба пера» (Суми, Сумський ОЦПО та РТМ, 2023 р.); - доц. Рудь О.М. – голова журі обласного етапу Всеукраїнської предметної олімпіади з української мови (Суми, департамент освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації, січень, 2023 р.); - консультування переможців 1 та 2 етапу Всеукраїнського конкурсу науково-дослідницьких робіт із фольклору, української мови та української літератури слухачів МАН (доц. Герман В.В., доц. Кириленко Н.І.); - участь доц. Кириленко Н.І., доц. Владимірової В.М. у складі журі науково-дослідницьких робіт Сумського територіального відділення МАН (лютий, 2023 р.); - доц. Кириленко Н.І. керувала учнівськими роботами слухачів МАН, які посіли призові місця в обласному конкурсі наукових робіт із фольклористики: Приходько Ліза («Пісенна творчість Путивльської громади Сумщини»), підготовка призерів II етапу МАН з української мови у 2023

р.: 1 місце – Мітіна Дарія, 2 місце – Бакшей Злата (доц. Герман В.В.); - ст. викл. Ячменик М.М. - лектор настановної сесії МАН «Розробка постеру з української літератури» (СОЦПО та РТМ, листопад 2023 р); підготовка переможця Всеукраїнського конкурсу н-д робіт Приходько Єлизавети (доц. Кириленко Н.І.).

- Розробка регіональних програм із літературно-краєзнавчої роботи, створення навчально-методичних посібників, написання наукових монографій, статей, видання наукових і літературних збірників

- Статті, опубліковані у фахових виданнях категорії Б в Україні. IndexCopernicus: 1. Герман В. В., Кириленко Н. І. Складнопідрядні приєднувальні речення: синтаксичний статус. Закарпатські філологічні студії. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2023. № 27. Т. 2. С. 9-14. http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/27/part_2/1.pdf 2. Герман В. В., Кириленко Н. І. Міфологічно-символічна рецепція астрального культу в українському фольклорі зимового циклу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2023. № 53. Т. 2. С. 154-158. http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v59/part_2/35.pdf 3. Герман В.В., Провозьон С. Є. Розвиток мовнокомунікативної компетентності учнів 7 класу під час вивчення синтаксису: інтерактивні вправи. Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія. Суми, 2023.

- Консультативно-просвітницька робота з педагогами. Залучення викладачів-філологів до комплексних лінгвістичних, історико-літературних, етнографічно-культурних наукових досліджень, пов'язаних із рідним краєм. Упровадження в навчально-виховний процес літературно-краєзнавчих матеріалів (- доц. Герман В.В., доц. Кириленко Н.І., доц. Рудь О.М. надавали консультації вчителям і учням Сумщини з літературного краєзнавства в контексті співпраці з Центром професійного розвитку педагогічних працівників (Суми), школами Сумської області; - проведено майстер-класи для учнів, студентів та учителів області; - співпраця з Сумським обласним краєзнавчим музеєм та Сумським обласним художнім музеєм імені Н. Онацького – відвідування виставок, гостьові лекції н.співробітника Ткаченко В.М.).

- Проведення науково-практичних конференцій, круглих столів, майстер-класів, лекцій, бесід, виставок, творчих зустрічей, вечорів, уроків пам'яті, краєзнавчих читань, літературних конкурсів, вернісажів, літературно-краєзнавчих годин (доц. П'ятаченко С.В. – член журі Всеукраїнського конкурсу короткої прози «Open World-2022» (Суми, ГО «Орфей», листопад-грудень, 2023 р.);

- Організація доц. П'ятаченком С.В заходу до Дня пам'яті жертв голодоморів (департамент освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації, листопад, 2023 р.);

- Організація авторської фотовиставки доц. С. П'ятаченка «Історії рідного міста» (Суми, ОЦПО та РТМ, жовтень, 2023р.);

- Проведення доц. Кириленко Н.І. наукового семінару «Проблема національної ідентичності у літературі ХХ ст.»(для студентів 231 гр., СумДПУ, квітень. 2023 р.);

- Науковий семінар «Духовні виміри українського фольклору» для студентів 1 курсу ФІСФ (212 гр.) та учнів МАН (СумДПУ імені А.С. Макаренка, жовтень, 2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.); - майстер-клас «Етнокультурні коди в літературі Сумщини» для студентів 2 (221 гр.), 3 (231 гр.) курсів ФІСФ та учнів МАН (СумДПУ імені А.С. Макаренка, листопад, 2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.);

- Науковий семінар «Гуманістичний пафос української літератури 2 половини ХХ століття» для студентів 4 курсу ФІСФ (241 гр.) та учнів МАН (СумДПУ імені А.С. Макаренка, жовтня, 2023 р., доц. Кириленко Н.І.);

- Круглий стіл «Маркери національного в дитячій літературі Слобожанщини» для студентів 1 курсу ФІСФ та слухачів МАН (СумДПУ імені А.С. Макаренка, квітень, 2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.);

- Науковий семінар «Історіософська проблематика в літературі української діаспори» для студентів 2 курсу (221 гр.) та слухачів МАН (СумДПУ імені А.С. Макаренка, травень, 2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.);

- Майстер-клас «Художньо-естетичні концепти шістдесятництва» для магістрантів 1 курсу(252 гр.) (СумДПУ імені А.С. Макаренка, листопад, 2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.);
- Круглий стіл «Народоцентричне» та «елітарне шістдесятництво» зі студентами 241 групи ФІСФ (СумДПУ імені А.С. Макаренка, грудень. 2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.);
- Науковий семінар для студентів 1 курсу ФІСФ (211 гр.) та учнів МАН «Філософсько-інтелектуальні рефлексії Г. Сковороди» (СумДПУ імені А.С. Макаренка, грудень, 2023 р., модератор – Кириленко Н.І.);
- Проведення обласних мистецьких конкурсів «Весняні надії» та «Мистецький калейдоскоп» (СумДПУ імені А.С. Макаренка, березень- жовтень, 2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.); - захід «Наша дума, наша пісня...» для студентів 211 групи ФІСФ (СумДПУ імені А.С. Макаренка, лютий, 2023 р., модератор – Кириленко Н.І.);
- Регіональний флешмоб-конкурс до Шевченківських днів (СумДПУ імені А.С. Макаренка, 9.03.2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.);
- Регіональний флешмоб до Міжнародного дня рідної мови «Мова має значення» (СумДПУ імені А.С. Макаренка, 21.02.2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.);
- Флешмоб «Одягни вишиванку» 221 гр. у контексті дня вишиванки (СумДПУ імені А.С. Макаренка, травня, 2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.);
- Захід «А ми за незалежність...» до дня народження Ліни Костенко та Міжнародного дня поезії (СумДПУ імені А.С. Макаренка, 19.03.2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.);
- Захід «О принесіть, як не надію, то крихту рідної землі...», присвячений творчості О.Олеся (СумДПУ імені А.С. Макаренка, листопад, 2023 р., модератор – Кириленко Н.І.);
- Поведено щорічний між університетський флешмоб «Українська - мова єднання» (СумДПУ імені А.С. Макаренка, 27.10.2023 р., модератор – доц. Кириленко Н.І.);
- У контексті Міжнародної науково-практичної конференції «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» (травень 2023 р.) проведено наукові заходи: - Напрямок Культура наставництва в українському та європейському закладі вищої освіти - Науковий семінар студентів «Актуальні тенденції в сучасній філології та лінгводидактиці» (з досвіду лінгвістичного діалогу наставників і здобувачів освіти). Здобувачі 231 групи СумДПУ імені А.С. Макаренка, Герман Вікторія, Кириленко Надія, - напрям Академічна культура і доброчесність в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнних реалій Дискусія «Які завдання із синтаксису в шкільному курсі української мови «провокують» плагіат?» (з досвіду виробничої практики). Здобувачі 241 групи СумДПУ імені А.С. Макаренка, Герман В.В., Кириленко Н.І.
- Пошукова дослідницька робота, літературно-краєзнавчі екскурсії із метою вивчення історії рідного краю. Активізація, формування й розвиток творчого потенціалу та соціальної активності особистості, формування системи її гуманістичних і моральних цінностей, сприяння збереженню культурної спадщини, вихованню національної гордості, формуванню в майбутніх громадян національної самосвідомості через любов до рідного краю, патріотизм, краєзнавчу діяльність особистості. Створення координаційної системи підготовки майбутніх учителів-предметників із метою забезпечення їхньої професійної компетентності, що активізує впровадження компетентісного підходу до літературно-краєзнавчої освіти
- Доц. Кириленко Н.І. керувала 2 науково-дослідними роботами на конкурс студентських науково-дослідницьких робіт із української літератури (Сердюк К., Авласцова А.), які посіли призові місця; доц. Герман В.В. готувала зі студенткою роботу з мови (Провозьон С.); - доц. Кириленко Н.І. готувала студентів Сердюк К. (241 гр.), Княгницьку К. (231 гр.) та Маценко С. (221 гр.) до Всеукраїнського конкурсу «Мій Шевченко» (Київ, ГО «Інноваційні обрії України»), де Маценко С. – 3 м.; - доц. Кириленко Н.І. організувала 1 етап XIII Міжнародного мовно-літературного конкурсу імені Шевченка (МОНмолодьспорт) і готувала 5 студентів до 2 етапу. Сердюк К. (241 гр.)– переможець 2 етапу (2 місце).

- Проведення кар'єрного консультування (доц. Герман В.В., доц. Кириленко Н.І., доц. Кумеда О.П., доц. Рудь О.М. проводили профорієнтаційні зустрічі з учнями та вчителями шкіл Сумської області (Сумська ЗОШ № 15, Сумська гімназія № 1, Лебединська ЗОШ № 6, Садівська ЗОШ, Степанівська ЗОШ, Лебединський педагогічний коледж імені А.С. Макаренка, Краснопільська гімназія, Сумська гімназія, Попівська ЗОШ Конотопського району, Дубов'язівська ЗОШ Конотопського району, Липоводолинська ЗОШ, Путивльський ліцей).

- Розвиток масового туристсько-краєзнавчого руху серед студентів та учнів (студентам 212 групи організовано екскурсію до краєзнавчого музею на народознавчу виставку (жовтень, 2023), студентам було організовано віртуальні екскурсії до Сумського художнього музею імені Н. Онацького, музею-садиби І. Котляревського в Полтаві, музею М. Куліша у Херсоні; учні МАН відвідали Музей горюньської культури в с. Нова Слобода Глухівського району Сумської області). Діяльність лабораторії систематично висвітлювалась на головній сторінці університету.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія краєзнавчих та етнографічних досліджень

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Лабораторію засновано у 2020 р. при кафедрі історії України.

Мета діяльності – здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками краєзнавства, історичної регіоналістики, етнографії (етнології) України, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців з етнографії.

Основні завдання: проведення краєзнавчих досліджень; вивчення регіональної історії; проведення етнографічних досліджень з галузі етнографії (етнології) України; організація та проведення етнографічної практики студентів навчально-наукового інституту історії та філософії Університету; розробка рекомендацій, навчально-методичної бази етнографічних (етнологічних) досліджень; ефективне використання наукового і науково-технічного потенціалу університету для вирішення пріоритетних завдань зі збереження національної культурної спадщини українського народу; участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу; підтримка наукових досліджень молодих вчених, спеціалістів і обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідної діяльності.

Метою є здійснення наукових досліджень та розробок за пріоритетними напрямками краєзнавства, історичної регіоналістики, етнографії (етнології) України, наукове та науково-методичне забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців з етнографії.

Пріоритетні завдання: 1. Проведення краєзнавчих досліджень. 2. Вивчення регіональної історії. 3. Проведення етнографічних досліджень з галузі етнографії (етнології) України. 4. Організація та проведення етнографічної практики студентів. 5. Розробка рекомендацій, навчально-методичної бази етнографічних (етнологічних) досліджень. 6. Ефективне використання наукового і науково-технічного потенціалу університету для вирішення пріоритетних завдань зі збереження національної культурної спадщини українського народу. 7. Участь у підготовці кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу; 8. Підтримка наукових досліджень молодих вчених, спеціалістів і обдарованих студентів, залучення їх до науково-дослідницької діяльності.

Основні напрями та результати діяльності в 2023 році:

1. Проведено VI Міжнародну наукову конференцію «Історико-краєзнавчі дослідження: традиції та інновації», 8–9 грудня 2023 р.

2. Проходження здобувачами освіти 2 та 3 курсів спеціальностей 032 Історія та археологія та 014 Середня освіта (Історія) етнографічної практики під керівництвом д.і.н., проф. Д.В. Кудінова та к.і.н. В.О. Оліцького.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія археології

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Лабораторію засновано у 2020 р. при кафедрі історії України.

Мета діяльності – широке залучення професорсько-викладацького складу, співробітників та здобувачів освіти до розробки фундаментальних теоретичних і експериментальних досліджень у галузі археології, створення наукової та матеріально-технічної бази для підготовки кадрів вищої кваліфікації.

Основні завдання: сприяння підвищенню якості підготовки фахівців і науково-педагогічних кадрів, зростанню кваліфікації викладачів та співробітників навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин; виконання студентами курсових, бакалаврських, магістерських та аспірантами дисертаційних досліджень; створення бази для візуалізації результатів археологічних досліджень; проведення охоронних та наукових археологічних досліджень; розробка рекомендацій, навчально-методичної бази археологічних досліджень; організація та проведення археологічної практики для студентів навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин; проведення експериментальних археологічних досліджень.

Основні напрями та результати діяльності в 2023 році:

1. Проведено IV Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Археологія Північно-Східної України: здобутки, сучасний стан та перспективи», 27 квітня 2023 р.

2. Проходження здобувачами освіти 1 та 2 курсів спеціальностей 032 Історія та археологія та 014 Середня освіта (Історія) археологічної практики під керівництвом к.і.н. Д.В. Ступака та к.і.н. Є. М. Осадчого на базі Путивльської археологічної експедиції у с. Воргол Кролевецької міської громади Конотопського району.

Назва підрозділу: Міжвідомча наукова лабораторія гігієни навчальної діяльності та вікової фізіології

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

1. Дата створення: 2015 рік (наказ №369 від 02 грудня 2015 р.)

2. Мета діяльності: виконання наукових досліджень за напрямками: громадське здоров'я, гігієна дитинства, вікова фізіологія, психофізіологія, спортивна медицина, безпека життя і діяльності людини, охорона праці.

3. Пріоритетні завдання 1)закріплення творчого співробітництва кафедри громадського здоров'я та медико – біологічних основ фізичної культури СумДПУ імені А. С. Макаренка з лабораторіями навчально-наукових установ; координація виконання наукових досліджень за науково-дослідними темами; 2) розробка рекомендацій щодо організаційних, методичних, технологічних аспектів здоров'язбереження у галузі освіти; 3) розробка нових та удосконалення існуючих курсів та програм, підготовки посібників, методичних рекомендацій.

4. Основні напрями та результати діяльності в 2023 році.

Зміст роботи Лабораторії передбачає наукові розробки за такими пріоритетними напрямками:

1.Розробка критеріїв оцінки адаптаційних можливостей організму до навантажень різного характеру та до впливу шкідливих чинників під час навчального та виробничого процесів Спосіб оцінки адаптації дітей до навчання у закладах дошкільної та загальної середньої освіти / І. О. Калиниченко, М. Ю. Антомонов, С.В. Гозак, Г.О. Латіна, Г. Л. Заїкіна, А.С. Колесник), – Суми : ФОП Цьома С. П., 2023. – 22 с. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №119795

2. Розробка нових технологій збереження здоров'я населення в умовах сучасності; вплив на чинники ризику виникнення порушень стану здоров'я різних груп населення: Методичні матеріали щодо оцінювання процесу формування функціонального стану організму людини / І.

О. Калиниченко, М. Ю. Антомонов, С.В. Гозак, Г.О. Латіна, А. Ю. Щапова. – Суми : ФОР Цьома С. П., 2023. – 40 с. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №121432

Опубліковано монографій в Україні: Калиниченко І. О. Репродуктивне здоров'я жінок раннього фертильного віку: фактори ризику та збереження [Текст] : монографія / І. О. Калиниченко, Д. О. Калиниченко. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. – 238 с. <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14065> 12,14 обл. вид арк. ISBN 978-966-698-335-3 (Рекомендовано Вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка протокол № 2 від 25.09.2023 р.) Калиниченко І. О. 50%, Калиниченко Д. О. – 50%

Опубліковано монографій за кордоном: 1) Latina H. O. State of health and professional characteristics of working conditions of teachers in the system of education institutions. Public health system in Ukraine and EU countries: realities, transformation, development vectors, perspectives: Scientific monograph. 1st ed. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023, P. 171–208. (ISBN 978-9934-26-330-9) (Recommended for printing and distribution via Internet by the Academic Council of Baltic Research Institute of Transformation Economic Area Problems according to the Minutes No 7 dated 25.07.2023) ORCID ID: 0000-0002-8483-2490 2,14 обл.вид.арк. 2) Zaikina H. O. Development of regression models of psychophysiological stress in conditions of information loads. Public health system in Ukraine and EU countries: realities, transformation, development vectors, perspectives: Scientific monograph. 1st ed. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023, P. 337–362. (ISBN 978-9934-26-330-9) (Recommended for printing and distribution via Internet by the Academic Council of Baltic Research Institute of Transformation Economic Area Problems according to the Minutes No 7 dated 25.07.2023) ORCID ID: 0000-0003-3094-4259 1,5 обл.вид.арк. 3) Kalynychenko I. O. Adaptive and functional reserve capabilities of children's bodies: the basis of pre-hospital diagnostics in the public health system. Public health system in Ukraine and EU countries: realities, transformation, development vectors, perspectives: Scientific monograph. 1st ed. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023, P. 337–362. (ISBN 978-9934-26-330-9) (Recommended for printing and distribution via Internet by the Academic Council of Baltic Research Institute of Transformation Economic Area Problems according to the Minutes No 7 dated 25.07.2023) ORCID ID: 0000-0003-1514-4210 1,68 обл.вид.арк

За результатами наукових досліджень, виконаних на базі лабораторії, опубліковано: 5 статей у фахових виданнях категорії Б. 7 статей - у виданнях країн Організації економічного співробітництва та розвитку 13 статей у міжнародних репозитарійних базах даних

Назва підрозділу: Ресурсний центр кафедри медико-біологічних основ фізичної культури «Школа педагогіки здоров'я»

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Дата створення 2017 рік (наказ №334 від 12.05.2017 року)

Мета діяльності: освітньо-консультативний та інформаційно-координаційний супровід навчальної і науково-дослідної діяльності в Університеті, закладах-партнерах, а також трансфер результатів НДР для реалізації однієї з основних ключових компетентностей нової української школи «Екологічна грамотність і здорове життя».

Пріоритетні завдання □ утворення баз інноваційних наукових та науково-методичних ресурсів у закладах освіти міста та області; □ забезпечення відкритості й доступності наявних науково-освітніх ресурсів для усіх суб'єктів освітньої діяльності; □ проведення спільної з іншими навчальними закладами регіону академічної, наукової та просвітницької політики, спрямованої на впровадження здоров'язбережувальних технологій у закладах освіти; □ трансфер інноваційного наукового та науково-методичного продукту, створеного співробітниками Центру в соціально-економічну сферу регіону та країни; □ виховання нової інтелектуальної еліти – інноваційних професіоналів для науки, освіти, соціально-економічної сфери регіону та країни.

Основні напрями діяльності в 2023 році: □ вивчення та узагальнення вітчизняного, європейського та світового досвіду інноваційної наукової діяльності у галузях вікової

фізіології, громадського здоров'я, психології, фізичного виховання і спорту; □ формування інформаційної, навчально-методичної, наукової бази джерел відповідно до профілю діяльності Центру; □ активна співпраця кафедри МБОФК з органами управління освіти регіону та закладами-партнерами; □ організація та проведення конференцій, семінарів, тренінгів, майстер-класів та інших заходів наукового та навчально-методичного характеру різного рівня; □ організація та здійснення консультативної, інформаційно-роз'яснювальної роботи серед академічної спільноти, освітян, місцевої громади відповідно до профілю діяльності Центру з метою популяризації результатів роботи.

Результати діяльності в 2023 році:

Організовано проведення:

I. Конференції: 1) XIII Всеукраїнська науково – практична конференція з міжнародною участю «Освіта і здоров'я» 16 – 17 травня 2023 року; Співорганізатори конференції – Центр професійного розвитку педагогічних працівників Сумської міської ради, ДУ «Інститут громадського здоров'я імені О. М. Марзєєва НАМН України» 2) VIII Всеукраїнська електронна науково-практична конференція студентів та молодих учених «Здоров'язбережувальна компетентність у структурі безпеки життєдіяльності людини» (30.11.2023 р.) м. Суми Співорганізатори конференції – Центр професійного розвитку педагогічних працівників Сумської міської ради

II. Семінари, майстер-класи: Науково-практичний семінар «Фітнес-школа» 13.04.2023 р. (на базі СумДПУ імені А. С. Макаренка) 24.11.2023 – Педагогічні асамблеї «Сучасні підходи до створення безпечного здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах освіти в умовах воєнного часу» на базі Центру професійного розвитку педагогічних працівників СМР. 21.12.2022 – заняття з домедичної допомоги при невідкладних станах немедичними працівниками на майданчику «Безпековий гід» на базі Центру професійного розвитку педагогічних працівників СМР. 27.12.2022 – заняття з домедичної допомоги при невідкладних станах немедичними працівниками на майданчику «Безпековий гід» на базі Центру професійного розвитку педагогічних працівників СМР. 23.01.2023 – заняття з домедичної допомоги при невідкладних станах немедичними працівниками на майданчику «Безпековий гід» на базі Центру професійного розвитку педагогічних працівників СМР. 24.01.2023 – заняття з домедичної допомоги при невідкладних станах немедичними працівниками на майданчику «Безпековий гід» на базі Центру професійного розвитку педагогічних працівників СМР. 15.02.2023 – тренінг з домедичної допомоги при невідкладних станах немедичними працівниками на базі СумДПУ імені А.С. Макаренка. 21.02.2023 – комплексний тренінг з домедичної допомоги при невідкладних станах під час відкриття «Кабінет безпеки» на базі КУ «Сумської спеціалізованої школи I-III ступенів №7 імені М. Савченка». 28.02.2023 – фінал першого туру всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2023. » Голова журі конкурсу у номінації «Основи здоров'я», завідувач кафедри громадського здоров'я та медико-біологічних основ фізичної культури Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, доктор медичних наук, професор Ірина Калиниченко. 7.03.2023 – заняття з домедичної допомоги при невідкладних станах немедичними працівниками на майданчику «Безпековий гід» на базі Центру професійного розвитку педагогічних працівників СМР. 10.04.2023 – нарада «Ментальне здоров'я педагогів під час воєнного стану» у Сумському закладі загальної середньої освіти №15 СМР 11.04.2023 – науково - практичний семінар «Весна: увага на здоров'я! (Профілактика ризиків відхилень у стані здоров'я)» на базі Центру професійного розвитку педагогічних працівників Сумської міської ради 13.04.2023 – науково - практичний семінар «Фітнес-школа» у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка на базі Навчально - наукового інституту фізичної культури. 20.04.2023 – майстер-клас «Домедична допомога при невідкладних станах» для учнів 10 класу Комунальної установи Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів №6. 20.04.2023 – майстер-клас «Домедична допомога при невідкладних станах» для День цивільного захисту для керівників закладів дошкільної та загальної середньої освіти Сумської міської ТГ на базі КУ Сумська спеціалізована школа I-III ступенів №7 імені М.

Савченка СМР. 24.04.2023 – майстер-клас «Домедична допомога при невідкладних станах» для учнів 9 класу Сумського закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів №10 Сумської міської ради 24.04.2023 – майстер-клас «Домедична допомога при невідкладних станах» для учнів 9-10 класів Комунальної установи Сумської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №27. 04.05.2023 – Педагогічна асамблея «Інноваційні підходи до створення здоров'язбережувального середовища в закладах освіти» на базі Центру професійного розвитку педагогічних працівників Сумської міської ради.

ІІІ. Надання консультаційних та освітніх послуг з робітничої професії (шифр 5132) «Молодша медична сестра з догляду за хворими», Слухачі отримали знання за трьома напрямками: загальнопрофесійної, професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки. Комерційні угоди на наукові консультації на курсах «Молодша медична сестра по догляду за хворими»

Госпрозрахункові договори. Комерційні угоди.

Калиниченко І. О. Латіна Г. О. Калиниченко І.О. Скиба О.О. Курси підвищення кваліфікації 4900 грн, 4400 грн, 6600 грн

Калиниченко І. О. Латіна Г. О. Заїкіна Г.Л. Кравченко А. І. (Логопедія) Поповнення фонду наукової діяльності університету – замовлення підготовки і друку навчального посібника та монографії (послуги редакційного відділу) 4000+ 6000=10000 грн

Назва підрозділу: Навчально-наукова лабораторія інноваційних корекційно-розвивальних, арт-технологій та ерготерапії

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Лабораторію засновано у 2016 р.

Діє при кафедрі здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії.

Основні напрями та результати діяльності в 2023 р.:

1. Прийнято участь в експертних рада: - експертній секції МОН №9 «Охорона здоров'я: нові речовини та матеріали для профілактики та лікування, розвиток біотехнологій та обладнання для якісного медичного обслуговування»; - в складі робочої групи Центру тестування при МОЗ України з розроблення ЕДКІ для здобувачів першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю галузі знань «Охорона здоров'я»; - в складі робочої групи щодо поліпшення додипломної підготовки ерготерапевтів, зокрема в розробці дисципліни «Ерготерапія для осіб з травмами війни» під супервізією іноземних колег в рамках проекту «Реабілітація травм війни в Україні» реалізується за підтримки Embassy of Switzerland in Ukraine.

2. Проведено серію інноваційних арт-терапевтичних майстер-класів з терапії образотворчим мистецтвом (нетрадиційні техніки малювання, ліплення, аплікації) для постінсультних пацієнтів відділення реабілітації КНП «Центральної міської клінічної лікарні» Сумської міської ради.

3. Проведено інноваційні арт-терапевтичні майстер-класи з пісочної терапії для дітей в рамках природничо-психологічного квесту «Життя прекрасне» в рамках Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», ініційованою першою леді Оленою Зеленською, м. Суми).

4. Проведено студентський Круглий стіл «Теоретичні засади щодо застосування ерготерапії з пацієнтами різних нозологічних груп» (в рамках проведення відкритої лекції «Прикладна ерготерапія»).

5. На базі НН лабораторії ІКРАТЕ організовано станції: «Фізична терапія осіб з інвалідністю», «Фізична терапія, ерготерапія осіб з інвалідністю» в рамках проведення об'єктивного структурованого клінічного (практичного) іспиту ОСКІ (ІІ)1; об'єктивного структурованого клінічного (практичного) іспиту для першого бакалаврського рівня спеціальності «Терапія та реабілітація».

6. Взято участь в межах академічної мобільності у міжнародному стажуванні на базі Akademia Slaska «Інновації в освіті. Інформаційні технології у науковій діяльності фахівця з фізичної терапії, ерготерапії» (08.02.2023-12.05.2023 рр. м. Катовіце, Польща).

7. Взято участь в рамках академічної мобільності у міжнародному стажуванні «Нові та інноваційні методи навчання» (з 06.02.2023 р. по 17.03.2023 р. м. Краків, Польща).

8. Взято участь в IV Міжнародній конференції «HEALTH, PHYSICAL EDUCATION AND SPORT: PERSPECTIVES AND BEST PRACTICES», присвяченій в тому числі питання розвитку фізичної терапії в Україні (м. Київ).

9. Взято участь в I Міжнародній конференції, присвяченій посттравматичній реабілітації в Україні в межах проекту «Платформа» (учасники США, Ізраїль, Чехія, Україна) у м. Львів.

10. Взято участь у I Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми фізичної терапії та ерготерапії: теорія та практика» (м. Суми);

11. Взято участь в IV International Scientific Conference «Role of science and education in sustainable development» (Katowice, Poland), в III International Science Conference «Discussions for the improvement of science» (Berlin, Germany).

12. Взято участь в I Всеукраїнському конгресі з фізичної терапії (м. Івано-Франківськ) з питань розвитку фізичної терапії травм війни, актуальні питання освіти фізичного терапевта та її нормативно-правового регулювання.

13. Взято участь в обміні практичним досвідом щодо організації роботи міждисциплінарної команди на базі Національного реабілітаційного центру «НЕЗЛАМНИ»/UNBROKEN (м. Львів).

14. Взято участь у Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Місце і роль фізичної терапії у сучасній системі охорони здоров'я» (м. Чернівці).

15. Взято участь у IX Всеукраїнській дистанційній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії» (м. Суми); у Логопедичному фестивалі «Логофест– 2023»; у VII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми спеціальної педагогіки, психології та фізичної терапії» (м. Суми).

16. Взято участь в тренінгу «Ефективна комунікація» в рамках проекту «Підтримка реабілітації травм війни в Україні» за запрошенням Благодійного фонду «Пацієнти України» (м. Львів).

17. Взято участь в освітньо-практичному курсі «Тактична медицина для українців», адаптованому навчально-тренувальним відділом КНП СОР СОЦЕМД та МК, що відповідає стандартам оборонної агенції охорони здоров'я США (м. Суми).

18. Взято участь в Круглому столі «Сучасні погляди щодо надання реабілітаційних послуг у системі охорони здоров'я», приуроченого до 25-річчя з часу відкриття спеціальності «Фізична реабілітація» (227 Терапія та реабілітація) в СумДПУ імені А.С. Макаренка.

19. Взято участь в науково-практичному семінарі «Сучасна команда супроводу» (м. Суми); в Miedzynarodowej konferencji naukowej «Gospodarka cyfrowa I Spoleczenstwo Informacyjne» (Польща).

20. Взято участь в онлайн-лекторії з питань реабілітації, фізичної терапії та ерготерапії, організованого БО БФ «Комітету медичної допомоги в Закарпатті» (КМДЗ), асоціацією «Парасолька, Швейцарія, ГО «Українським товариством фізичної та реабілітаційної медицини» (м. Ужгород)

21. Оpubліковано 2 навчально-методичних посібника, 5 методичних рекомендацій; було надруковано 3 статті у міжнародній науковій базі Scopus, 3 фахові статті опубліковану в Україні, 21 статтю у нефахових виданнях (у співавторстві зі студентами), 2 розділи в закордонній монографії.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія моніторингу популяцій тварин та рослин Сумської області

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Члени лабораторії: к.б.н., доц. Литвиненко Ю.І., к.б.н., доц. Вакал А.П., к.б.н., доц. Мерзлікін І.Р.

Лабораторію створено у 2017 р.

Діє при кафедрі біології та методики навчання біології.

Науковці кафедри працюють в рамках індивідуальних науково-дослідних тем та тем зареєстрованих в УкрІНТІ: □ «Моніторинг стану популяцій тварин об'єктів ПЗФ Сумської області. Номер державної реєстрації роботи 0121U109340»; □ «Фіторізноманіття заповідних об'єктів Сумської області». Номер державної реєстрації роботи 0118U100053.

Основними завданнями діяльності є: 1. Збір та аналіз публікацій, присвячених дослідженням фауни та флори Сумщини. 2. Системний аналіз основних змін у біофілоті Сумщини. 3. Польові дослідження популяцій тварин та рослин Сумської області. 4. Аналіз впливу антропогенної діяльності на стан популяцій тварин та рослин Сумської області. 5. Вивчення дії інтродукованих видів на стан популяцій тварин та рослин Сумської області. 6. Обстеження території Сумської області з метою виявлення місць мешкання (зростання) рідкісних видів тварин та рослин. 7. Здійснення прикладних наукових і науково-дослідних розробок, спрямованих на створення нових природно-заповідних об'єктів. 8. Розробка науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Біологія». 9. Популяризація природоохоронної та екологічної діяльності. 10. Сприяння та створення умов для набуття студентами навичок науково-дослідної діяльності, зокрема при виконанні досліджень (ІНДЗ, курсових, бакалаврських та магістерських робіт, польової практики) за тематикою лабораторії. 11. Керування науково-дослідної роботою школярів. 12. Розробка освітніх, просвітницько-профілактичних програм, заходів, лекцій, семінарів-практикумів, майстер-класів та ін. з метою популяризації розробок лабораторії. 13. Оприлюднення результатів наукових досліджень (крім випадків, пов'язаних із дотриманням умов конфіденційності) на конференціях, семінарах, у наукових виданнях та на офіційних сайтах.

Основні напрями та результати діяльності в 2023 р.:

1. Продовжено моніторинг сучасного стану популяцій рослин і тварин, занесених до «Червоної книги України» та «Офіційного переліку видів регіонально рідкісних рослин Сумської області», результати представлено в публікаціях та виступах на конференціях.

2. Продовжено збір та аналіз публікацій, присвячених дослідженням фауни та флори Сумщини, зокрема, розпочата робота по створенню анотованого списку видів безхребетних тварин зареєстрованих на території НПП «Гетьманський».

3. Продовжено моніторинг основних змін у біофілоті Сумщини.

4. Проведено польові дослідження популяцій тварин та рослин Сумської області. Доцентом Мерзлікіним І.Р. 15.05.2023 та 26–29.05.2023 р. проводилось обстеження урочища «Довге» – перспективного об'єкта на приєднання до природного заповідника «Михайлівська цілина», розташоване в 3 км північно-західніше «Михайлівської цілини» і у 2 км на південний захід від с. Олексіївка. Доцентами Говоруном О.В. протягом червня-серпня 2023 року проведено три експедиційних виїзди до території «Михайлівської цілини». Зібрано ентомологічні зразки. Доцентами Говоруном О.В., Литвиненко Ю.І. протягом 20-22 липня 2023 року були проведені комплексні біологічні дослідження території Охтирського науково-дослідного відділення Гетьманського національного природного парку. В околицях с. Куземин к.б.н. Ю. І. Литвиненко та к.б.н. О. В. Говоруном, а також начальником науково-дослідного відділу НПП д.б.н. С. М. Панченком були обстежені заплавні та надзаплавні угруповання правого берега р. Ворскла, досліджено видовий склад тварин, грибів та рослин. Зібрано мікологічний (зразки фітотрофних мікроміцетів) та ентомологічний матеріал обстеженої території.

5. Продовжено дослідження дії інтродукованих видів на стан популяцій тварин та рослин Сумської області.

6. Обстеження території Сумської області з метою виявлення місць мешкання (зростання) рідкісних видів тварин та рослин. Доцентом Литвиненко Ю.І. у ході експедиційних досліджень Охтирського НДВ Гетьманського НПП виявлено нові локалітети зростання занесеного до Червоної книги України виду – *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó. Доцентом Вакалом А.П. проводилися дослідження раритетних видів рослин, що зростають на території Буринської міської територіальної громади Конотопського району Сумської області: *Adonis vernalis* L., *Orchis coriophora* L., *Gladiolus tenuis* Bieb., *Dactylorhiza majalis* (Rchb.) P.F. Hunt & Summerh., *Dactylorhiza fuchsia* (Druce) Soo., *Iris sibirica* L., *Nymphoides peltata* (S.G. Gmel.) O. Kuntze. Доцентом Вакалом А.П. узагальнено результати досліджень 2022-2023 рр., присвячені вивченню популяцій раритетних рослин, що зростають на території Верхньо-Сироватського лісництва ДП “Краснопільське лісове господарство”. Досліджувалось 12 видів раритетних видів рослин, серед яких до Червоної книги занесені *Salix myrtilloides* L., *Lilium martagon* L., *Allium ursinum* L., *Listera ovata* (L.) R. Br., *Neottia nidus-avis* (L.) Rich., *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo. На території Верхньо-Сироватського лісництва також виявлено 6 видів рослин, які занесені до переліку видів рослин, які не занесені до червоної книги України, але є рідкісними або такими, що перебувають під загрозою зникнення на території Сумської області, а саме – *Lycopodium clavatum* L., *Clematis recta* L., *Corydalis marschalliana* Pers., *Dentaria quinquefolia* Bieb., *Iris hungarica* Waldst.et Kit., *Carex limosa* L.

7. Проведено дослідження різноманіття безхребетних тварин заповідної території, результати буде включено до четвертого тому «Літопису природи» ПЗ «Михайлівська цілина». Проведено експедицію до Гетьманського НПП, результати подано для включення до «Літопису природи» національного природного парку. Складено анований список відповідних видів грибів та асоційованих з ними рослин-живителів і живильних субстратів, який передано адміністрації Гетьманського НПП та включено до «Літопису природи».

8. Проведено польові дослідження земноводних, плазунів і ссавців у заповіднику «Михайлівська цілина» (Сумська обл., Україна).

9. Проведено декілька презентацій нашої роботи, також ми прийняли участь в двох проектах: Шлях мережа інформаційно-рекреаційних центрів природно-заповідних територій на північному сході України та написаний і запропонований проект «Охорона руської хохулі на території Сумської області: інвентаризація критичних біотопів та підвищення їх можливостей для існування виду» на конкурс проектів фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок, виконання яких почнеться після закінчення війни.

10. Розроблено науково-методичне забезпечення підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Біологія». Створено умови для набуття студентами навичок науково-дослідної діяльності, зокрема при виконанні досліджень (ІНДЗ, курсових, бакалаврських та магістерських робіт, польової практики) за тематикою лабораторії. Проведено роботи з обдарованою молоддю як в лабораторіях університету так і під час роботи біошколи «Вакалівщина».

11. Проведено п'ять заходів з популяризації природоохоронної та екологічної діяльності.

12. Оприлюднення результати наукових досліджень: розділи у колективних міжнародних монографіях – 1, статті, опубліковані у Scopus – 2, фахових виданнях категорії Б в Україні – 3, статті, опубліковані в інших наукових виданнях України – 8, матеріали (тези) конференцій – 6. 8.

Розділи у колективних монографіях за кордоном: 1) Govorun O.V. Invertebrate Fauna of the “Mykhailivska Tsilyna” Nature Reserve. Scientific and educational dimensions of natural sciences. Categories Natural sciences. Latvia: Baltija Publishing, 2023. P. 62–98. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-289-0-4> 9. Статі у міжнародних репозитарійних базах даних Scopus/WoS 1) Boyko M., Gruenbaum B. F., Oleshko A., Merzlikin I., Zlotnik A. The Influence of Topinambur and Inulin Preventive Supplementation on Microbiota, Anxious Behavior, Cognitive Functions and Neurogenesis in Mice Exposed to the Chronic Unpredictable Mild Stress. *Nutrients*. 2023. 15. 4681. P. 1-17.

<https://doi.org/10.3390/nu15214681> (Quartile 1) 2) Vakal A., Lytvynenko Yu. Rare phyto-diversity of the Ivotka river basin within the territory of Sumy region. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*. 2023. Volume 14, Issue 2. P. 21–37, <https://doi.org/10.31548/forest/2.2023.21> 10.

Статті, опубліковані в Україні: у фахових виданнях категорії Б 1) Говорун О.В., Пташенчук О.О. Лускокрилі природного заповідника «Михайлівська Цілина». *Український журнал природничих наук*. 2023. №3 С. 24–38. (Категорія Б Біологічні науки) <https://doi.org/10.35433/naturaljournal.3.2023.24-38> 2) Мерзлікін І. Теріофауна Михайлівської цілини: оцінки і фактори підтримання різноманіття в умовах ізоляції. *Theriolgia Ukrainica*, 2023. Т. 25. С. 34–54. (Категорія Б Біологічні науки) <http://doi.org/10.53452/TU2505> 3) Vakal A., Lytvynenko Yu. Rare phyto-diversity of the Ivotka river basin within the territory of Sumy region. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*. 2023. Volume 14, Issue 2. P. 21–37 (Категорія Б Біологічні науки) <https://doi.org/10.31548/forest/2.2023.21> в інших наукових виданнях України 1) Вакал А.П., Ключ В.А. Лучна рослинність долини річки Сейм у межах території Буринської міської територіальної громади Конотопського району Сумської області. *Слобожанський науковий вісник. Серія природничі науки*. 2023. Вип 1. С. 10-14. <https://doi.org/10.32782/naturalspu/2023.1.2> 2) Говорун О.В., Валюх М. В., Кварта Н. О. Фауна листовійок національного природного парку «Гетьманський». *Слобожанський науковий вісник. Серія природничі науки*. 2023. Вип 2. С. 5–11. <https://doi.org/10.32782/naturalspu/2023.2> 3) Мерзлікін І.Р. Знахідки деяких чужорідних видів комах і мухоловки звичайної *Scutigera coleoptrata* на північно-східній Україні (Сумська і Чернігівська області) та деяких інших областей України. Знахідки чужорідних видів рослин та тварин в Україні (Серія: «Conservation Biology 3-75 in Ukraine». Вип. 29). Київ; Чернівці : Друк Арт, 2023. С. 272-277. https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/2_Chuzhoridni_20.06_compressed.pdf 4) Мерзлікін І.Р. Зустрічі червоновухої черепахи з 2003 по 2015 рр. у природних і трансформованих біотопах Сумської, Дніпропетровської і Полтавської областей. Знахідки чужорідних видів рослин та тварин в Україні. (Серія: «Conservation Biology 3-75 in Ukraine». Вип. 29). Київ; Чернівці : Друк Арт, 2023. С. 285-286. https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/2_Chuzhoridni_20.06_compressed.pdf 5) Мерзлікін І.Р. Зустрічі чужорідних видів молюсків у Сумській, Чернігівській і Полтавській областях. Знахідки чужорідних видів рослин та тварин в Україні (Серія: «Conservation Biology 3-75 in Ukraine». Вип. 29). Київ; Чернівці : Друк Арт, 2023. С. 278-280. https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/2_Chuzhoridni_20.06_compressed.pdf 6) Мерзлікін І.Р. Зустрічі чужорідних видів риб у Сумській, Чернігівській і Полтавській областях. Знахідки чужорідних видів рослин та тварин в Україні. (Серія: «Conservation Biology 3-75 in Ukraine». Вип. 29). Київ; Чернівці : Друк Арт, 2023. С. 281-284. https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/2_Chuzhoridni_20.06_compressed.pdf 7) Мерзлікін І.Р., Зубатов Ю.М. Зустрічі фазана звичайного у природних і трансформованих біотопах Сумської області. Знахідки чужорідних видів рослин та тварин в Україні. (Серія: «Conservation Biology 3-75 in Ukraine». Вип. 29). Київ; Чернівці : Друк Арт, 2023. С. 287-288. https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/2_Chuzhoridni_20.06_compressed.pdf 8) Govorun O. V., Konvisar A. S., Kvarata N. O., Firman L. O. Rhopalocera fauna of national nature park “Getmanskyi”. *Слобожанський науковий вісник. Серія природничі науки*. 2023. Вип. 1. С. 15–19. <https://doi.org/10.32782/naturalspu/2023.2> 4.

Тези у збірниках матеріалів наукових заходів 1) Вакал А.П., Ключ В.А. Раритетні види рослин в межах території Буринської міської територіальної громади Конотопського району Сумської області. Актуальні проблеми дослідження довкілля. Мат. X Між. наук. конф. Суми : СумДПУ, 2023. С. 9-11. 2) Вакал А.П., Шахова В.О. Раритетні види рослин Верхньо-Сироватського лісництва ДП “Краснопільське лісове господарство” (Сумська область). Освітні та наукові виміри природничих наук : мат. IV Всеукр. заочна наук. конф. Суми : СумДПУ, 2023. С. 7-10. 3) Вакал А.П., Шахова В.О. Сучасний стан угруповань деяких видів лікарських рослин лісів Сумського лісництва ДП «Сумське лісове господарство». Актуальні проблеми дослідження довкілля. Мат. X Між наук. конф. Суми : СумДПУ, 2023. С. 11-16. 4) Говорун

О.В., Фірман Л.О., Кварта Н.С. Результати дослідження вогнівок (Lepidoptera, Pyraloidea) на території Гетьманського НПП у 2022 р. Актуальні проблеми дослідження довкілля : матеріали X Міжнародної наукової конференції, 25–26 травня 2023 р. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2023. С. 356–359. 5) Рядовий В. О., Литвиненко Ю. І. Фітотрофні гриби парку пам'ятки садово-паркового мистецтва «Басівський» (м. Суми). Актуальні проблеми дослідження довкілля : Мат. X Міжнар. наук. конф. (Суми-Тростянець, 25-27 травня 2023 р.) / Ред. кол.: Корнус А. О., Міронець Л. П., Литвиненко Ю. І. та ін. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2023. С. 61–62. 6) Шахова В., Вакал А. Лісова рослинність території басейну р. Сироватка. Природнича освіта і наука для сталого розвитку України: проблеми і перспективи : мат. IV Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2023. С. 200-202.

Назва підрозділу: Науково-дослідна лабораторія регіональних природничо- та суспільно-географічних досліджень

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи

Лабораторію створено у 2017 р. при кафедрі загальної та регіональної географії.

У 2023 р. дослідження виконувалися у рамках індивідуальних науково-дослідних тем «Нозогеографічний моніторинг стану здоров'я населення» (№0121U100538) (2021-2025 рр.), «Річки Сумської області: гідроекологічний моніторинг» (№ 0121U107526) (2021-2025 рр.).

Основні наукові напрями роботи: медико-екологічні дослідження; демографія та розселення населення; географія виробничої та соціальної сфери; туристські та краєзнавчі дослідження; розробка і підготовка видання наукових публікацій, навчальних посібників, методичних вказівок; організація наукової роботи зі студентами у складі проблемних груп; підготовка студентів до участі в Всеукраїнських олімпіадах та Всеукраїнських конкурсах наукових робіт з географії; здійснення географо-гідрологічного і геоекологічного аналізу річок та їх басейнів території Сумської області; обґрунтування системи водоохоронних заходів для оптимізації геоекологічної ситуації в регіоні; тематичне та атласне картографування Сумської області.

У рамках роботи НДЛ щорічно на кафедрі видається збірник наукових праць «Наукові записки Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка. Географічні науки, що входить до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus

Результати наукових досліджень доповідаються на наукових конференціях та семінарах як інших ЗВО України, так і Всеукраїнській науковій конференції «Сумській географічній читання», яка проводиться щорічно кафедрою загальної та регіональної географії з 2016 р.

Результати наукових досліджень впроваджено в освітній процес на кафедрі загальної та регіональної географії у різних навчальних дисциплінах.

Подано заявки на участь у двох міжнародних конкурсах "Education & Research Projects for Regional Human Capital Innovation Based Development: EU Knowledge Hubs Practices for Ukraine's recovery" (Модуль Жан Моне), «Territory of innovations: best practices for sustainable development at the local level» (Міжнародний науково-освітній проєкт) (О.Г. Корнус) та Конкурс фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок, що будуть фінансуватися з державного бюджету України (А.О. Корнус).

За звітний період роботи НДЛ за результатами досліджень опубліковано 1 монографія, 1 розділ монографії, виданий в Литві, 1 навчальний посібник, 12 методичних вказівок, 5 статей у збірниках, що індексуються в наукометричних базах WoS і Scopus, 4 фахові статті, 11 статей у збірниках наукових праць, 3 статті у закордонних виданнях, 45 статті у матеріалах наукових конференцій, з них 1 – за кордоном.

Результати досліджень впроваджено в освітній процес інших освітніх закладів навчальний посібник «Фізична географія України (загальні закономірності природи)», методичні вказівки «Ландшафтознавство», результати студентських наукових конкурсних робіт.

Також результати НДР впроваджено в роботу Гетьманського національного парку.

За результатами наукових досліджень захищено 17 кваліфікаційних робіт.

Протягом 28.12.2022 р. – 28.03.2023 р. О.Г. Корнус взяла участь у науково-дослідницькому проєкті «Розвиток українських прифронтових громад і туристичного бізнесу в умовах війни та їх стратегії на майбутнє» в Талліннському університеті.

20 травня 2023 р. к.г.н., доц. Корнус А.О., Король О.М., к.п.н., доц. взяли участь в Обласній науковій виставці «Наука задля перемоги», де представили результати наукової роботи кафедри.

В рамках НДІ проводяться різнопланові польові експедиції

22 серпня 2023 р. доцент кафедри загальної та регіональної географії канд. геогр. наук, доц. О.С. Данильченко та здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Географія) М.О. Бей розпочали польові дослідження зі встановлення екологічного стану річки Боромлі. Здобувач освіти працює над кваліфікаційною роботою з теми «Комплексна гідроекологічна характеристика річки Боромля», що виконується у межах науково-дослідної теми «Річки Сумської області: гідроекологічний моніторинг» № д.р. 0121U107526 (2021-2025 рр.). Вивчення екологічного стану річки Боромлі заплановано провести на 7-ми ключових ділянках. Дослідження розпочалося із безпечної ділянки наближеної до гирла річки Боромлі («Ведмежа поляна», м. Тростянець). Ділянка цікава тим, що зазнала робіт із днопоглиблення, також на лівому березі знаходиться рекреаційна зона, а правий берег повністю відноситься до заповідної зони Гетьманського національного природного парку, межа якого проходить по руслу річки. Комплексні дослідження включали визначення наступних параметрів: стан русла (природній, змінений), швидкість течії, характер дна – замуленість, характеристика річкової води (прозорість, колір, запах), її температура, зарегульованість річки греблями або ставками, засміченість та заростання річища, характер водної рослинності, її структура, рибне населення річки, стан берегів та наявність прибережної захисної смуги. При вивченні заплави річки Боромлі оцінювались такі її параметри, як співвідношення елементів заплави (у % від площі), ширина непорушеної частини заплави з природним чи близьким до нього біоценотичним покривом, ступінь порушеності природних ландшафтів річкової долини, ступінь та характер деградації природних біоценозів заплави, сліди водної ерозії ґрунтів заплави і надзаплавних терас, рівень рекреаційного навантаження, засміченість ПЗС, характер господарського використання заплави, використання води, наявність прямих стоків, ступінь селітебності території. Проводилося опитування місцевих жителів про зміни, що сталися з річкою за останні 10-15 та 25-40 років. Встановлено, що ділянка річки Боромлі («Ведмежа поляна», м. Тростянець) знаходиться у «задовільному» екологічному стані наближеному до «ще доброго», але в річці активно відбуваються негативні зміни, відтак необхідно застосувати комплекс заходів із збереження та охорони річки.

Знаходячись на закордонній мобільності на базі SRUC (Scotland's Rural College) кампусу Barony College Об'єднаного королівства Великобританії (Шотландія) ст. викладачем кафедри загальної та регіональної географії Король О.М. було взято участь у польовій експедиції з менеджменту охорони дикої природи разом зі студентами, що навчаються за програмами «Лісове господарство» та «Управління дикою природою та охороною природи». Метою експедиції стало проведення візуальної оцінки біорізноманіття дерев і виявлення доказів минулого управління. Учасники експедиції зібрани дані про плантацію для спільного проєкту. Студенти з програми управління дикою природою та збереження, завдяки зібраним даним зможуть запланувати керування середовищем існування, щоб зберегти або збільшити біорізноманіття. А студенти-лісівники завдяки даним зможуть запланувати керування лісами з більшою економічною віддачею, менше враховуючи біорізноманіття. Після польових досліджень було проведено геоінформаційний аналіз досліджуваної території завдяки ресурсу ArcGis-online та програмі QGIS.

У межах НДІ проводиться науково-дослідна робота зі здобувачами освіти. За 2023 р. студенти взяли участь у Студентській науковій конференції «Географічна весна» (м. Суми, 23 квітня 2023 р.), X Міжнар. наук. конференції «Актуальні проблеми дослідження довкілля»

(Суми-Тростянець, 25-27 травня 2023 р.), Всеукр. наук. конференції «Восьмі Сумські наукові географічні читання» (13-14 жовтня 2023 р.), IV Всеукр. заочній наук. конференції «Освітні та наукові виміри природничих наук» (9 листопада 2023 р.), Міжнар. наук.-практ. конференції «Регіон – 2023: стратегія оптимального розвитку (Харків, 20 жовтня 2023 р.), II International Scientific and Practical Conference «Modern research in science and education» (12-14 October 2023, Chicago, USA 12-14 October 2023), Всеукр. наук.-практ. конференції «Природничі науки: теорія, практика, методика навчання» (Миргород, 20 червня 2023 р.), I Всеукр. конференції «Шлях у науку: перші крок» (Тернопіль, 06 квітня 2023 р.), Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції молодих учених «Перспективні досягнення молодих науковців у геодезії та землеустрої» (Умань, 16 жовтня 2023 р.), Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції «Теоретичні та прикладні проблеми геодезії, картографії, землеустрою та кадастру в сучасних умовах господарювання» (Умань, 26 квітня 2023 р.), VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції «Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів» (Луцьк, 3-5 листопада 2023 р.). У 2023 р. 8 студентів подали наукові роботи на «Університетський конкурс студентських наукових робіт у 2023 році», що проходив у СумДПУ імені А.С. Макаренка, за результатами Карнаушенко Д.П. зайняв 2-ге місце за напрямом «Математичні та природничі науки». 25-26 травня 2023 р. студенти І. Хвораєва, Є. Шило, К. Конюх взяли участь в онлайн семінарі-тренінгу «Європейські практики диверсифікації сільського туризму на засадах збалансованості та креативності» та навчальній екскурсії «Креативні ідеї диверсифікації сільського туризму: досвід малого та середнього бізнесу України». 21 вересня 2023 р. Д. Герасименко, І. Хвораєва, Ж. Хабленко, Д. Жалдак, А. Шкурят, С. Спасьонова, І. Шако та Є. Шило долучилися до роботи круглого столу «Соціальне підприємництво та традиційні форми господарювання в ЄС: досвід для України», який проводився в ЗНУ в рамках модуля Жана Моне проекту ЄС Еразмус+ 101085348 - EUROSECRET - ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH «Європейські практики соціального підприємництва: сталість, інклюзія та креативність»/«European practices of social entrepreneurship: sustainability, inclusion and creativity».

О.Панченко (II місце) та В. Хованський (I місце) перемогли у Всеукраїнському конкурсі винахідницьких і раціоналізаторських проєктів еколого-натуралістичного напрямку (м. Київ, 3 березня 2023 р.).

З 29 червня по 15 липня 2023 р. студентки спеціальності 014 Середня освіта (Географія) Л. Вацик і А. Паук пройшли навчання за програмою Міжнародної англомовної літньої географічної школи BESE (built environment – sustainability – education) summer school «Tourism vs Nature Conservation in National Parks» у Польщі. З 30 червня по 8 липня здобувачі освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Географія) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти А. Волинська та А. Глуходід і другого (магістерського) рівня вищої освіти Г. Логвин та спеціальності 106 Географія М. Шершак взяли участь у роботі I Міжнародної школи «Natural Science Research School» (Україна-Словаччина). А. Самойлова протягом 27.08-2.09.2023 р. навчалася у Міжнародній англомовній літній школі «Environment and civilization. Geography for sustainable development» в університеті Адама Міцкевича (Познань, Польща). З 11-19 жовтня 2023 р. Н.Волинська пройшла навчання в рамках академічної мобільності за програмою «Study tour to Poland» у м. Лодзь (Польща). Протягом 25 березня – 17 червня 2023 року Є. Шило, К.Конюх, Ж. Хабленко та І. Хвораєва пройшли навчання на дистанційному курсі «Диверсифікація сільського туризму через збалансованість та креативність: поширення європейського досвіду в Україні», Diversification of rural tourism through sustainability and creativity: disseminating European experience in Ukraine (DIRUT) – 2023, що проводився за підтримки ЄС в межах програми ERASMUS+, модуль Жана Моне в ЗНУ. Коваль Ю., Шкурят А., Шило Є. взяли участь у конкурсі стипендіальної програми «Завтра.UA» та вийшли у фінал конкурсного відбору.

За звітний період студентами опубліковано 10 статей самостійно та 41 стаття – у співавторстві з викладачами, з них за кордоном – 1 публікація.

VI. Основна інноваційна інфраструктура

Тип: центр трансферу технологій.

Назва підрозділу: **Ресурсний центр/центр трансферу технологій кафедри спеціальної та інклюзивної освіти**

Джерело(а) фінансування: власні кошти університету

Стисло про діяльність та результативність роботи.

Ресурсний центр/центр трансферу технологій кафедри спеціальної та інклюзивної освіти СумДПУ імені А. С. Макаренка здійснює свою діяльність у межах наукової теми «Корекційно-реабілітаційна діяльність в сучасному освітньому просторі». На сайті Центру (<https://sio.sspu.edu.ua/pro-kafedru/strukturni-pidrozdily-kafedry/resursnyi-tsentri-tsentri-transferu-tekhnologii-kafedry>) розміщено базу інноваційних наукових та навчально-методичних ресурсів кафедри, до якої ввійшли навчально-методичні посібники, методичні рекомендації, підручники, одноосібні та колективні монографії, навчальні програми розроблені професорсько-викладацьким складом кафедри. Частина цих ресурсів мають гриф Міністерства освіти та науки України й активно впроваджуються в спеціальних закладах середньої та дошкільної освіти та навчальних закладах з інклюзивним навчанням. У рамках Ресурсного центру укладено угоди про співпрацю з Інклюзивно-ресурсними центрами, спеціальними закладами середньої та дошкільної освіти, реабілітаційними центрами та установами, корекційно-реабілітаційними закладами, громадськими організаціями України тощо. Ресурсним центром щорічно організовується та проводиться Регіональний науково-практичний семінар зі спеціальної педагогіки, психології та реабілітації «Новітні технології спеціальної педагогіки проблеми, перспективи та шляхи запровадження» (з 2024 року – Всеукраїнський науково-практичний семінар «Інноваційні технології у спеціальній та інклюзивній освіті: шляхи розвитку та впровадження»). Ресурсний центр долучений до проведення науково-практичних конференцій «Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців» та «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі». У рамках Ресурсного центру спеціальним закладам освіти і навчально-реабілітаційним центрам надається навчальна література для дітей з ООП, здійснюються рецензії науково-методичних робіт практичних працівників, які працюють з особами з ООП.

VII. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями

Більше 30 науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти пройшли навчання у Міжнародній літній школі за 20 напрямками у рамках програми Польського національного агентства з питань академічного обміну відповідно до угоди з Університетом Адама Міцкевича (м. Познань, Польща), включаючи проректора з наукової роботи, окремих директорів та деканів, начальника навчальної частини, директора наукової бібліотеки, завідувача аспірантури і докторантури тощо. Здобувачі вищої освіти та науково-педагогічні працівники природничо-географічного факультету взяли участь у роботі I Міжнародної школи з природничих наук, організованій спільно з Університетом Св. Кирила і Мефодія у Трnavі (Словаччина).

Студенти спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» продовжують навчання за програмою подвійних дипломів у Батумському державному університеті імені Шота Руставелі (Грузія).

Розпочато реалізацію програми академічного обміну з Державним університетом Бріджвотера у США (студенти Фізико-математичного факультету).

Ще одним напрямом співпраці стало активне залучення закордонних фахівців до викладацької діяльності.

Співробітництво із зарубіжними партнерами

Країна-партнер	Установа-партнер	Тема наукового гранту/проєкту	Програма або проєкт в рамках якого здійснюється співробітництво	Практичні результати від співробітництва
Бельгія	Міжнародна лабораторія інклюзивної освіти Modern Education & Research Institute (Брюсель)	Інклюзивна освіта	Міжнародна лабораторія	<ul style="list-style-type: none"> – членство лабораторії інклюзивної освіти СумДПУ у міжнародній лабораторії; – участь бельгійських колег у наукових і науково-методичних конференціях СумДПУ; – обмін досвідом з питання розвитку інклюзивної освіти; – партнери є стейкхолдерами ОП та ОНП підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.
Болгарія	Великотирнівський університет імені Св. Кирила та Мефодія	Здоров'язбережувальне виховання молодших школярів у початковій школі.	Ініціативний проєкт	<ul style="list-style-type: none"> – вдосконалення навчально-методичної та науково-дослідної роботи в галузі педагогіки, психології та методики початкового навчання, обмін науковою інформацією, науковими, навчальними виданнями у галузі початкової освіти; – обмін досвідом з організації навчального процесу і використанню сучасних освітніх технологій у початковій та вищій школах; – участь у наукових і науково-методичних конференціях; – сприяння публікації наукових статей в журналах, збірках та інших виданнях обох вищів.
Грузія	Батумський університет імені Шота Руставелі	Удосконалення та розширення науково-педагогічних досліджень, реалізація творчих зв'язків, встановлення ділових контактів та обмін науково-педагогічною	-	<ul style="list-style-type: none"> – удосконалення та розширення науково-педагогічних досліджень; – реалізація творчих зв'язків, встановлення ділових контактів та обмін науково-педагогічною інформацією; – організація і проведення спільних історико-культурних заходів; – академічна мобільність викладачів і студентів.

		інформацією, організації і проведення спільних історико-культурних заходів.		
Італія	Італійська федерація паралімпійського спорту для людей із проблемами із зором (F.I.S.P.I.C.)	Інклюзія в спорті	-	<ul style="list-style-type: none"> - участь у наукових і науково-практичних конференціях СумДПУ; - виконання спільних програм і проєктів, направлених на удосконалення інклюзивної освіти в спорті; - запрошення к.фіз.вих., доц. Скрипки І. М. до участі спільному проєкті.
Китай	Хубейський університет наук і технологій	Співпраця у сфері освіти і науки.	-	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення підготовки фахівців, стажування студентів та аспірантів на базі академічних установ; - виконання наукових проєктів; - створення стипендіальної програми «Стипендія дружби між Китаєм та Україною «Один пояс – один шлях».
Китай	Цюнтайський педагогічний інститут	Співпраця у сфері освіти і науки.	-	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення підготовки фахівців, стажування студентів та аспірантів на базі академічних установ; - виконання спільної програми академічної мобільності; навчання студентів з КНР на ОП Середня освіта (Фізична культура); - виконання наукових проєктів, направлених на удосконалення процесу фізичного виховання
Литва	Каунаський університет технологій	Співпраця у напрямі удосконалення навчання математики, фізики, інформатики.	.	<ul style="list-style-type: none"> - співорганізатори наукових заходів на базі СумДПУ; - участь литовських колег у редакційній раді збірника «Актуальні питання природничо-математичної освіти.
Німеччина	Громадська організація «Коло підтримки «Суми-Допомога» Forderkreis «Sumy – Hilfe» (м. Люкау)	Виконання міжнародного проєкту «Життя людей з розумовими обмеженнями».	-	<ul style="list-style-type: none"> - участь НПП університету у міжнародному проєкті «Життя людей з розумовими обмеженнями в м. Суми: стан, перспективи, результати»; - обмін науковою інформацією та науковими досягненнями; - організація сумісних семінарів, конференцій тощо;

				– обмін практичним досвідом роботи.
Німеччина	Німецький культурний центр Гьоте-інститут при Посольстві ФРН в Україні	Проект «Вчимося навчати німецької».	-	– участь у проєкті програми мобільності.
Польща	Вища лінгвістична школа у Ченстохові	Впровадження програм дистанційної освіти (E-learning) у освітній процес, шляхом використання сучасних інтерактивних технологій	-	– програма подвійних дипломів; – проведення спільних заходів у науковій, освітній, культурній сферах.
Польща	Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша (м. Ченстохова)	Підготовка соціальних працівників в Україні і Польщі. Порівняльна педагогіка. Науково-дослідна співпраця з проблеми підготовки фахівців у галузі природничих наук.	-	– подвійний диплом для студентів спеціальності «Соціальна робота» (1 студентка отримала диплом, 3 – продовжують навчання); – співзасновники міжнародного наукового видання «Future Science: Youth Innovations Digest»; – участь у редакційній колегії польського наукового журналу «Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Crestochowie. Pedagogika» д.пед.н., проф. Сбруєвої А.А., к.пед.н., проф. Кондратюк С. М. – академічна мобільність викладачів і студентів (студенти навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин взяли участь у мобільності).

Польща	Університет Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін)	Підготовка вчителів музики у постсоціалістичних країнах Східної Європи: компаративний аналіз. Методика викладання шовкографії.	-	<ul style="list-style-type: none"> – обмін науковою інформацією і науковими досягненнями; – організація спільних семінарів, конференцій, симпозіумів; – обмін працівниками, досвідом і результатами навчальної діяльності і виховної роботи; – обмін художніми колективами і працівниками навчальних закладів.
Польща	Вища школа навчання та терапії (м. Познань)	Спільна участь у дидактичній, науково-дослідній, адміністративній сфері, обмін досвідом.	-	<ul style="list-style-type: none"> – спільне проведення наукових досліджень, обмін досвідом; – програма подвійних дипломів; – спільна участь у міжнародних наукових проєктах.
Польща	Лодзький університет	Співробітництво у сфері освіти і науки.	-	<ul style="list-style-type: none"> – удосконалення та розширення науково-педагогічних досліджень; – реалізація творчих зв'язків, встановлення ділових контактів та обмін науково-педагогічною інформацією; – організація і проведення спільних історико-культурних заходів; – участь у редакційній колегії наукового журналу університета-партнера «Przegląd Nauk Historycznych». Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego (RP).
Польща	Університет імені Адама Міцкевича	Спільна робота в напрямку проведення наукових заходів.	-	<ul style="list-style-type: none"> – програма подвійних дипломів; – обмін викладачами з метою викладацької діяльності.
Польща	Університет суспільних наук (м. Лодзь)	Співробітництво у галузі суспільних наук.	-	<ul style="list-style-type: none"> – програма подвійних дипломів; – спільна розробка освітніх та наукових проєктів на замовлення зацікавлених відомств України, Польщі; – – спільна участь у міжнародних освітніх та наукових проєктах.

Словаччина	Тренчинський університет Олександра Дубчека	Науково-дослідна співпраця з проблеми підготовки фахівців у галузі природничих наук.	-	– виконання спільної програми академічної мобільності студентів та викладачів.
Словаччина	Університет Святих Кирила та Мефодія в Трнаві	Проведення наукових досліджень за спільною науковою тематикою.	-	– підготовка до виконання спільної програми академічної мобільності студентів та викладачів; – проведення круглих столів, конференцій, семінарів.
США	Державний університет Бріджуотера (Массачусетс)	Академічна мобільність.	-	– академічна мобільність здобувачів кафедри інформатики.

VIII. Розвиток матеріально-технічної бази наукових досліджень та розробок

№ з/п	Назва приладу/обладнання (українською мовою та мовою оригіналу), його марка, рік випуску, фірма-виробник, країна походження	Функціональне призначення	Науковий(і) напрям(и) та структурний(і) підрозділ(и) для якого (яких) здійснено закупівлю приладу/обладнання	Вартість, тис. грн.
0	0	0	0	0

ІХ. Втрати наукового потенціалу, спричинені війною

Значна кількість викладачів, науковців та здобувачів була змушена покинути свої домівки і переїхати в інші регіони України або за кордон, що призвело до втрати кадрового потенціалу. Багато працівників та студентів зазнали серйозного психологічного стресу через військові дії, що вплинуло на їхню продуктивність і здатність до навчання та роботи. ЗВО був змушений перервати навчальний процес або перейти на дистанційне навчання, що негативно вплинуло на якість освіти та наукових досліджень. ЗВО зіштовхнувся зі скороченням фінансування, зокрема за рахунок коштів юридичних осіб, що вплинуло на можливість продовження наукових досліджень та реалізації освітніх програм.

Х. Заключна частина

Станом на 01.01.2024 р. в СумДПУ імені А. С. Макаренка працювало 299 науково-педагогічних працівників (штатних та зовнішніх сумісників), із них 40 доктори наук і 179 кандидатів наук (2017 р. – 44 і 230, 2018 р. – 47 і 231, 2019 р. – 46 і 245, 2020 р. – 43 і 217, 2021 р. – 45 і 217, 2022 – 42 і 183 відповідно).

В аспірантурі ведеться підготовка докторів філософії за 9 спеціальностями: 011 Освітні, педагогічні науки, 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), 015 Професійна освіта, 016 Спеціальна освіта, 017 Фізична культура і спорт, 025 Музичне мистецтво, 032 Історія та археологія, 051 Економіка, 075 Маркетинг, 091 Біологія, 281 Публічне управління та адміністрування, 111 Математика.

Підготовка аспірантів ведеться за державним замовленням – 16 аспірантів у 2023 році (2018 р. – 9, 2019 р. – 24, 2020 р. – 13, 2021 р. – 25, 2022 - 18) та на комерційній основі – 199 аспірантів у 2023 році (2018 р. – 1, 2019 р. – 11, 2020 р. – 16, 2021 р. – 8, 2022 – 84).

В аспірантурі університету навчається 54 іноземних громадян. У 2023 році до аспірантури вступило 22 іноземці (2018 р. – 6, 2019 р. – 6, 2020 р. – 10, 2021 р. – 1, 2022 – 31).

З 2018 року відкрито докторантуру. Сьогодні існує можливість навчання в докторантурі за спеціальностями 011 Освітні, педагогічні науки, 015 Професійна освіта, 051 Економіка. Станом на сьогодні навчається 6 докторантів (за спеціальностями 011 та 051) (2019 рік – 2 докторанти, з яких 1 – 011 Освітні, педагогічні науки, 1 – 015 Професійна освіта; 2020 рік – 3 докторанти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки; 2021 рік – 1 докторант за спеціальністю 015 Професійна освіта; 2022 рік – 4 аспіранти, з яких 2 – 011 Освітні, педагогічні науки, 1 – 015 Професійна освіта, 1 – 051 Економіка; 2023 рік – 2 – 011 Освітні, педагогічні, 4 – 051 Економіка).

За останні 5 років співробітниками університету захищено 13 докторських дисертацій та 53 кандидатських дисертацій та на здобуття ступеня доктора філософії (2018 р. – 15 кандидатських, 2019 р. – 3 докторських та 15 кандидатських, 2020 р. – 4 докторських та 11 кандидатських, 2021 р. – 6 докторських та 12 кандидатських, 2022 р. – захистів не було, 2023 р. – 14 кандидатських).

У 2023 році науковцями СумДПУ імені А. С. Макаренка успішно реалізовано річні завдання двох держбюджетних науково-дослідних тем, що виконувались на замовлення МОН України. Це проекти наукових робіт та науково-технічних (експериментальних) розробок молодих учених:

– «Інноваційна складова безпеки сталого розвитку старопромислових регіонів України: стратегічні напрями інституційного забезпечення і трансферу технологій в інноваційних ландшафтах». Керівник роботи: Віталій ОМЕЛЬЯНЕНКО, д.е.н., доцент, академік Української технологічної академії, провідний науковий співробітник науково-дослідного сектору. Обсяг фінансування у 2023 р. – 1082,0 тис. грн. Фактичний обсяг фінансування за повний період виконання теми – 3196,562 тис. грн.

– «Організаційно-економічне забезпечення повоєнного сталого розвитку територій на основі інфраструктурно-сервісної методології розвитку інноваційних спільнот». Керівник роботи: Олена ОМЕЛЬЯНЕНКО, доктор філософії, провідний науковий співробітник науково-дослідного сектору. Термін виконання 2023–2025 рр. Обсяг фінансування у 2023 р. – 799,5 тис. грн.

У 2022 році в Сумському державному педагогічному університеті діяла 1 спеціалізована вчена рада з присудження наукового ступеня доктора наук Д 55.053.01 по захисту дисертацій за спеціальностями 13.00.01 загальна педагогіка та історія педагогіки та 13.00.04 теорія і методика професійної освіти (наказ МОН України № 530 від 06.06.2022 р.).

Протягом 2023 року до науково-дослідної роботи було залучено 1726 здобувачів вищої освіти СумДПУ імені А. С. Макаренка, що становить 64% від загальної чисельності студентів університету.

Здобувачі вищої освіти проводять свої дослідження у науково-дослідних лабораторіях, наукових гуртках та проблемних групах, працюють над науковими проектами. За результатами наукових досліджень здобувачами опубліковано 1165 статей та тез доповідей на наукових конференціях, з них 468 - самостійно.

Найбільш затребуваним напрямом діяльності є публікація результатів науково-дослідної діяльності аспірантами, докторантами та молодими вченими.

Так, молоді вчені стали авторами та співавторами 11 розділів колективних монографій (у тому числі за кордоном 7 розділів), 1 одноосібної монографії, 2 підручників, 1 навчального посібника, 91 статті у фахових журналах (категорія Б), 24 статей у закордонних виданнях.

Активними є молоді науковці в опублікуванні статей у виданнях, що індексуються базами Scopus (16 статей), Web of Science (5 статей), іншими репозитарійними базами даних (18 статей).

Наукове товариство бере на себе зобов'язання щодо популяризації наукових досягнень своїх членів.

З метою підвищення мотивації до науково-дослідної діяльності Наукове товариство здійснює подання на своїх членів щодо різноманітних форм підтримки: стипендії, премії, нагороди.

У фінансовому аспекті труднощі функціонування ЗВО пов'язані з недостатнім рівнем фінансової підтримки досліджень суспільного та гуманітарного напрямів, впровадження яких відбувається безкоштовно в державних установах.

Пропозиції:

- на регіональному рівні - врахування потреб розвитку наукових досліджень суспільної та гуманітарної спрямованості при формуванні програм регіонального розвитку та виокремлення відповідних пріоритетів при формуванні регіональних бюджетів;

- на державному рівні - подальший розвиток банку інформації щодо перспективних наукових розробок у суспільній та гуманітарній сферах та їх фінансова підтримка на конкурентних засадах.

**Проректор
з науково-педагогічної
(наукової) роботи**

Ольга КУДРІНА